

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Kriminalita jako indikátor kvality života v regionech ČR s důrazem na
Ústecký kraj

Crime Rate as Indicator of QOF Across Various Regions of Czech Republic
with Extra Focus on Ústecký Region

STUDIJNÍ PROGRAM

Řízení rozvojových projektů

STUDIJNÍ OBOR

Řízení regionálních projektů

VEDOUcí PRÁCE

RNDr. Jana Kouřilová, Ph.D.

NEKOVAŘÍKOVÁ

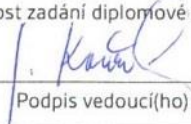

KRISTÝNA

2017

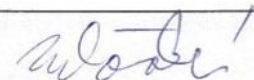
I. OSOBNÍ A STUDIJNÍ ÚDAJE

Příjmení:	<u>Nekovaříková</u>	Jméno:	<u>Kristýna</u>	Osobní číslo:	<u>460759</u>
Fakulta/ústav:	<u>Masarykův ústav vyšších studií (MÚVS)</u>				
Zadávající katedra/ústav:	<u>Oddělení veřejné správy a regionálních studií</u>				
Studijní program:	<u>Řízení rozvojových projektů</u>				
Studijní obor:	<u>Řízení regionálních projektů</u>				

II. ÚDAJE K DIPLOMOVÉ PRÁCI

Název diplomové práce:	<u>Kriminalita jako indikátor kvality života v regionech ČR s důrazem na Ústecký kraj</u>		
Název diplomové práce anglicky:	<u>Crime Rate as Indicator of QOF Across Various Regions of Czech Republic with Extra Focus on Ústecký Region</u>		
Pokyny pro vypracování:	<p>CÍL: Cílem DP je analyzovat a komparovat kriminální činy v krajích ČR a zhodnotit, jaký mají vliv na kvalitu života. Dále se práce specificky zaměří na kriminalitu v Ústeckém kraji, kde se bude trestnými činy zabývat na úrovni okresů, hledat jejich příčiny a formulovat vhodná preventivní opatření.</p> <p>PŘÍNOS: Přínosem práce je nalezení souvislostí mezi kriminalitou a kvalitou života v regionech s důrazem na Ústecký kraj.</p> <p>OSNOVA: 1. Úvod, 2. Teoretická část - kvalita života a regionální rozvoj, kriminalita a její prevence, 3. Praktická část - analýza, komparace a zhodnocení kriminality v krajích ČR, kriminalita v Ústeckém kraji - analýza, příčiny, prevence, 4. Závěr</p>		
Seznam doporučené literatury:	<p>DUFEK, J., MINAŘÍK, B. Disparita krajů České republiky podle indikátoru rozvojového potenciálu, Mendelova univerzita v Brně, 2010</p> <p>KRAFTOVÁ, Ivana et al. Bezpečný rozvoj regionu: základní koncept. Vydání první. Praha: Wolters Kluwer, 2016. 185 stran</p> <p>TOMÁŠEK, Jan. Úvod do kriminologie: jak studovat zločin. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010</p> <p>VAĐUROVÁ, H., MÜHLPACHR, P. Kvalita života: Teoretická a metodologická východiska. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2005</p>		
Jméno a pracoviště vedoucí(ho) diplomové práce:	<u>RNDr. Jana Kouřilová, Ph.D., MÚVS ČVUT v Praze, oddělení veřejné správy a regionálních studií</u>		
Jméno a pracoviště konzultanta(ky) diplomové práce:			
Datum zadání diplomové práce:	<u>5. 12. 2016</u>	Termín odevzdání diplomové práce:	<u>5. 5. 2017</u>
Platnost zadání diplomové práce:	<u>31. 8. 2018</u>		
			
Podpis vedoucí(ho) práce	Podpis vedoucí(ho) ústavu/katedry	Podpis děkana(ky)	

III. PŘEVZETÍ ZADÁNÍ

<u>19. 4. 2017</u>	
Datum převzetí zadání	Podpis studenta(ky)

NEKOVAŘÍKOVÁ, Kristýna. *Kriminalita jako indikátor kvality života v regionech ČR s důrazem na Ústecký kraj* Praha: ČVUT 2017. Diplomová práce. České vysoké učení technické v Praze, Masarykův ústav vyšších studií.

**MASARYKŮV ÚSTAV
VYŠŠÍCH STUDIÍ
ČVUT V PRAZE**

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou diplomovou práci vypracovala samostatně. Dále prohlašuji, že jsem všechny použité zdroje správně a úplně citovala a uvádím je v příloženém seznamu použité literatury.

Nemám závažný důvod proti zpřístupňování této závěrečné práce v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) v platném znění.

V Praze dne: 25. 08. 2017

Podpis:

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala vedoucí mé práce RNDr. Janě Kouřilové, Ph.D. za její cenné rady a nápomocné připomínky, které mi pomohly v psaní mé diplomové práce. Dále bych chtěla poděkovat krajskému ředitelství policie Ústeckého kraje za jejich vřelou ochotu a poskytnutá data o trestné činnosti. Také bych ráda poděkovala své rodině a blízkým za jejich podporu a důvěru ve mě.

Abstrakt

Cílem diplomové práce je analyzovat, komparovat a zhodnotit kriminalitu jako indikátor kvality života v krajích České republiky. Studie se zaměřuje zejména na Ústecký kraj, který se potýká s řadou problémů ze sociální a ekonomické oblasti. První teoretická část práce se věnuje vymezení pojmu kriminalita a jejím druhům podle členění policejních statistik a způsobu měření kriminality. Dále se práce orientuje na samotný systém prevence kriminality a jeho ústřední orgány v České republice. V druhé části se práce věnuje samotnému pojmu kvalita života a udržitelný rozvoj regionu včetně představení světových studií, které potvrzují fakt, že kriminalita je stěžejním ukazatelem kvality života, a to z toho důvodu, že má vliv na pocit bezpečí obyvatel a může ohrožovat jejich život. Zároveň se práce díky odborným studiím zabývá otázkou, zda existuje vazba mezi kriminalitou a ekonomickou a sociální oblastí udržitelného rozvoje regionu. Praktická část se věnuje analýze strategických dokumentů a vymezení postavení jednotlivých krajů ČR a jednotlivých okresů Ústeckého kraje v globálním měřítku. Následně se práce věnuje postavení krajů České republiky a okresů Ústeckého kraje z hlediska zatížení daného území jednotlivými druhy trestných činů. V neposlední řadě se studie zabývá vztahem mezi kriminalitou a vybranými ukazateli z ekonomické a sociální oblasti a výsledky porovnává. V závěru práce jsou navržena vhodná preventivní opatření pro Ústecký kraj, která by mohla vést ke snížení či odstranění kriminality a kriminogenních faktorů.

Klíčová slova

Kriminalita, kvalita života, prevence kriminality, trestný čin, udržitelný rozvoj.

Abstract

The main aim of the thesis is to analyze, compare, and evaluate criminality as a quality of life indicator in various regions within the Czech Republic. The study focuses on the Ústecký region which encounters several problems within the social and economic sphere. The first part of the thesis is theoretical and defines the notion of criminality and its types according to the police statistics and modes of its measurement. The thesis is also oriented on the crime prevention system itself and its main executive bodies in the Czech Republic. The second part of the thesis discusses the notion of the quality of life and the regional sustainable development. It also introduces international studies to confirm the fact that the criminality constitutes a flagship indicator of quality of life because of its influence on inhabitants' security within a given area. The thesis simultaneously discusses the relationship between criminality and economic and social sphere of the regional sustainable development, hence within the practical part. The practical part pays attention to the strategic document analysis and defines the position of particular Czech regions and districts within the Ústecký region according to the global benchmarks. Furthermore, the thesis deals with the positions of the Czech regions and the districts within the Ústecký region according to the burden of the particular types of criminal offenses. Last but not least, the study deals with the relation between criminality and several indicators from the economic and social sphere. It also juxtaposes gained results. The precautions suitable for the Ústecký region to mitigate the criminality and criminogenic factors are suggested in the conclusion.

Key words

Criminality, quality of life, crime prevention, criminal offence, sustainable development.

Obsah

Úvod	5
1 Základní pojmy a východiska v oblasti kriminality	8
1.1 Kriminalita.....	8
1.2 Struktura kriminality.....	9
1.2.1 Obecná kriminalita	10
1.2.2 Hospodářská kriminalita.....	16
1.3 Zdroje informací o kriminalitě.....	19
1.4 Měření kriminality	22
1.5 Prevence kriminality	23
1.5.1 Systém prevence kriminality v České republice	24
1.5.2 Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2015 až 2020	27
1.5.3 Prevence kriminality na krajské a místní úrovni	28
2 Kriminalita jako ukazatel kvality života v území.....	30
2.1 Kvalita života.....	30
2.1.1 Vymezení pojmu	30
2.1.2 Ukazatelé kvality života a udržitelného rozvoje	32
2.2 Udržitelný rozvoj regionu a kvalita života	34
3 Kriminalita jako indikátor kvality života v krajích České republiky	42
3.1 Postavení krajů v České republice podle strategických dokumentů.....	42
3.2 Celková kriminalita v krajích České republiky	51
3.3 Obecná kriminalita v krajích České republiky	52
3.4 Hospodářská kriminalita v krajích České republiky.....	56
4 Postavení okresů Ústeckého kraje z hlediska hodnocení kvality života	68
4.1 Stručná charakteristika kraje.....	68
4.2 Postavení Ústeckého kraje z hlediska bezpečnosti a kriminality.....	69
4.3 Hodnocení kriminality jako ukazatele kvality života v okresech Ústeckého kraje	71
4.4 Návrh na opatření pro Ústecký kraj.....	89
Závěr	91
Seznam použité literatury.....	93
Seznam obrázků	99

Seznam grafů	100
Seznam tabulek	102
Seznam příloh	103

Úvod

Kriminalita je stěžejním ukazatelem kvality života a samotnými obyvateli je dle průzkumu veřejného mínění zařazována na druhé místo pomyslného žebříčku hodnot. Kvalita života je souhrnem čtyř oblastí, jež uspokojí základní potřeby obyvatel. Jedná se o oblast ekonomickou, environmentální, sociální a bezpečnostní. Kvalita života a udržitelný rozvoj jsou ukazatele, díky kterým lze pozorovat postavení jednotlivých regionů. Pokud má dané území dosáhnout udržitelného rozvoje, je zapotřebí komplexní přístup a propojení politik z těchto jednotlivých oblastí.

Kriminalita jako negativní sociální jev má vliv na harmonický vývoj společnosti a způsobuje státu a společnosti finanční i nefinanční škody. Kriminalita negativně ovlivňuje rozvoj regionu a má značný vliv na konkurenceschopnost daného území. K zajištění konkurenceschopnosti a zvýšení atraktivity regionu je zapotřebí se otázkou kriminality zabývat a vytvářet taková preventivní opatření, která zajistí snížení výskytu tohoto jevu.

Tato diplomová práce se zabývá úrovní kriminality v krajích České republiky a okresech Ústeckého kraje. Teoretická část práce se věnuje vymezení pojmu kriminalita, kvalitě života a udržitelnému rozvoji regionu. První kapitola vymezuje definice kriminality a dělí kriminalitu podle statistiky Policie České republiky. Dále se zabývá způsoby měření kriminality a systémem prevence kriminality v České republice. Druhá kapitola věnující se kvalitě života definuje kvalitu života a udržitelný rozvoj regionu, určuje jednotlivé ukazatele kvality života a udržitelného rozvoje podle světových studií a vymezuje způsoby jejich měření.

Praktická část se zabývá postavením krajů České republiky a okresů Ústeckého kraje v úrovni kriminality v období let 2010 až 2015. Podkladem pro zpracování praktické části je statistika Policie České republiky, Český statistický úřad a strategické dokumenty pro Českou republiku a Ústecký kraj.

Cílem diplomové práce je analyzovat, komparovat a zhodnotit kriminalitu jako indikátor kvality života v krajích České republiky a okresech Ústeckého kraje s cílem stanovit jejich postavení mezi ostatními regiony. Práce se zároveň snaží najít souvislosti mezi kriminalitou a indikátory kvality života z ekonomické a sociální oblasti, které využívají světové studie. Jedná se zejména o ukazatele nezaměstnanosti, úrovně vzdělání a ekonomické výkonnosti.

Pro účely této diplomové práce jsou stanoveny následující hypotézy:

H1: Existuje závislost mezi mírou kriminality jako indikátoru kvality života, úrovní vzdělání, nezaměstnaností a HDP v regionu.

H2: Mezi jednotlivými okresy Ústeckého kraje existují významné rozdíly v úrovni kriminality jako indikátoru kvality života.

H3: Mezi jednotlivými kraji ČR existují odlišnosti v úrovni kriminality jako indikátoru kvality života.

Na základě zmíněných podkladů jsou zkoumány jednotlivé regiony a analyzovány možné příčiny trestné činnosti. V závěru práce jsou hypotézy ověřovány a potvrzeny či vyvráceny. Na základě této

analýzy jsou navržena možná opatření, která mohou být inspirací pro vytvoření komplexního systému vedoucímu k prevenci a snížení kriminality.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Základní pojmy a východiska v oblasti kriminality

1.1 Kriminalita

Pojem kriminalita je odvozen z latinského crimen = zločin, tím se rozumí zločinnost jako sociální jev. Jedná se o jev, který narušuje harmonický vývoj společnosti, narušuje základní pravidla společenského řádu a působí materiální i nemateriální škody jak státu, tak společnosti. Ve společnosti vyvolává pocit strachu, nedůvěry a nejistoty (Novotný a Zapletal, 2008; Kaiser, 1994). Kriminalita je jevem, který významně ovlivňuje společnost a lidé ji ve svém pomyslném žebříčku hodnot staví na druhé místo, což vyplývá z mnoha průzkumů veřejného mínění (Svatoš, 2016). Z výše zmíněných definic lze usoudit, že úroveň kriminality a pocit bezpečí obyvatel bezprostředně patří mezi ukazatele kvality života. Je zřejmé, že kriminalita patří mezi jevy, které zásadně ovlivňují kvalitní (bezpečný) život obyvatel ve státě. Navzdory negativním dopadům má kriminalita také určitý ekonomický přínos jako například rozvoj pojišťovnictví, bezpečnostních služeb, bezpečnostního průmyslu a jiné. Definice kriminality nejsou jednotné a jednotlivé názory kriminologů se liší. Na čem se většina kriminologů shodne, je vymezení kriminality jako sociálně patologického jevu (Novotný a Zapletal, 2008).

Novotný a Zapletal (2004, s. 20) vymezují kriminalitu jako „souhrn jednání, které trestní právo posuzuje jako trestné činy, jedná se o tzv. legální pojetí kriminality. Kriminologický pojem kriminality se zde kryje s trestněprávním pojmem kriminality.“ Kaiser (1994, s. 144) uvádí, že: „kriminalitou se míní zločinnost jako sociální jev. Je úhrnem činů neschválených trestním právem. Jedná se tedy o porušení práva spojená se zvláštním difamujícím odsudkem. Jsou obvykle popisována podle prostoru a času, jakož i rozsahu, struktury a pohybu.“

Kuchta a Válková (2012, s. 1) tvrdí, že záleží na tom, jaký úhel pohledu na kriminalitu si vybereme. První možné vymezení je „legální pojetí kriminality, kdy se zločinem myslí pouze to, co upravuje trestní právo“ nebo sociologické pojetí „kdy do kriminality zahrnujeme i takové sociálně patologické jevy, jejichž výskyt sice ještě nemusí být regulován trestním právem, ale přesto již s trestnou činností úzce souvisejí, předcházejí ji nebo ji podmiňují“. Mezi tyto jevy můžeme zařadit alkoholismus, konzumace drog, prostituce, extremismus a jiné.

Pojmem kriminalita neboli zločinnost rozumíme ve třech pojetích, první nejobecnější pojetí definuje kriminalitu jako sociálně patologický jev, další jako jednání, které je posuzované jako trestné činy z legálního pojetí a poslední jako jednání odchýlné neboli deviantní ze sociologického hlediska. Kriminalita jako taková je definována jako souhrn trestných činů, které byly spáchané na určitém území a za určité období. Širším pojmem nežli kriminalita, je delikvence, která zahrnuje i trestné činy osob mladších 15 let a osob nepříčetných v době spáchání trestného činu a dále i přestupky (Novotný a Zapletal, 2008; Svatoš, 2012).

Kriminalitu můžeme členit na:

- Registrovanou (zjevná) – jedná se o kriminalitu, která je evidována v oficiálních statistikách, tedy vyšla najevo a je součástí kriminality skutečné.
- Skrytou (latentní) – taková kriminalita, která není uvedena ve statistikách a není registrována. U některých trestných činů (TČ) je problém odhalení a dokázání TČ, platí ale čím vážnější míra TČ, tím menší míra latence. Mezi nejvíce latentní kriminalitu patří násilné trestné činy páchané v rodinách (zneužívání, týrání apod.), ale také úplatkářství (korupce), které je na rozdíl od násilí pro obě strany výhodné, a tak nevychází najevo. Vyšší míra latence je patrná spíše ve velkoměstech z důvodu anonymity. Naopak nejméně latentní jsou závažné TČ jako Vraždy. Udává se, že latentní kriminalita je přibližně stejně velká nebo větší než registrovaná kriminalita. Dále se latentní kriminalita může dělit na černá a šedá čísla:
 - Černá čísla – TČ o kterých se orgány činné v trestním řízení (OČTŘ) nedozvěděly. Pod kategorií černá čísla můžeme zařadit umělou latenci, která je chápána jako TČ, o kterém se OČTŘ dozvěděly, ale jsou z nějakého důvodu zatajena.
 - Šedá čísla - TČ o nichž se OČTŘ dozvěděly, ale z nějakého důvodu nebyly vloženy do statistik (např. se nepodaří najít pachatele TČ).
- Skutečná kriminalita – zahrnuje jak registrovanou, tak i skrytou kriminalitu (Novotný a Zapletal, 2008; Svatoš, 2012; Tomášek, 2010).

1.2 Struktura kriminality

Struktura kriminality může být určována podle různých kritérií, např. dle osoby pachatele, dle kriminalistických kritérií, dle osoby poškozeného, dle jednotlivých paragrafů nebo hlav, ale pro nejsrozumitelnější pochopení a znázornění je nejvyužívanější členění dle statistik PČR, které jsou zároveň nejobsáhlejší (Svatoš, 2009).

Policejní statistika se dělí na dvě části:

- Kriminalita obecná
 - majetková – zde se jedná o krádeže prosté, krádeže vloupáním a ostatní majetkové činy,
 - mravnostní – zde jsou zařazena znásilnění, šíření pornografie, kuplířství, pohlavní zneužívání,
 - násilná – zahrnuje vraždy, únos, týrání, zabití, usmrcení, loupeže, vyhrožování,
 - ostatní – výtržnictví, ohrožování výchovy mládeže, obchodování s dětmi, šíření toxikomanie,
 - zbývající – dopravní nehody, zanedbání povinné výživy, týrání zvířat, poškozování věřitele.
- Hospodářská kriminalita
Tato kriminalita není v policejní statistice rozdělena na dílčí části jako je tomu u kriminality obecné, počítá hospodářské trestné činy do jednoho oddílu s názvem Hospodářské činy celkem. Patří sem trestné činy jako zpronevěra, podvod, úplatkářství, poškozování spotřebitele, krádež cla a daně, neoprávněné podnikání, padělání a jiné (Policie ČR, 2017).

1.2.1 Obecná kriminalita

Obecná kriminalita má nejvýznamnější podíl na celkové kriminalitě, která svou společenskou nebezpečností negativně ovlivňuje mínění občanů o bezpečnosti ve státě a ovlivňuje tak přímo kvalitní život obyvatel. Jedná se o protiprávní jednání, které má povahu násilných i nenásilných trestných činů. K řešení obecné kriminality je nutná základní znalost psychologie, kriminalistiky, základy práva, zdravotnictví apod. (Policie ČR, 2017). Obecnou kriminalitu dělíme na:

- A. násilnou,
- B. mravnostní,
- C. majetkovou.

A. Násilná kriminalita

Násilná kriminalita je součástí obecné kriminality a patří bezesporu mezi nejzávažnější druhy kriminality. Úroveň násilné kriminality je veřejností brána jako hodnota vypovídající o úspěšnosti státu v boji s kriminalitou, čemuž napomáhají masmédia, která se více věnují závažným trestným činům. Vysoký výskyt této kriminality způsobuje u občanů pocity nejistoty a problematizuje právo občanů na osobní bezpečnost, což negativně ovlivňuje kvalitu života společnosti (Staňková, a kol., 2014).

Násilná kriminalita je pojem kriminologický, nikoliv právní z toho důvodu, že trestní zákoník násilí nedefinuje a ani neuvádí násilné trestné činy jako jednu skupinu. Násilné trestné činy jsou v trestním zákoníku součástí trestných činů proti životu a zdraví, proti republice, trestných činů obecně nebezpečných, trestných činů narušujících občanské soužití, trestných činů vojenských, trestných činů proti pořádku ve věcech veřejných a jiné (Válková a Kuchta, 2012).

V kriminologii je násilná kriminalita definována jako úmyslné užití fyzického násilí, resp. pohrůžky násilím, vůči jiné osobě. V policejní statistice je publikovaná vedle úhrnných hodnot násilné kriminality zvlášť vražda, loupež a úmyslné ublížení na zdraví (Staňková, a kol., 2014).

Netík (In: Staňková a kol., 2014, s.15) definuje násilnou kriminalitou následovně: „Násilná trestná činnost je taková trestná činnost, jejíž významnou charakteristikou je fyzické poškození či usmrcení konkrétní osoby, eventuálně přítomnost záměru takový následek způsobit.“

Mezi jevy násilné kriminality patří široká škála kriminálních jednání jako brutální vraždy, pouliční kriminalita, organizovaná kriminalita, ale i domácí násilí, vydírání, šikanování (Svatoš, 2010).

Pokud porovnáme více autorů zabývajících se násilnou kriminalitou, můžeme zjistit, že některé trestné činy spadají do více skupin kriminality a jsou řazeny autory do různých druhů kriminality. Jako příklad lze uvést loupež, kterou lze zařadit jak do násilné, tak do majetkové kriminality. Z toho důvodů se v praxi vychází z kriminální statistiky Policie ČR u všech druhů kriminality. Policie zpracovává data v Evidenčně statistickém systému kriminality (ESSK), podle klasifikace TČ a podle teritoriálních obvodů. Klasifikace je rozdělena podle čísel, každá základní skupina má přidělené trojčíslí. Násilná kriminalita má čísla 101 až 190 (Staňková, a kol., 2014).

Rozložení násilné kriminality závisí na různých sociodemografických charakteristikách pachatelů jako je věk, pohlaví, sociálně ekonomický statut, stupeň dosaženého vzdělání, bydlení ve městě nebo

na venkově apod. Uvádí se, že násilné trestné činy páchají častěji osoby mladší do 30 let, zpravidla muži, příslušníci z nižších sociálních vrstev a spíše osoby méně vzdělané žijící ve městech (Novotný a Zapletal, 2008).

Členění násilné kriminality dle policejních statistik viz příloha.

Příčiny násilné kriminality

Podle instinktivistické teorie je agrese vrozená, anebo uměle vytvořená vzhledem k minulosti člověka, kdy reagoval na určité situace násilím a osvojil si tak tuto reakci. Pachatel tak může páchat násilnou kriminalitu z důvodu genetických predispozic, osobnosti, hormonální nestability nebo z důvodu poškození mozku.

Environmentalistické teorie zastávají názor, že za příčiny násilné kriminality bychom měli považovat vnější okolí a úroveň životního prostředí. Sutherland (1992) zastává názor, že nezáleží na psychologické a biologické vybavenosti člověka, ale na prostředí, ve kterém tatáž osoba žije a které ji formuje. Mezi další teorie lze zařadit imitaci, kdy se děti učí od rodičů používat násilí, které je normálním jevem v rodině.

Mezi možné příčiny násilné kriminality můžeme zahrnout další rizikové faktory jako:

- úroveň vzdělání,
- chudoba,
- rasa,
- nezaměstnanost,
- společenské postavení,
- alkoholismus,
- drogy aj. (Staňková, a kol., 2014).

Z mého pohledu může mít vliv na páchání násilné kriminality, jak vliv prostředí, ve kterém pachatel žije, tak jeho psychologické a biologické predispozice.

Prevence násilné kriminality

Možnosti prevence násilné kriminality jsou v porovnání s majetkovou prevencí omezenější. Z nemalé části jde o osoby s podprůměrným vzděláním, nižší inteligencí a psychopatologickými sklony, kteří spontánně páchají trestné činy bez dlouhého plánování.

Sociální prevence je v tomto případě nejúčinnější metodou, která je součástí sociální politiky. Jedná se o opatření jako osvojování návyků, jak efektivně využívat volný čas, řešení drogové a alkoholové problematiky, zlepšení sociálního klimatu ve státních institucích, mravní výchova, trestání recidivistů přísnějšími tresty apod. Nejvýznamnější vliv na formování osobnosti má sociální prostředí, ve kterém se člověk nachází, proto sociální prevence zahrnuje opatření v oblasti školství, volnočasových aktivit, kulturního vyžití, zaměstnanosti, bydlení a jiné. Důležitou roli také hraje rodina, nesprávná výchova a problémy ve výchově mohou působit jako kriminogenní faktor. Sociální prevence se snaží o eliminaci nežádoucích vlivů, u kterých by hrozilo, že se jedinec stane pachatelem TČ. Zaměřuje se na aktivity podporující zaměstnanost, vzdělanost, životní úroveň a podobné aktivity zaměřené na podporu jedince (Novotný a Zapletal, 2008).

Další prevencí je situační prevence, která se týká spíše loupeží. Jedná se o aktivity, které mají předcházet, popřípadě zamezit loupeži. Situační prevence není tak komplexní jako sociální prevence, má ale rychlejší výsledky a je finančně levnější. Mezi tyto preventivní opatření můžeme zařadit zajištění veřejného osvětlení po setmění, policejní služebny v blízkosti rizikových míst, kamerové systémy v obcích, poplašné zařízení, přehlednost veřejných prostranství apod. (Novotný a Zapletal, 2008; Staňková, a kol., 2014).

Poslední prevencí je viktimologická prevence zaměřená na prevenci ze strany oběti. Snaží se informovat veřejnost, jak předcházet ohrožení napadením, zabezpečuje výcvik různých technik obrany a chování při přepadení, podporuje oznamování TČ a péči o oběť po útoku (Čírtková a Vitoušová, 2007).

B. Mravnostní kriminalita

Mravnostní neboli sexuální kriminalita je součástí obecné kriminality a společným rysem trestných činů z této kategorie je jejich spjatost s pohlavním pudem. Existují regulační mechanismy, které společnost vytváří k tomu, aby zajistila tlak na formování sexuálního chování jedince a jednání se sexualitou spojené a nejedná se pouze o regulační mechanismy formou trestního práva, ale také o sexuální morálku a sociálně tolerované sexuální chování ve společnosti

V rámci mravnostní kriminality rozlišujeme dvě formy trestných činů:

kriminalita spojená s prostitucí – zde se nejedná o prostituci jako takovou, protože ta není považována za trestnou činnost, ale o trestné činy spojené s kuplířstvím, trestnými činy proti svobodě (obchodování s lidmi) a ohrožování pohlavní nemocí,

sexuální kriminalita – jde o ukájení sexuálního pudu formou, kterou společnost netoleruje. Jedná se zejména o nedovolené sexuální chování, a to znásilnění, pohlavní zneužívání ale také například soulož mezi příbuznými. Některé sexuální trestné činy mají povahu trestného činu vydírání jako donucení k souloži pod pohrůzkou pomluvy, sexuální obtěžování, exhibicionismus a jiné (Novotný a Zapletal, 2008; Svatoš, 2012).

Mravnostní trestné činy mají častou vazbu na násilné trestné činy a na majetkové trestné činy.

Z hlediska policejní statistiky jsou z mravnostní kriminality vykazovány zvláště sexuální motivované vraždy, které jsou řazeny mezi násilnou kriminalitu (Policie ČR, 2017).

Světová zdravotnická organizace (WHO) za sexuální kriminalitu považuje takové chování, které má sexuální charakter a které může způsobit oběti fyzickou nebo psychickou újmu. Jedná se o trestné činy jako znásilnění, sexuální obtěžování, vynucené manželství, odepření práva používat antikoncepci, znásilnění partnera, sexuální zneužívání apod. Název mravnostní kriminalita je používán Policií ČR z důvodu jiné kategorizace trestných činů, než je tomu u právního vymezení (Blatníková, a kol., 2014).

Policie ČR klasifikuje tyto trestné činy jako mravnostní činy, které mají přidělená čísla 201 až 290. Do policejní statistiky patří trestné činy jako znásilnění, kuplířství, šíření pornografie, pohlavní zneužívání, ohrožování pohlavní nemocí a jiné. Nejpočetnějším trestným činem je pohlavní zneužívání ostatní, které je očištěno o pohlavní zneužívání v závislosti (Policie ČR, 2017).

V policejních statistikách jsou započítány i takové trestné činy, které spáchaly osoby, které nejsou trestně odpovědné kvůli svému věku nebo trestné činy pachatelů, kteří jsou odsouzeni za jiný vážnější trestný čin. Nevýhodou statistiky Policie ČR je fakt, že poskytuje informace pouze o trestných činech, o kterých se dozvěděla. Výhodou je samozřejmě obsáhlost informací a začleňování případů, kdy je trestní stíhání nepřipustné nebo bylo zastaveno pro nedostatek důkazů (Blatníková, a kol., 2014).

Příčiny mravnostní kriminality

Příčina sexuální kriminality je spojená zejména s osobností jedince, který může trpět poruchou spojenou se sexuálním pudem nebo může trpět sexuální nevyzrálostí. Může to také souviset s nedostatečnou sexuální a mravní výchovou pachatele, který tak má zkreslenou společenskou realitu. Část pachatelů trpí sexuálními deviacemi (parafiliemi), které ovlivňují jejich chování, za které jsou ale trestně odpovědní. Nejvíce zastoupenou skupinou jsou ale situační pachatelé, kteří sexuální deviací netrpí. Znásilnění se častěji dopouští pachatelé bez deviantního chování, kteří nemají osvojené způsoby uspokojování a nepodařilo se jim socializovat své sexuální potřeby.

Příčinnou také může být rozdílnost vzorů sexuálního chování u různých kultur, které nemusejí považovat nátlak k pohlavnímu styku za nepřipustné. Možnou příčinnou také může být alkohol, který ovlivňuje činnost mozku (Novotný a Zapletal, 2008).

Příčinnou kriminality spjaté s prostitucí může být celá řada, může se jednat o vrozené psychické nedostatky, potřebu výdělků peněz, posunutý systém hodnot, potřebu peněz z důvodu drogové závislosti, omezené pracovní příležitosti pro dívky bez praxe, sexuální turismus u nás, nezaměstnanost, neschopnost seberealizace, naivita dívek atd. (Černík a Meteňko, 2001).

Prevence mravnostní kriminality

Prvotní prevencí by měla být sexuální výchova mládeže, která by odstranila tabu na toto téma a mohla by tak eliminovat kriminalitu spojenou se sexuálním pudem. Mezi opatření vedoucí k nápravě pachatele se v České republice kromě trestů ukládají také ochranná opatření. U specifických případů je lepší zvolit ochranné opatření, které by mělo vést k nápravě a ochraně společnosti. Trest i ochranné opatření je možné pouze na základě soudního rozhodnutí, a to i osobám, které nejsou trestně odpovědné pro nedostatek věku nebo nepřičetnost. Mezi ochranné zařízení můžeme zařadit ochrannou výchovu, ochranné léčení nebo zabezpečovací detence. Ve výjimečných případech může být preventivním zákrokem kastrace, ale pouze za souhlasu pacienta a zdravotní komise v případech, kdy není jiná možnost léčby. Lze ji provést pouze v případech, kdy je pacient starší 25 let a je vysoká pravděpodobnost, že v budoucnu opět spáchá násilný sexuální čin. Pachatel je propuštěn z ochranného léčení, až když přestane být nebezpečný pro své okolí a rozhodne tak soud. Kastrace nijak nesouvisí s propuštěním pachatele. Ochranná prevence se týká zejména deviantních jedinců, u nedevariantních jedinců jsou vhodná totožná preventivní opatření jako u násilných trestných činů (Blatníková, a kol., 2014; Svatoš, 2012).

Kromě chirurgické terapie ve formě kastrace existují také biologické terapie a psychoterapie. Od 60. let se používají léky, které vedou ke ztrátě potence a libida. U psychoterapii záleží na dobrovolném rozhodnutí pachatele, který je pak individuálně nebo na skupinových terapiích podmiňován k znovunalezení sociálního zázemí (Novotný a Zapletal, 2008).

Weiss uvádí, že mezi roky 2000 až 2007 bylo kastrováno přibližně 50 pacientů, z nichž se ani jeden nedopustil opakovaného násilného sexuálního činu (Blatníková, a kol., 2014).

Zvěřina tvrdí, že recidivita kastrováných pachatelů v České republice není ani na úrovni 2 %, oproti tomu recidivita pachatelů, kteří podstoupili pouze ambulantní léčení, je na hranici 30 % z dlouhodobého hlediska (Blatníková, a kol., 2014).

Dalším ve světě používaným preventivním opatřením pro společnost je registr pachatelů sexuálních deliktů. Původně měl sloužit pro úřady, kterým se delikventi měli pravidelně ohlašovat a nahlašovat změny, v některých zemích jsou však tyto osobní údaje včetně pobytu delikventa volně přístupné veřejnosti (Blatníková, a kol., 2014).

Výše zmíněná prevence se týká sexuální kriminality. Mezi prevence kriminality spojenou s prostitucí bychom mohli zařadit v první řadě význam rodiny, podchycení situace u dívek konzumujících alkohol a drogy, právní regulace prostituce a změnu postojů k sexu (Novotný a Zapletal, 2008).

C. Majetková kriminalita

Trestné činy proti majetku tvoří nejpodstatnější část z celkové kriminality a jsou vymezeny v Hlavě V. zvláštní části trestního zákoníku. Nejčastější formou této skupiny jsou krádeže a podvody, tedy útok proti cizímu majetku právnických i fyzických osob. Hlavním motivem pachatele je obohacení nebo poškození cizího majetku. Z toho důvodu dělíme majetkové trestné činy do dvou skupin.

První skupinou jsou trestné činy, které slouží k obohacení pachatele nebo cizích osob. Jedná se o zpronevěru, krádež, lichvu, podvod apod., tedy trestného činu na úkor cizího majetku. Druhou skupinou je takové jednání, které oběť trestného činu poškozuje a není zde hlavním motivem zbohatnutí. Zde se jedná o poškození věřitele, zneužívání vlastnictví, porušování povinností při správě cizího majetku, poškození cizí věci a jiné. Můžeme se setkat i s třetí skupinou, kde pachatel využívá trestné činnosti páchané jinou osobou, z nichž nejznámější je praní špinavých peněz (Novotný a Zapletal, 2008).

Policejní statistiky přenášejí část těchto trestných činů do hospodářské kriminality. Trestné činy jsou zařazovány podle vlastních specifických kritérií např. podle výše vzniklé škody nebo podle způsobu napadení. Jedná se o zpronevěry, podvody, poškození věřitele, počítačové trestné činy apod. Policie ČR dělí majetkové činy ve svých statistikách do dvou skupin na krádeže prosté a krádeže vloupáním. Součet předchozích dvou skupin rozšířený o dalších šest TČ dává majetkové trestné činy celkem (Novotný a Zapletal, 2008).

Mezi krádeže prosté patří krádeže v bytě, krádeže jízdních kol, krádeže motorových vozidel, krádeže mezi zaměstnanci, krádeže domácího zvířectva, krádeže kapesní a jiné, z nich nejčastější jsou krádeže věcí z aut. Ročně je to přibližně 50 000 případů, z nichž se objasní kolem 8 %. Velmi častým jevem je recidivita a také fakt, že TČ jsou páchany často mladými lidmi i mladších 15 let. Nejčastěji jsou kradené odložené cenné věci ve vozidle, navigace a autorádia, které končí v zastavárnách. Druhým nejčastějším trestným činem jsou samotné krádeže motorových vozidel, které jsou často odcizeny organizovanou skupinou pachatelů, kteří pak kradená auta prodávají do států bývalého východního bloku. Odhady policie ČR uvádí, že každá třetí krádež je fiktivní a pachatel tak páchá pojistný podvod (Novotný a Zapletal, 2008; Policie ČR, 2017).

Velmi zastoupené mezi mladistvými jsou kapesní krádeže, které jsou vysoce latentní a těžce se objasňují. Přibližně polovina pachatelů páchajících kapesní krádeže jsou mladiství do 18 let. Nejčastěji se kradou kreditní karty, šeky, peníze a předměty s finanční hodnotou. Není výjimkou skupina pachatelů, kteří se pohybují rozděleně na veřejném prostranství a pomocí gest se domlouvají na akci. Každý z pachatelů zaujímá svojí roli a jejich způsob provedení krádeže se liší např. podle etnického složení.

Z kategorie krádeží vloupáním jsou nejčetnější krádeže do rodinných domů, do bytů a do rekreačních chat. Pachatelé si předem vytipují objekt, ve kterém se zaměřují na krádeže elektroniky, starožitností, peněz, šperků a předmětů, které mají vysokou peněžní hodnotu. U krádeží v rekreačních chatách se setkáváme spíše s motivem přenocování a drobných krádeží, které jsou páchané převážně bezdomovci (Válková a Kuchta, 2012).

Příčiny majetkové kriminality

Příčiny majetkové kriminality můžou být jak z psychické, tak sociální sféry. Příčiny můžeme hledat v minulosti, kdy jedním z prvních faktorů může být špatná výchova v rodině, nevhodné využívání volného času, přehlížení nevhodného chování dítěte nebo špatný vztah k práci. Významným milníkem bylo porevoluční období. Od roku 1989 rychlým tempem vzrostla majetková kriminalita zejména kvůli společenským a ekonomickým změnám. Lidé měli velký zájem o podnikání a snažili se zbohatnout i pomocí nepoctivých praktik, které doba umožňovala. Transformace na tržní hospodářství s sebou přinesla velké změny v sociálních vrstvách. Jedním z důvodů mohl být fakt, že majetkové rozdíly vznikly často nelegálním způsobem, a proto pachatelé majetkové trestné činnosti mohli mít názor, že nebudou trestně stíháni. V roce 1993 počet trestných činů dosáhl maxima cca 300 tisíc trestných činů, které byly přibližně 82 % z celkové kriminality. Podíl mladistvých na celkové majetkové kriminalitě činil 34 %. Od roku 1994 majetková kriminalita klesala a zaujímala čtvrtinový podíl z celkové kriminality (Novotný a Zapletal, 2008; Válková a Kuchta, 2012).

Zajímavostí je jev, kdy do roku 2002 bylo evidováno více pachatelů páchajících majetkové trestné činy dříve neodsouzených a od roku 2002 se počet recidivistů zdvojnásobil a převýšil tak početně dříve netrestané pachatele. Příčinnou mohla být tehdejší společenská situace, které se snažili pachatelé využít ve svůj prospěch (Novotný a Zapletal, 2008).

Další příčinou majetkové kriminality mohl být proces dezorganizace státních institucí, které měly v porevoluční době oslabenou funkci společenské kontroly a nižší úroveň prevence kriminality. Vyšetřování krádeží vozidel a jejich následným ilegálním prodejem nebyl přisuzován takový význam, i přesto že dosahovali velmi vysokých škod. Byly zřejmé nedostatky v nedostatečném propojení databází mezi policií a orgány státní správy a v neznalosti při rozlišování pojmů VIN kódu, úředního čísla a čísla karoserie (Válková a Kuchta, 2012).

Prevence majetkové kriminality

Mezi základní preventivní opatření můžeme zařadit samotnou výchovu v rodině, osvětu ve škole nebo v mimoškolních aktivitách dětí a mládeže. Důležitá je také správná funkce státních a mocenských orgánů včetně kvalitně nastavené legislativní úpravy. Jedním z hlavních preventivních opatření jsou orgány policie. Přítomnost pořádkové nebo hlídkové služby na určitých místech vzbuzuje u pachatelů respekt a doradí je od páchání trestné činnosti. Efektivním krokem by jistě bylo

posílení hlídkové služby zejména na místech, která se potýkají s vyšším výskytem kriminality. Dalším preventivním řešením jsou soukromé bezpečnostní agentury, které jsou najímány k hlídání soukromých objektů, parkovišť, obchodních domů a jiné. V neposlední řadě by jistě bylo efektivní podpořit rozvoj sousedské a občanské hlídky z řad dobrovolníků.

Ze sekundárních prevenčních opatření můžeme zmínit alarmy, mříže, uzamykací prostředky, vrstvené sklo, přídavné zámky, čidla, magnetické spínače, signalizační systém. U aut se jedná o uzamykatelné tyče na volant, imobilizéry, alarmy, zámky na řadící páku, VIN kódy a Evidenci motorových a jejich přípojných vozidel (EMVO) na úrovni okresů (Válková a Kuchta, 2012).

Zatím nejvíce komplexním systémem na evidenci motorových vozidel je systém EUCARIS, který propojuje centrální evidenci motorových vozidel různých států, do které má přístup policie a pomocí ní si vyměňují informace o odcizených vozidlech, propadlých oprávnění nebo technické způsobilosti vozidel (Novotný a Zapletal, 2008).

1.2.2 Hospodářská kriminalita

Institut pro Kriminologii a Sociální Prevenci (IKSP) definuje hospodářskou kriminalitu jako „protiprávní ekonomické jednání, kterým byl dosažen finanční nebo jiný prospěch na úkor konkrétního ekonomického subjektu (stát, obchodní společnost, fyzická osoba apod.) a které současně naplňuje zákonné znaky skutkových podstat konkrétních trestných činů“ (In: Častorál, 2011, s.12).

Hospodářská kriminalita neboli ekonomická kriminalita se vymezuje oproti majetkové kriminalitě tím, že směřuje proti hospodářskému systému a jeho fungování, zatímco majetková kriminalita směřuje proti majetku. Termín ekonomická kriminalita je všude ve světě uznávaným termínem, pouze v ČR se používá název Hospodářská kriminalita, která významným způsobem ovlivňuje kvalitu života společnosti tím, že ohrožuje kvalitní fungování státního mechanismu a příjmových složek států (Častorál, 2011; Scheinost a Baloun, 2004).

V roce 1939 byla tato kriminalita označena též „kriminalita bílých límečků“ americkým kriminologem Sutherlandem, která se traduje až do dnes. V současnosti lze kriminalitu bílých límečků chápat jako trestnou činnost páchanou při výkonu legální činnosti firmy vysoce postavenou vrstvou, která většinou není spojena v počáteční fázi s násilím. Posléze může být napojena na organizovaný zločin a může skončit až nájemnými vraždami. Propojení elitní společenské vrstvy s politikou není neobvyklé (Fryšťák, 2007).

Nové formy sofistikovanějších útoků souvisejí s vývojem ekonomiky, proto je velmi obtížné definovat pojem hospodářská kriminalita (Novotný a Zapletal, 2008).

Podle Porady se jedná o nenásilnou formu kriminality, která má silný dopad na ekonomickou a sociální stabilitu státu (Chmelík, a kol., 2005).

Novotný uvádí, že se jedná o kriminalitu, která je zaměřena proti fungování hospodářského řádu, při kterém jsou zneužívány hospodářské nástroje jako směnky a šeky (Chmelík, a kol., 2005).

Podle Jiříčka se trestní činností rozumí takové jednání, které je podle II. Hlavy zvláštní části trestního zákona tzn. ustanovení od § 118 až 152 rozšířené o další paragrafy zahrnující jednání útoku na

majetek nebo činnost podnikajících subjektů bez ohledu na postavení pachatele (Chmelík, a kol., 2005).

Schéma trestných hospodářských aktivit jsou prakticky totožná s ekonomicky legálními aktivitami, protože používá téměř stejné ekonomické nástroje. Jen určitá část negativních jevů v ekonomice je kvalifikovaná jako kriminální. Hospodářská kriminalita je v ČR na takové úrovni, že zapříčinila nejistoty v národním hospodářství. Fungování tržního hospodářství je úzce spjato s politickým systémem, který kvůli hospodářským TČ ztrácí důvěru společnosti. Dochází také k vykořisťování poctivých podnikatelů konkurencí, která profituje z trestné činnosti, čímž dochází k monopolnímu ovládnutí trhu a některých oblastí státní politiky jako veřejné zakázky, výši daní, dotací, subvencí apod. Je často spojena s podnikáním nadnárodních společností, které mají pobočky na území více států a nelze tak zjistit, kde nastal TČ. Další problém je zisk, který často míří do zahraničí, a kvůli transakcím mezi dceřinými společnostmi je pachatel anonymní. Důsledkem toho je tato kriminalita velmi latentní, protože je náročná na dokázání TČ, čímž vznikají velmi vysoké škody, které dosahují až stovek miliard Kč (Válková a Kuchta, 2012).

Trestní právo působí jako podpůrný systém ochrany ekonomických vztahů a není způsobilé zabránit jevům, které mohou za kriminalitu v ekonomice. Rozhodující vliv mají zpravidla netrestněprávní nástroje jako jsou mimo trestní rámec podnikání a hospodářské soutěže. Pokud jsou tyto prostředky neúčinné, tak se v krajním případě uplatní trestní represe.

Výbor ministrů členských států Rady Evropy o ekonomické kriminalitě uvádí seznam kriminálních činů, které lze do pojmu ekonomická kriminalita zahrnout. Patří sem korupce, kartelové trestné činy, podvody ke škodě věřitelů, trestné činy spojené s účetnictvím, fiktivní firmy, celní podvody, úvěrové a dotační TČ, počítačová kriminalita, podvody vůči spotřebitelům, nekalá soutěž a jiné. Jde o specifický druh TČ, které jsou páchané v souvislosti s podnikáním a manipulací s majetkem, účetními a jinými doklady. Tyto TČ jsou páchané převážně úmyslně (Válková a Kuchta, 2012; Teryngel, 1991).

Cílem je dosažení zisku, politické moci, poškozování kolektivních zájmů a zneužívání důvěry zúčastněných v obchodním styku. Osoby působící uvnitř ekonomických subjektů páchají TČ hospodářského směru při výkonu podnikání, čímž využívají slabin hospodářského systému a ohrožují tak práva v hospodářské oblasti, oslabují důvěru společnosti v ekonomický systém a ohrožují podstatu fungování právního aparátu.

Finanční kriminalita je podskupinou ekonomické kriminality, v níž se jedná o trestněprávní jednání ve finančním sektoru zaměřené proti bankovnímu sektoru, finančním institucím a kapitálovému trhu. Nejčastěji k ní dochází na kapitálovém a peněžním trhu v rámci investování. Dochází k trestným činům jako padělání peněz a šeků, krácení příjmů státu na daních, krácení příjmů zdravotního a sociálního pojištění (Fryšťák, 2007).

Podle Šámala (In: Fryšťák, 2007, s.25) představuje „finanční kriminalita jednu z nejdůležitějších oblastí hospodářské kriminality“. Definuje jí jako „trestnou činnost směřující proti fungování bankovního systému, kapitálového trhu a finančních institucí, zejména bank, burzy, investičních společností a investičních fondů, penzijních fondů, pojišťoven a dalších finančních institucí, jež mají

v rámci tržního hospodářství mimořádně významnou roli, neboť do značné míry určují dynamiku hospodářského vývoje“.

Finanční kriminalita je spojována také s termínem „praní špinavých peněz“. Tento termín označuje jednání, které se snaží zakrýt nezákonný původ peněz, aby vypadal jako legální. Dne 26. 9. 1991 byla přijata první opatření na základě usnesení vlády ČSFR č. 590 k této problematice prání špinavých peněz, která byla rozšířena dalšími usneseními a přijetím prvního zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků (Fryšák, 2007).

Zákon byl zrušen k 1. 1. 2011 s účinností zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu.

Příčiny hospodářské kriminality

Do roku 1989 byl veškerý majetek znárodněný nebo zkonfiskovaný a monopolním vlastníkem byl stát. Po roce 1989 začala privatizace státního majetku, což přineslo společenské změny, které zapříčinily bezrizikové zbohatnutí jednotlivců a začaly být viditelné sociální nerovnosti mezi obyvateli země. V této době banky nabízely úvěry bez toho, aniž by se více zajímaly o to, jestli jsou projekty proveditelné, jestli je reálná jejich návratnost nebo jestli v případě zástavy není cena majetku násobně nadhodnocena. V případě toho, že společnost byla v konkurzu, bylo jasné, že finanční prostředky banka nedostane zpět, a tak se snažila zachránit veškerý peněžitý majetek, zatímco se podnikatel zaměřoval na podnikatelskou činnost v jiné firmě. Dále existovaly investiční společnosti, které z finančních prostředků důvěřivců profitovaly díky kuponovým knížkám. Ti, kteří v této době vycítili příležitost, nabízeli majitelům těchto knížek vyšší úrok než komerční banky, a tak byla spousta občanů nalákána k investici. Toto jednání bylo možné kvůli právní úpravě, která trpěla nedostatky a nebyla dobře propracovaná. Až zákon č. 253/1997 Sb., reagoval na úvěrové podvody, kdy žadatel záměrně zkresloval určité informace a nesplácel úvěr (Fryšák, 2007).

Mezi současné příčiny bychom mohli zařadit latenci korupčního prostředí, neefektivnost práce OČTŘ, neefektivní činnost kontrolních orgánů, absence kvalitní právní úpravy, neuspokojivý stav vymahatelnosti práva apod. (Svatoš, 2013).

Prevence hospodářské kriminality

Rozsah hospodářské kriminality vyvolává potřebu vyšší efektivity právní i mimoprávní ochrany hospodářské činnosti. Česká republika prozatím nemá jednotnou koncepci preventivních opatření proti tomuto druhu kriminality. Je přitom nutné, aby stát měl formulován základní formy a metody preventivních opatření a zachoval si kontrolní dohled nad aktivitami podniků. Při vytváření preventivních opatření je nutné vycházet z již známých příčin hospodářské kriminality, které nám pomáhají vytvořit komplexní a provázaný systém z dílčích opatření v ekonomické, společensko-sociální a technické sféře. Nejvíce efektivních opatřeních by přinesly změny v legislativní a kontrolní oblasti, kde jsou zaznamenány největší mezery. V legislativní oblasti byla v roce 2001 přijata novela trestního řádu, která zjednodušuje činnost orgánů činných v trestním řízení, možnost poškozených žádat o náhradu škody a rozšiřuje možnost zajišťovacích opatření. Dalším významným přijatým zákonem byl zákon o prání špinavých peněz. V roce 2010 vešel v platnost nový Trestní zákoník, který mění podstaty TČ a peněžitých trestů, které jsou dále rozšiřovány a více sankciovány. Další přijaté zákony jsou zaměřené proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, proti financování terorismu, proti podezřelým operacím, které lze zabavit stejně jako majetek. Důležitým krokem bylo

přijetí zákona o trestní odpovědnosti právnických osob v roce 2011, který má za cíl zamezit ilegálním ziskům právnických osob (Válková a Kuchta, 2012).

Mezi nelegislativní preventivní opatření patří činnost kontrolních orgánů, které se musí umět přizpůsobovat aktuálním trendům v hospodářské kriminalitě. Jedná se o finanční úřad, živnostenský úřad, úřad pro ochranu hospodářské soutěže, inspekce, NKÚ, a jiné. Nedostatečné spolupráci také brání institut povinné mlčenlivost k orgánům činným v trestném řízení např. finanční úřady neřeší ostatní trestné činy mimo daňových, tudíž je nikam nenahlašují.

Efektivním krokem proti hospodářské kriminalitě jistě bylo zřízení Úřadu pro odhalování organizovaného zločinu a finanční kriminality.

Mezi preventivní opatření můžeme zařadit:

- omezení provádění plateb v hotovosti v neomezené výši (zabezpečeno zákonem o bezhotovostním styku),
- omezit nebo zamezit podnikání souzených osob, opakovaně bankrotujícím majitelům firem, neplatičům závazků vůči státu (omezeně splněno v živnostenském zákoníku),
- zpřísnit dostupnost živnostenského oprávnění, zápisů do obchodních rejstříků,
- povinnost kolkování lihovin,
- povinnost prokazovat nabytí majetku a peněz,
- zvýšit základní kapitál s.r.o. na 1 milion Kč.,
- zrušit mlčenlivost pracovníků finančního úřadu,
- zrušení firmy při vykazování ztráty v období delším jak 5 let,
- zákon o střetu zájmů.

Některá z opatření už fungují alespoň částečně anebo byla navrhnutá (Válková a Kuchta, 2012).

1.3 Zdroje informací o kriminalitě

Hlavním zdrojem informací o registrované kriminalitě jsou statistiky kriminality zpracované orgány činnými v trestním řízení. Statistiky v České republice jsou shromažďovány a zpracovány institucemi Policejní prezidium ČR, Ministerstvo vnitra ČR a Ministerstvo spravedlnosti ČR. Neexistuje jednotná metodika pro zpracování údajů o kriminalitě, proto každá z institucí zpracovává své údaje samostatně, a tak se jejich výsledky mohou v mnohém lišit. Nesrovnalosti vznikají z důvodu různého zařazování trestných činů do skupin podle druhy kriminality, tudíž je nelze vzájemně komparovat.

Mezi statistiky kriminality patří:

- Policejní statistika kriminality – jedná se o nejobsáhlejší a nejpřesnější statistiku v ČR, která zaznamenává registrované trestné činy, stíhané osoby, členy trestné činy dle paragrafu, osoby členy podle věku, pohlaví, ale také například podle toho, zda se jedná o recidivisty. Získané údaje jsou časově nejpřesnější době spáchání TČ. Oproti justiční statistice zaznamenává i TČ, u kterých nebyl zjištěn nebo trestně stíhán pachatel. Na druhou stranu se zde mohou objevit i takové činy, u nichž se v průběhu trestního řízení zjistí, že TČ nejsou.

- Justiční statistika – také známa pod názvem statistika Ministerstva spravedlnosti ČR, která zahrnuje statistiku soudů a státních zastupitelství. Člení jednotlivé druhy kriminality podle hlav zvláštní části trestního zákona. Statistiky jsou zaměřeny zejména na sledování počtu odsouzených, obžalovaných a stíhaných osob. Dále obsahují informace o sankční politice a ukládání jednotlivých druhů trestů.
- Statistika vězeňské služby – zahrnuje statistiku související s výkonem trestu odnětí svobody, ale také se zajišťováním vazby. Informace spíše souvisí se sankční politikou než s kriminalitou. Publikována správním odborem Generálního ředitelství Vězeňské služby ČR.
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy – ve statistických ročenkách lze zjistit počet dětí umístěných v zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy (Válková a Kuchta, 2012).

Výše uvedené kriminální statistiky jsou zaměřené na získané údaje o kriminalitě orgánů činných v trestním řízení, tudíž se v těchto statistikách neobjevují údaje o latentní kriminalitě. Pokud bychom chtěli získat tyto informace, za hlavní zdroj se považuje výzkum obětí a výzkum pachatelů. Jedná se o výzkum, který je prováděn prostřednictvím dotazníků nebo rozhovorů, kdy je dotazovaný tázán, zda byl v minulosti obětí trestného činu nebo pachatelem. Pokud dotazovaný kladně odpoví, následují další specifické otázky na místo, čas, na škodu, kterou utrpěli nebo spáchali apod. Dále mohou být oběti dotazováni i na osobu pachatele na jeho pohlaví, věk, národnost a jiné. Abychom mohli výsledky porovnávat, je nutné dělat tyto výzkumy kontinuálně, jako je tomu např. v USA, kde Ministerstvo spravedlnosti USA každý rok realizuje výzkum na 76 000 domácnostech. Podobný výzkum s názvem „British Crime Survey“ funguje ve Velké Británii. Kontinuální průzkum obětí trestné činnosti prozatím v ČR nefunguje. Data o latentní kriminalitě můžeme tak získat pouze z mezinárodního výzkumu obětí trestného činu, do kterého se ČR zapojila díky institutu pro kriminologii a sociální prevenci.

Výsledky výzkumů mohou být zkreslené z důvodu několika faktorů:

- nereprezentativní vzorek,
- nevhodný způsob dotazování,
- nevhodně formulované otázky,
- nekompetentnost tazatele,
- nepochopení otázky,
- nedůvěra dotazovaných,
- zveličování události,
- záměrné neuvedení TČ,
- absence určitých druhů kriminality (kriminalita páchaná na dětech).

Další možnou metodou, jak získat informace o latentní kriminalitě může být:

- zúčastněné pozorování - infiltrace výzkumníka do skupiny, ve které naváže kontakt a sleduje chování osob,
- expertní šetření – dotazování odborníků ze soudů, z policie, ze státních zastupitelstev, odborníků na kriminologii apod. Institut pro Kriminologii a Sociální Prevenci (IKSP) provádí výzkum organizovaného zločinu, díky kterému získáváme alespoň rámcově informace o latentní kriminalitě,

- výzkum třetích osob – dotazování, zda se respondent stal svědkem TČ,
- matematické modelování odhadů - stanovování odhadu míry pravděpodobnosti latence kriminality,
- experimentování – simulace různých TČ (Válková a Kuchta, 2012).

Oproti výše zmíněným statistikám se můžeme setkat s kriminální statistikou zpracovanou Českým statistickým úřadem, který se mimo jiné zabývá kriminalitou cizinců v ČR, která je považována veřejností za velmi citlivé téma. Ve statistice ČSÚ jsou evidováni pouze cizinci, kteří nemají státní občanství ČR, což velmi zkresluje statistické výsledky. Z toho důvodu, že informace o příslušnosti k etnickým nebo národnostním menšinám nesmějí být zveřejňovány bez souhlasu osoby, které se tyto informace týkají. Zveřejnění bez souhlasu by mohlo působit diskriminačně a bylo by to v rozporu s ochranou osobních dat (Válková a Kuchta, 2012).

Definování samotného pojmu minorita není jednoduché, podle podvýboru OSN pro ochranu etnických minorit se jedná o takovou část populace, která není dominantní a má specifické tradice, jazyk, náboženství a další rysy, čímž se odlišuje od zbytku populace (Junger-Tas, 2001). V České republice je pojem národnostní menšina a jejich práva vymezena zákonem č. 273/2001 Sb., jako skupina obyvatel, která se projevuje společným etnickým původem, vlastní kulturou, zvyky či jazykem. Minorita musí být dostatečně velká, aby byla uznána státem jako odlišná část společnosti a stát jí tak mohl podporovat (Petrušek, a kol., 1996; zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin, §2).

Kriminalita cizinců a minorit je v dnešním globalizovaném světě aktuálním tématem. Migrace obyvatel způsobuje vytváření nové společnosti, ve které se střetávají různá náboženství, kultury a problémy s tím spojené. Významnou roli hrají masmédiá, která záměrně zkreslují informace o kriminalitě minorit a podporují tak vnímání minority jako problémové. Jako neposlední problém můžeme zmínit nepokoje na Šluknovsku, které byly masmédií velmi rozebírány a podpořily tak sociální napětí obyvatel. Musíme však rozlišovat cizince podle toho, jestli dlouhodobě nebo trvale žijí na území státu nebo jestli přijeli do dané země přímo za účelem páchaní trestné činnosti (Válková a Kuchta, 2012).

Vztah majority a minority může být ovlivněn:

- příbuzností kultur,
- hodnotovým žebříčkem,
- politickým nastavením,
- kulturní vyspělostí,
- historickou zkušeností,
- vzájemnými problémy,
- ekonomická situace země,
- ochota soužití (Moulišová, 2010).

Ve většině případů platí trend nižšího sociálního statusu, který souvisí se vzděláním, bydlením, zaměstnaností, ale také příjmem. Vše zmíněné bývá v průměru horší, než u majoritní skupiny obyvatelstva. Ve fungujících společnostech je časté, že většina členů z majoritní skupiny má střední a vyšší sociální status, oproti tomu u minorit je trend nižšího sociálního statusu a osob s tímto

statusem je proporcionálně i více než osob s vysokým sociálním statusem v tomto etniku. Problémem je viktimizace těchto menšin pracovně, sociálně, ale také kriminálně. Stále převažující předsudky a diskriminace mohou vést až ke xenofobním reakcím a extrémismu. Situace menšin přímo nasvědčuje k větší míře sociální problémovosti a kriminality. Začleňování menšin do společnosti by mělo být v samotném zájmu státu, aby předcházel nebo alespoň zmírnil negativní dopady (Moulisová, 2010). Podle údajů o registrované kriminalitě jsou příslušníci minoritních menšin pachateli trestných činů častěji i přes jejich početní menšinu. Nejvíce problémovou skupinou je hlavně druhá a třetí generace přistěhovalců, problém totiž nastává až u jejich potomků v mladistvém věku (Freilich a Guerette, 2006).

1.4 Měření kriminality

Kriminalitu můžeme měřit dvojitým způsobem, a to pomocí absolutních čísel, kdy měříme stav anebo pomocí relativních čísel, které mají větší vypovídající hodnotu a měří úroveň kriminality.

Stav kriminality (rozsah) nám vyjadřuje počet trestných činů, které byly spáchány na určitém území za určitý časový úsek, zpravidla se jedná o měsíc nebo rok. Stavem kriminality rozumíme registrovanou kriminalitu, která je nejčastěji vyjádřena v absolutních číslech, ale může být také vyjádřena v procentech, pokud chceme vyjádřit rozdíl mezi sledovanými časovými úseky. Tento způsob měření není vhodný, pokud bychom chtěli komparovat územní celky mezi sebou, protože nezahrnuje demografické vlivy, a to by znamenalo značné zkreslení výsledků. Počet trestných činů na určitém území může být dán velikostí regionu ale také počtem obyvatel, nelze tudíž na základě čísel stanovit, že v regionu s vyšším počtem trestných činů je vyšší kriminalita bez ohledu na počet obyvatel ve sledovaném regionu. Vysoká kriminalita je proto patrná v Hl. městě Praha, kde je největší kumulace obyvatel na relativně malém prostoru, dále ve Středočeském, Moravskoslezském a Ústeckém kraji, ve kterých je problém spíše ve složení obyvatelstva, nezaměstnanosti a restrukturalizaci průmyslu. Pro komparace je proto více používaná následující metoda měření (Svatoš, 2012; Válková a Kuchta, 2012).

Úroveň (intenzita) kriminality je vyjadřována v indexech a udává počet kriminálních činů přepočtených na určitý počet obyvatel zpravidla na 10 000 obyvatel (popř. 100 000) na vymezeném území. Podává přesnější přehled o zatížení určitého území kriminalitou oproti stavu, který udává počet TČ (Holcr, 2009).

Jedná se o:

- index kriminality

$$index = \frac{\text{počet trestných činů}}{\text{počet obyvatel na vymezeném území}} \times 100\,000 \text{ (ev. } 10\,000)$$

Rovnice 1: Index kriminality (Válková a Kuchta, 2012)

- index celkové kriminality,
- index odsouzených osob,
- index stíhaných osob.

Praktičtější je využívat k výpočtu kriminality indexy, které mají jasnou vypovídající hodnotu o koncentraci kriminality na určitém území, díky níž je možné mezi sebou porovnávat jednotlivá území s ohledem na počet obyvatel na daných územích. Index kriminality může sloužit jako indikátor kvality života při porovnávání regionů ČR v praktické části této práce, z toho důvodu, že má jasnou vypovídající hodnotu o míře kriminality na daném území.

1.5 Prevence kriminality

Předmětem prevence kriminality je ochrana před kriminalitou tím, že jí budeme předcházet. Ze společenského hlediska prevence kriminality představuje cílevědomé, záměrné, koordinované a plánované působení na podmínky a příčiny kriminality s cílem ji odstranit, nebo alespoň vhodným způsobem eliminovat díky správně vybraným metodám, které by podporovaly nekriminogenní prostředí (Holcr, 2008).

Podle Novotného a Zapletala (2008, s.183) prevencí před kriminalitou rozumíme „soubor nejrůznějších aktivit mimo trestního charakteru orientovaných na odstranění, oslabení či neutralizaci kriminogenních faktorů s cílem zastavit růst kriminality nebo docílit jejího zmenšení. Půjde tedy o působení na faktory kriminality, na příležitosti a podněty k páčání trestných činů, o působení na potenciální pachatele a potenciální oběti a o vytváření zábran proti páčání trestných činů“.

Kaiser (1994) uvádí, že prevencí je takové jednání, které vede ke snížení míry kriminality. Může se jednat o veškeré aktivity, které působí na potenciální pachatele nebo omezují příležitosti pro spáčení trestného činu.

Podle Kuchty a Válkové (2012) je prevence o strategiích, které jsou zaměřeny na eliminaci kriminogenních faktorů, které jsou s kriminalitou spojovány. Mezi kriminogenní faktory uvádí prostituci, nezaměstnanost, bezdomovectví, drogovou závislost apod.

Preventivní opatření můžeme rozdělit podle obsahového zaměření na:

Sociální prevenci – zaměření sociální prevence je velmi široké. Zahrnuje aktivity, které vedou k socializaci a integraci jedince do společnosti. Dále se zaměřuje se na jevy, které mohou mít kriminogenní povahu, na socializační a kriminálně preventivní působení školního prostředí, na výchovné působení rodiny, vliv volnočasových aktivit a dalších institucí. Mezi jevy s kriminogenní povahou lze zařadit veškeré závislosti, prostituci, bezdomovce, extremismus apod. Jako nástroj sociální prevence může sloužit určení minimální mzdy, povinná školní docházka, snížení daní, snížení nezaměstnanosti atd. (Novotný a Zapletal, 2008).

Situační prevenci – je zaměřena na samotné odstraňování kriminality, na zvýšení rizika pro pachatele, že bude dopaden a na omezování možnosti spáčení trestného činu. Jedná se o opatření, která pachateli znemožní, popřípadě znesnadní páčání trestného činu. Do této prevence můžeme zařadit veškerá bezpečnostní opatření jako zámky, alarmy, VIN kódy, repliky obrazů na výstavách, kontroly na letištích, bezhotovostní placení, kamerový systém, hlídaná parkoviště atd. (Zapletal, 2008).

Viktimologická prevence – je zacílena na oběti trestných činů a potenciální oběti. Soustředí se na poradenskou činnost, na osvětu, jak se chovat během útoku a po něm, nebo jak chránit svůj majetek

před pachatelem. Součástí jsou viktimologické výzkumy, které mají velký význam pro další kroky při tvorbě preventivních opatření a programů (Novotný a Zapletal, 2008; Svatoš, 2012).

Dalším možným dělením je dělení podle okruhu adresátů na:

Primární prevenci, která se týká všech obyvatel na území daného státu, popř. kraje, města nebo obce. Může se dokonce týkat pouze určité skupiny například demograficky vymezené, národnostní nebo etnické. Primární prevence působí bez rozdílů na všechny stejně, aniž by řešila závažnost kriminálního ohrožení jedince. Prostřednictvím především sociální, hospodářské, kulturní a právní politiky působí na příčiny kriminality. Je v samotném zájmu státu podporovat kvalitní rozvoj regionů, školství, kultury, snižování nezaměstnanosti, rozvoj sociální práce apod.

Sekundární prevenci, která je orientovaná na potenciální pachatele, kriminálně rizikové skupiny obyvatel, na možné oběti trestného činu a na místa s koncentrací trestné činnosti.

Terciální prevenci, která je zaměřena na předcházení jak kriminální, tak viktimologické recidivě. Jedná se o resocializaci pachatelů do běžného života a o odstranění negativních následků u obětí trestných činů (Novotný a Zapletal, 2008; Svatoš, 2012).

1.5.1 Systém prevence kriminality v České republice

V České republice je systém prevence kriminality založený na resortních programech ústředních orgánů státní správy. Jedná se o preventivní programy obcí a měst, Ministerstva vnitra ČR (odboru prevence kriminality), policie (Community policing), ministerstev (resortní programy věcné působnosti) apod. Právě programy prevence nejvíce zatížených měst kriminalitou jsou základem systému prevence kriminality v ČR. Pro zabezpečení veřejného pořádku a bezproblémového chodu společnosti je však nutná vzájemná spolupráce formálních i neformálních složek ve státě. Mezi nevládní organizace, které jsou součástí systému prevence ČR, patří armáda spásy, Červený kříž, EXODUS, azylové domy, Česká katolická charita a jiné (Novotný a Zapletal, 2008; Svatoš, 2012).

Kříha (2009) uvádí, že nesmíme přehlížet důležitost zákonných zmocnění, které byly svěřeny základním územně samosprávným celkům, které tak mohou v samostatné působnosti samy spravovat místní záležitosti veřejného pořádku.

Systém kriminality má v ČR tři úrovně:

- republiková – preventivní činnost plní Ministerstvo vnitra ČR, Republikový výbor pro prevenci kriminality, vláda ČR, Policie ČR, ministerstva a jiné státní instituce,
- krajská – činnost spojenou s prevencí zastávají krajské úřady,
- lokální – jedná se preventivní opatření samospráv obcí a měst, zejména obcí a měst s vysoce zatíženou kriminalitou (Ministerstvo vnitra ČR, 2016).

Programový systém prevence kriminality se dělí na:

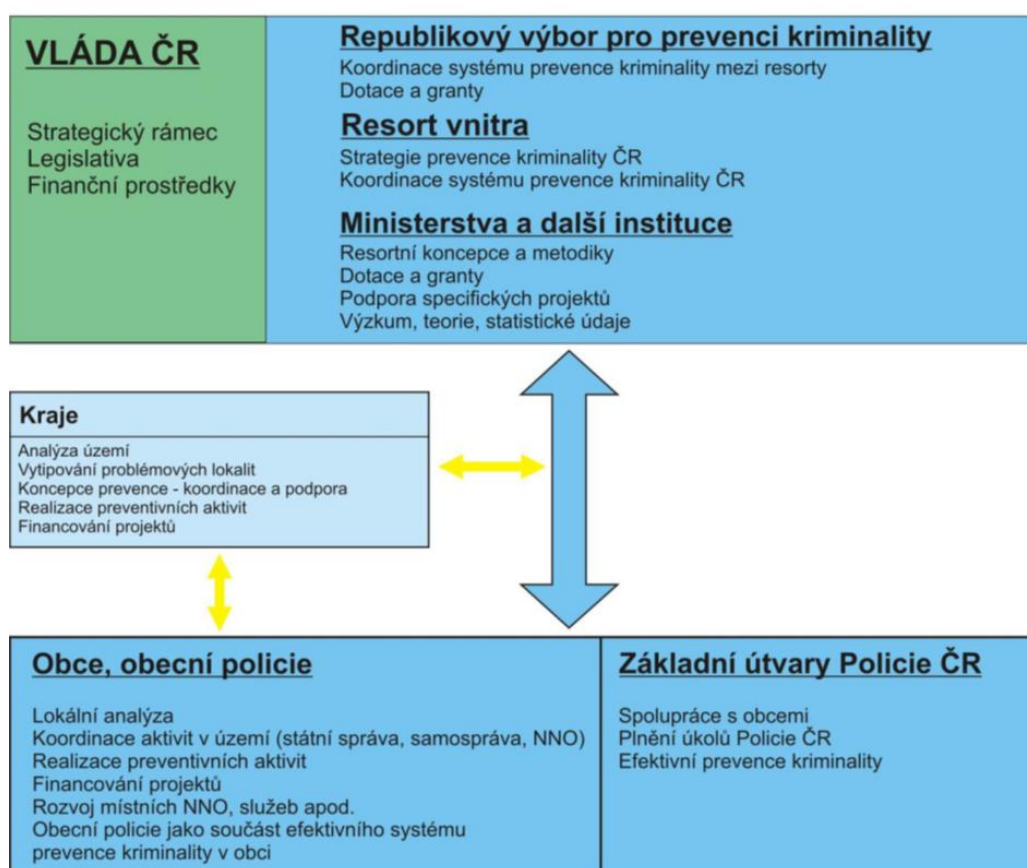
- resortní programy ústředních orgánů státní správy,
- preventivní programy realizované obcemi a městy,
- programy bezpečnostních složek státu,
- preventivní programy neziskových organizací,

- preventivní aktivity podnikatelských subjektů (Svatoš, 2012).

Republikový výbor pro prevenci kriminality (RVPK)

V roce 1993 vznikl republikový výbor pro prevenci kriminality, který reagoval na změny po roce 1989. Tento výbor se zodpovídá Ministerstvu vnitra za vytváření preventivní politiky, kterému slouží jako koordinační, meziresortní a metodický orgán. Předsedou Republikového výboru je ministr vnitra, který spolu se zástupci (osmi ministerstev, Institutu pro kriminologii a sociální prevenci, policejního prezidia, nejvyššího státního zastupitelství, rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky, rady vlády pro záležitosti romské menšiny, generálního ředitelství vězeňské služby apod.) tvoří Republikový výbor. Mezi aktivity výboru patří hodnocení preventivních programů, schvalování dotací na preventivní projekty, koordinace činnosti ústředních orgánů v prevenci kriminality, podpora vzniku místních komisí pro prevenci kriminality, předkládání vyhodnocení efektivity prevence kriminality vládě atd. (Novotný a Zapletal, 2008; Svatoš, 2016).

SYSTÉM PREVENCE KRIMINALITY V ČR

Obrázek 1: Systém prevence kriminality v ČR (Ministerstvo vnitra ČR, 2016)

Nedílnou součástí systému prevence kriminality v České republice jsou základní útvary Policie ČR. Policie ČR je orgánem, který má primární a nezastupitelnou roli při ochraně společnosti před kriminalitou. Byla zřízena zákonem č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. Policejní prezident odpovídá za činnost policie ministru vnitra včetně činnosti spojené s prevencí kriminality. V důsledku toho, že má policie nejkomplexnější informace o trestné činnosti a vývoji kriminality, je nutné, aby se podílela na preventivních opatřeních. V řadě vyspělých států vznikla spolupráce

společnosti s policií, která byla realizována pomocí konceptu Community policing. Jedná se o policejní činnost, která je podřízena potřebám obce nebo komunity a je založena na vzájemné komunikaci. Součástí je také partnerství mezi vládními a neformálními institucemi, které mají za úkol ochranu veřejného pořádku a bezpečnosti včetně úseku prevence kriminality. Díky podpoře veřejnosti může policie problémy odhalit v samém začátku, popřípadě je alespoň eliminovat. Mezi současné představitele lze zařadit pořádkovou policii, která se snaží zvýšit pocit bezpečí místních obyvatel a odstranit nedůvěru občanů v policii (Novotný a Zapletal, 2008).

Preventivní činnost je zajišťována především specialisty preventivně informačních skupin na okresních a krajských ředitelstvích Policie ČR. Preventivní programy jsou zaměřené zejména na mladistvé, na poskytování informační a poradenské činnosti jak fyzickým, tak právnickým osobám. Dále realizují preventivní programy zaměřené na ohrožené skupiny obyvatel a spolupracují s obcemi a městy na programu prevence kriminality (Svatoš, 2012).

Pracovník kriminální prevence musí vyvíjet jakoukoliv činnost v souladu s činností policie jako organizace, tedy musí spolupracovat s ostatními jednotkami uvnitř sboru. Aby mohl vykonávat svojí práci správně, potřebuje k ní kvalitní informace o stavu, dynamice a struktuře kriminality. Potřebuje znát příčiny, rozdíly, postoje veřejnosti k určitým druhům TČ a způsoby hodnocení kriminálního chování. Vzhledem k tomu, že se jedná o multidisciplinární práci a je potřeba začlenit veřejnost a instituce, je preventista nucen neustále vytvářet síť kontaktů, aby jeho práce byla efektivní.

Práce preventisty se týká:

- zajišťuje přednáškovou činnost,
- analyzuje data a vytváří nové strategie prevence, které povedou ke snížení kriminality,
- pomáhá při výcviku policie v oblasti preventivních znalostí a dovedností,
- navazuje kontakty s místními úřady a organizacemi,
- zajišťuje preventivní informační materiály, aby byly smysluplné, dostupné a viditelné,
- nabízí bezpečnostní poradenskou službu pro projektanty, stavební společnosti, architekty apod.,
- podporuje společensky preventivní aktivity pro veřejnost,
- udržuje kontakty s ostatními jednotkami v rámci policejního útvaru,
- s tiskovým mluvčím zabezpečují prezentaci preventivních opatření místních záležitostí v masmédiích (Zapletal, 2008).

Dalším projektem jsou občanské hlídky, které jsou založené na dobrovolném výkonu vyhlídkové služby. Dobrovolníkům je zadána určitá oblast, ve které sledují nežádoucí chování, o kterém informují policii. Mezi oblasti působení můžeme zařadit školy, sídliště, protipožární ochranu a jiné. Další možnou variantou jsou privátní hlídky, které jsou financovány místním úřadem a musí splnit speciální výcvik. V České republice se považuje za efektivní prevenci činnost policie, která má na starosti pořádkovou a vyhlídkovou službu (Zapletal, 2008).

1.5.2 Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2015 až 2020

Tento dokument navazuje na předchozí strategický dokument Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2012 až 2015. Součástí této strategie byla vize budoucího stavu kriminality v České republice. Současná strategie je zaměřena na kriminalitu obecnou, která negativním způsobem ovlivňuje život občanů včetně jejich názorů na fungování státu. Strategie neřeší oblast hospodářské kriminality ani se nezabývá organizovaným zločinem, pouze z části se jí přibližuje, a to v oblastech korupce, nelegální migrace nebo terorismu. Prevence kriminality se zabývá i sociopatologickými jevy, které jsou spojovány s kriminálním chováním. Ministerstvo vnitra je ústředním orgánem v prevenční politice ČR a spolu s ostatními pověřenými ministerstvy zpracovávají strategické programy. Jedná se o ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, ministerstvo spravedlnosti a ministerstvo práce a sociálních věcí (Ministerstvo vnitra ČR, 2016).

Definice: „Prevence kriminality zahrnuje veškerá opatření ke snižování rizika výskytu trestných činů, jakož i jejich škodlivých důsledků pro jednotlivce a společnost, včetně strachu z kriminality. Prevence kriminality se snaží působit na různorodé příčiny kriminality. Prosazování práva a trestní sankce jsou v této souvislosti ponechávány stranou, navzdory jejich potenciálně preventivním účinkům“ (12. Kongres OSN o prevenci kriminality a trestní justici, Salvador, Brazílie, 12. – 19. dubna 2010).

Cílem Prevence kriminality je snížit závažnost a výskyt trestné činnosti, eliminovat příčiny a následky TČ a zvýšit pocit bezpečí u občanů ČR.

Mezinárodní a národní strategie prevence kriminality jsou řízena vládou (Ministerstvem vnitra ČR), která každé čtyři roky přijímá střednědobou strategii prevence kriminality. Ministr vnitra je zodpovědný za přípravu a realizaci Strategie, která reaguje na současné trendy, definuje si strategické cíle na následující období a pro všechny zainteresované subjekty v systému prevence kriminality zajišťuje finanční a věcný rámec.

Prevence kriminality je podporována dotačním systémem, který spravuje Ministerstvo vnitra, respektive Republikový výbor. Každý rok uvolňuje vláda ČR finanční prostředky s ohledem na státní rozpočet. Česká republika je zapojena do mezinárodní spolupráce v rámci OSN a EU, do přeshraniční spolupráce se sousedními zeměmi, a to jak multilaterálně, tak bilaterálně. Efektivní prevence kriminality je činitel, který pomáhá při podpoře udržitelného rozvoje.

Mezi současné cíle patří:

- koordinovaný a účinný systém prevence kriminality,
- souhrnný přístup založený na spolupráci Policie ČR, obcí a dalších subjektů,
- snížení výskytu delikventního chování u cílových skupin určených ve Strategii,
- zvýšení pocitu bezpečí u občanů ČR a snížení míry a závažnosti TČ (Ministerstvo vnitra ČR, 2016).

1.5.3 Prevence kriminality na krajské a místní úrovni

Po roce 1993 začala fungovat na úrovni vlády systémově pojatá činnost prevence kriminality České republiky. Od roku 1996 začaly vznikat strategické plány na období čtyř let s názvem Strategie prevence kriminality. Posledním schváleným strategickým plánem je Strategie prevence kriminality v České republice na období 2016 až 2020. Strategie prevence kriminality jsou schvalovány formou Usnesení Vlády České republiky, což je interní předpis, který zavazuje subjekty podřízené vládě. Z toho důvodu, že strategie prevence není schválena formou právního předpisu jako je např. zákon, ale usnesením, je problematické tímto způsobem ovlivňovat obce, kraje, soukromý sektor, vzdělávací instituce apod. tedy ne přímo podřízené subjekty. Můžeme se tak setkat s problémy na úrovni obcí i krajů (Ministerstvo vnitra ČR, 2016; Večerka, 1997).

Při realizaci preventivní politiky jsou obce nuceny vycházet ze zákona 128/2000 Sb., o obcích v rámci samostatné působnosti, a to z důvodu neexistence zákona o prevenci kriminality. Z ustanovení §61 zákona o obcích je patrné, že přenesenou působnost lze vykonávat pouze na základě zákona z čehož vyplývá, že preventivní aktivity jsou pouze v samostatné působnosti obce.

Pokud chce obec na svém území realizovat strategii prevence kriminality, musí k tomu využít právní nástroj. Obce v samostatné působnosti ukládají povinnosti pomocí obecně závazných vyhlášek a řídí se přitom §10 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích.

Podle tohoto zákona může obec ukládat povinnosti v samostatné působnosti obecně závaznou vyhláškou:

- a) k zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku; zejména může stanovit, které činnosti, jež by mohly narušit veřejný pořádek v obci nebo být v rozporu s dobrými mravy, ochranou bezpečnosti, zdraví a majetku, lze vykonávat pouze na místech a v čase obecně závaznou vyhláškou určených, nebo stanovit, že na některých veřejných prostranstvích v obci jsou takové činnosti zakázány,
- b) pro pořádání, průběh a ukončení veřejnosti přístupných sportovních a kulturních podniků, včetně tanečních zábav a diskoték, stanovením závazných podmínek v rozsahu nezbytném k zajištění veřejného pořádku,
- c) k zajištění udržování čistoty ulic a jiných veřejných prostranství, k ochraně životního prostředí, zeleně v zástavbě a ostatní veřejné zeleně) (dále jen "veřejná zeleň") a k užívání zařízení obce sloužících potřebám veřejnosti,
- d) stanoví-li tak zvláštní zákon (zákon č. 128/2000 Sb.).

Kraje mohou vykonávat preventivní aktivity obdobně jako obce v rámci samostatné působnosti podle ustanovení §14 zákona č. 129/2000 Sb. zákona o krajích. Postavení krajů při realizaci preventivních opatření je komplikovanější, protože oproti obcím nemají žádný právní nástroj, který by reguloval právní vztahy. Podle §6 zákona o krajích může zastupitelstvo kraje vydávat obecně závazné vyhlášky, které ukládají povinnost fyzickým osobám a právnickým osobám, pouze v případě stanoví-li tak zákon. Absence zákona o prevenci kriminality tak znemožňuje účinně působit na subjekty v rámci krajské preventivní politiky, která nemůže OZV vydávat. Pokud se kraje dobrovolně zapojí do krajské úrovně prevence kriminality mohou nastavovat regionální priority, získávat

účelovou dotaci, hodnotit projekty prevence kriminality obcí, určovat místní potřebu realizace preventivních opatření a jiné.

Mezi hlavní úlohy kraje patří:

- řízení aktivit prevence kriminality,
- účast na dotačním řízení Ministerstva vnitra ČR pro oblast prevence kriminality,
- šíření informací mezi obcemi,
- vlastní dotační aktivity v oblasti prevence kriminality (Ministerstvo vnitra ČR, 2016).

2 Kriminalita jako ukazatel kvality života v území

2.1 Kvalita života

Kriminalita je jev, který ovlivňuje kvalitu života obyvatel a způsobuje materiální i nemateriální škody. Tuto skutečnost nám potvrdí následující definice, ve kterých je kriminalita, popřípadě bezpečnost definována jako jeden z indikátorů kvalitního života. Úkolem státu by měla být eliminace trestné činnosti s cílem zabezpečit tak kvalitnější život obyvatel daného státu. Celkovou kvalitu života lze definovat jako působení čtyř hlavních oblastí kvality života (ekonomická, enviromentální, sociální a společenskopolitická) a to z toho důvodu, že uspokojují základní potřeby obyvatel (kolektiv autorů CESES, 2002).

2.1.1 Vymezení pojmu

Pojmy kvalita života z anglického quality of life (QOL), udržitelný rozvoj (sustainable development) a hospodářský růst (economic growth) jsou považovány za indikátory, díky kterým lze sledovat postavení země nebo regionu mezi ostatními vyspělými zeměmi. Pro Českou republiku je zajištění vnitřní a vnější bezpečnosti základním předpokladem pro kvalitu života a udržitelný rozvoj. Kvalita života napomáhá státu ve vytváření budoucích strategií, které mají za účel rozvoj společnosti na úroveň západních států. Pojem kvalita života je vnímán jako obsáhlý koncept, který nám ukazuje subjektivní vnímání společnosti a životní situace ve společnosti. Kvalita života udává současnou úroveň životních podmínek dané společnosti, zatímco pojetí udržitelný rozvoj je zaměřený na budoucí generace a jejich budoucí potřeby (Potůček, 2002).

Kvalitu života můžeme hodnotit z hlediska různých pohledů a směrů a není tedy dostatečné vymezení tohoto pojmu. Podle Krejčíkové (In: Murgaš, 2014) kvalita života vypovídá o životním blahu ve společnosti, na které má vliv hospodářství, bezpečnost, vzdělání, životní prostředí, zdraví jedince, sociální interakce, kvalita a dostupnost služeb atd. Řada odborníků souhlasí s názorem, že okolí jedince vytváří jeho podmínky života, a to pozitivně i negativně.

Z pohledů autorů Velkého sociologického slovníku (Petrušek, a kol., 1996) je tento pojem uváděn jako kvalitativní parametr lidského života, životních podmínek společnosti, způsobu života apod., který není možné uspokojit pouze materiální potřebou, ale spíše něčím, co má pro nás duchovní hodnotu. Hodnotí se zejména podle indikátorů životního prostředí, úrovně bydlení, podle osobní i kolektivní bezpečnosti, sociálních jistot, ukazatelů zdraví atd.

Nagpal (In: Vaňurová a Mühlpachr, 2005) definuje kvalitu života jako individuální vnímání pocitu štěstí a spokojenosti jedince, které je v kontextu s psychickou, fyzickou a sociální oblastí jedince.

Kvalitu života můžeme sledovat ze dvou hledisek:

Objektivní kvalita života sleduje ekonomické, sociální a enviromentální faktory, které mají vliv na spokojený život člověka. Jedná se o měřitelné životní podmínky obyvatelstva, které jsou ovlivňovány

nespočetným množstvím indikátorů. Socioekonomická geografie používá ke komparaci indikátory jako průměrná mzda, míra kriminality, HDP na obyvatele, kvalita životního prostředí, uplatnění na trhu práce, dostupnost vzdělání, dostupnost zdravotní péče apod. Některé z vybraných ukazatelů jsou součástí životních podmínek v šetření EU-SILC (viz dále) (Vaňurová a Mühlpachr, 2005).

Subjektivní pojetí kvality života se týká samotného vnímání jedince a jeho postavení ve společnosti. Ve vnímání kvality života jedince hrají významnou roli určité sociodemografické faktory. Jedná se v první řadě o věk a jeho nároky na životní podmínky, vzdělanost, pohlaví, povolání a jiné. Další vliv mají samotná osobnostní specifika dotazovaných (Heřmanová, 2012; Vaňurová a Mühlpachr, 2005).

Vzhledem k faktu, že je měření kvality života používané v mnoha disciplínách, je také řada institucí a organizací z celého světa, které se touto tematikou zabývají. Z mého pohledu můžeme mezi nejzajímavější projekty zařadit World database of Happiness, která je volně dostupnou databází odborných prací na téma QOL. Bohužel se v této práci nenachází žádná odborná práce týkající se území ČR. Dalším zajímavým projektem je mezinárodní sociologický výzkum European Quality of Life Surveys (EQLS), který například zkoumá, jaké vlivy působí na životní spokojenost občanů. Jako informační zdroj o QOL můžeme zmínit Atlas evropských hodnot, který má skvělé vizuální zpracování dat. Dalším přínosným projektem je World's Top 100 Most Livable Cities, který srovnává QOL ve více než 320 městech světa pomocí 39 indikátorů (Heřmanová, 2012).

Mezi významné české organizace zabývající se QOL patří Sociologický ústav AV ČR, Český statistický úřad (ČSÚ), Centrum pro sociální a ekonomické strategie (CESES), Centrum pro výzkum veřejného mínění a jiné (Heřmanová, 2012).

Český statistický úřad provádí každoroční anonymní výběrové šetření příjmů a životních podmínek domácností s názvem EU SILC (European Union – Statistic on Income and Living conditions), díky kterému se zjišťuje sociální a ekonomická situace 32 států v Evropě. Poslední šetření v ČR probíhalo v období 4. února až 28. května 2017 ve více než 11 000 domácnostech pomocí vyškolených tazatelů. Šetření se dělí na dva způsoby dotazování, část obyvatel je dotazována osobně a druhá část domácností vyplňuje elektronické formuláře. Výsledky šetření slouží k výpočtům materiální a peněžní chudoby ve společnosti, úrovně sociálního vyloučení a ekonomické aktivity (Český statistický úřad, 2015).

Kvalitu života můžeme porovnávat z hlediska konkrétního geografického území, může se jednat o globální, makroregionální, národní, regionální, mikroregionální nebo lokální úroveň. Překážkou při komparování dat může být metodika způsobu získávání dat, která nemusí být jednotná. Některá data nemusí být pro určitou hierarchickou úroveň dostupná nebo kvalitní a může se jednat o dopočtená nebo odhadnutá data (Heřmanová, 2012).

Pokud chceme zkoumat kvalitu života na lokální a mikroregionální úrovni, tak lze uplatnit obě hlediska výzkumu, tedy subjektivní i objektivní metody, které současně lze mezi sebou na této úrovni porovnávat. Výzkumy kvality života jsou velmi kvalitně zpracovány a nezkráceny. Jsou velmi detailní a zabírají se kvalitou života až na úrovni sociálních vrstev někdy i jedinců. Výzkumy jsou prováděny formou dotazníků nebo standardizovaných rozhovorů.

Na meziregionální úrovni se výzkum týká spíše obecnějšího poznání kvality života. Na této úrovni již není možné se zabírat subjektivním pocitem spokojenosti a štěstí konkrétních jedinců. Z tohoto důvodu se na této úrovni setkáme spíše s objektivními výzkumy kvality života. Na meziregionální úrovni se setkáváme výzkumy, které nerozlišují subjektivní a objektivní skutečnosti a do analýz se zahrnují takové indikátory, které jsou momentálně k dispozici. A to z toho důvodu, že pro tuto oblast není jasně vypracovaná metodika výzkumu QOL.

Na makroregionální úrovni lze výzkum kvality života aplikovat pouze z objektivního hlediska. Výzkumy se na této úrovni nikdy nezabývají subjektivním hodnocením kvality života z důvodu početního rámce výzkumu. Jako objektivní životní podmínky můžeme uvést ekologické podmínky v daném území, ekonomické podmínky, sociální podmínky, společenský pokrok a jiné. V podstatě se jedná o ekonomické a sociální ukazatele, které jsou snadno dostupné a lze je mezinárodně komparovat. Nevýhodou je vypočítávání QOL pomocí agregovaných indexů, které nemají jasnou vypovídající hodnotu pro veřejnost (Heřmanová, 2012).

Podle Průvodce krajinou priorit pro Českou republiku nemůžeme regionální rozvoj (kvalitu života) hodnotit pomocí stejných ukazatelů jako je tomu u národní nebo mezinárodní úrovně. Na regionální úrovni nejsou vždy k dostání data taková, jako jsou u národní úrovně. Jedním z důvodů může být fakt, že pro regionální srovnání nejsou důležité nebo nemají správnou vypovídající hodnotu. Na této úrovni je tedy nutné přistupovat modifikovaně k řešení problému s ohledem na data, které jsou k dispozici. Pro hodnocení regionální kvality života průvodce uvádí jako vhodné statistické podklady ekonomiku, kriminalitu, vzdělání, sociální oblast, demografický vývoj, zdravotní stav, enviromentální oblast a bytovou výstavbu (kolektiv autorů CESES, 2002).

2.1.2 Ukazatelé kvality života a udržitelného rozvoje

Pro měření kvality života neexistuje jednotný způsob měření, volba měřicího nástroje vždy závisí na zvolených indikátorech. Výsledky průzkumů se z toho důvodu mohou lišit (Andráško, 2013).

Průvodce krajinou priorit pro Českou republiku (2002) uvádí, že v dnešní moderní společnosti nestačí používat ukazatel HDP jako ukazatel blahobytu, protože růst HDP měří pouze expanzi ekonomiky a není zaměřen na její kvalitu. Tento důvod vedl autory k vytvoření nového ukazatele kvality života. Pokud by existoval pouze jeden ukazatel nebylo by možné popsat rozdíly mezi jednotlivými regiony, ani mezi určitými oblastmi kvality života (ekonomické, sociální, enviromentální). S tvrzením, že HDP není dostatečným ukazatelem kvality života souhlasí Nussbaum a Sen (1993) a zároveň tvrdí, že výběr kritérií kvality života závisí na dané zemi tudíž nelze využívat stejné indikátory pro všechny země světa.

V České republice se můžeme setkat s měřením kvality života pomocí následujících indexů a indikátorů (Mederly, a kol., 2004):

Indicators of Sustainable Development, Framework and Methodologies – jedná se o testovací indikátorový program z roku 1995, který se zaměřoval na stanovení indikátorů udržitelného rozvoje (UR) do kterého se zapojilo mnoho světových institucí a států včetně ČR. Tento program byl ukončen v roce 1999 z důvodu nejednotnosti přístupů jednotlivých zemí. Testovaly se 4 oblasti: ekonomická, enviromentální, sociální a institucionální, které byly dále rozděleny na podoblasti. V roce 2000 byl

testovacím zemím nabídnut soubor indikátorů UR, který stále obsahoval 4 oblasti udržitelného rozvoje. Snížil se pouze počet jednotlivých indikátorů v oblastech z původních 134 na 57 indikátorů. Do sociální oblasti byly zařazeny podoblasti jako zdraví, bezpečnost, vzdělání, bydlení, demografie a rovnost. U zmíněné podoblasti bezpečnost byl použit jako měřicí indikátor počet zaznamenaných trestných činů na 1000 obyvatel. Environmentální oblast zahrnovala krajinu, atmosféru, biodiverzitu, sladké vody a oceány, moře a pobřeží. Do ekonomické oblasti byly zahrnuty podoblasti jako struktura ekonomiky a vzorce spotřeby a výroby. Poslední oblast institucionální indikátory obsahovala podoblasti institucionální rámec a institucionální kapacita (kolektiv autorů CESES, 2002).

Regionální index kvality života – dělí se na tři oblasti A, B, C. Indexy z oblasti A se týkají předpokladů pro dlouhý a zdravý život, pro oblast B předpoklady pro život s dostatečným vzděláním a pro poslední oblast C se indexy týkají předpoklady pro průměrnou životní úroveň. Každá oblast má vypočtený svůj index z předem stanovených údajů. Celkový index kvality života je aritmetickým průměrem těchto tří indexů z toho důvodu, aby každá oblast měla stejnou váhu. Podle výsledků tohoto indexu jsou největší rozdíly v ČR mezi Hl. městem Prahou a zbylými regiony, a to v oblastech B a C. Dalším výsledkem výzkumu je fakt, že Ústecký a Moravskoslezský kraj zaostává za ostatními regiony v ČR (Mederly, a kol., 2004).

Index kvality a udržitelnosti života pro Českou republiku (index KUŽ) – tento index lze využít k poukázání na silné a slabé stránky aktuálního vývoje ČR. Pomocí Indexu KUŽ můžeme vymezit oblasti zkoumání kvality života např. ekonomickou, sociální, environmentální, společensko-politickou apod., které dále dělíme na rizikové ukazatele kvality života. Výzkum se skládá z 12 oblastí výzkumu, kam patří mezinárodní postavení ČR, vnitřní bezpečnostní a politicko-společenská situace, demografický vývoj, zdravotní stav obyvatel a zdravotní péče, vzdělávání, věda a výzkum, sdílení informací, informatizace, výkonnost ekonomiky a ekonomický rozvoj, zadluženost a saldo ekonomiky, vybrané ekonomické indikátory, spotřeba přírodních zdrojů, eko-efektivita a kvalita životního prostředí. V oblasti vnitřní bezpečnosti jsou zkoumány indikátory jako: počet trestných činů, spáchané vraždy, obecná kriminalita jako prioritní problém veřejného mínění, hospodářská kriminalita, organizovaný zločin jako prioritní problém veřejného mínění, počet odsouzených celkem atd. přičemž je zdůrazňováno, že veřejnost vnímá kriminalitu jako významný problém v jejich kvalitním životě (kolektiv autorů CESES, 2002; Mederly, a kol., 2004).

Index lidského rozvoje (HDI) - je nejnámějším indexem ve světě, který slouží při vyhodnocování každoročních programů OSN. Výpočet Indexu HDI zahrnuje ukazatele z oblasti ekonomické výkonnosti regionu, demografických předpokladů, zdraví a bezpečnosti obyvatelstva, životního prostředí, vzdělanosti apod. Interval rozvinutých zemí se pohybuje mezi 0,9 – 0,95 kam patří Švédsko, Austrálie, Kanada a Norsko. Mezi nejméně rozvinutými státy najdeme zejména africké země, které mají index nižší než 0,35. Česká republika byla zařazena do hodnocení v roce 1993 a patří mezi země s vysokou úrovní lidského rozvoje (Heřmanová, 2012; Mederly, a kol., 2004).

Index enviromentální udržitelnosti (ESI) – udává nám postavení zemí podle jejich dosaženého pokroku v enviromentální oblasti udržitelného rozvoje. Vyhodnocování ESI je na základě pěti oblastí enviromentálního aspektu. Škála hodnocení je od 0–100, kdy 100 je považováno za nejlepší hodnocení. Ve výsledcích ESI jsou na prvních příčkách obdobné státy jako u Indexu HDI. V tomto

výzkumu se z bezpečnostního hlediska hodnotí např. vnímání výskytu trestné činnosti, účinnost soudnictví a vymahatelnost smluv (Heřmanová, 2012).

Index udržitelného rozvoje (SD index) – tento index je zaměřený na vyjádření stavu jednotlivých zemí světa a toho, jak si stojí na cestě k udržitelnému rozvoji. Výhodou SD indexu je fakt, že vychází z aktualizovaných světových databází např. z databáze World Development Indicators, která spadá pod Světovou banku (Mederly, a kol., 2004). V ČR byl tento index využit v práci Mederly a kol. (2004) a obsahoval sedm oblastí výzkumu: lidská práva, svoboda a rovnost, demografické ukazatele a očekávaná délka života, zdravotní stav a zdravotní péče, vzdělání, technologie a informace, ekonomický rozvoj a zahraniční zadlužení, spotřeba zdrojů a kvalita životního prostředí.

Česká republika mimo jiné v roce 1998–2001 realizovala projekt „*K udržitelnému rozvoji České republiky: vytváření podmínek*“, který se věnoval otázkám kvality života a udržitelného rozvoje, jehož součástí byl „indikátorový subprojekt“, který měl sloužit k definování takových indikátorů pro ČR, které lze posléze prakticky využít pro udržitelný rozvoj. Indikátory se týkaly tří oblastí: Sociální a kulturní rozměr udržitelného rozvoje, ekonomický rozměr udržitelného rozvoje a environmentální rozměr udržitelného rozvoje. Do sociální oblasti udržitelného rozvoje patřila podoblast bezpečnost obyvatel, ve které byla stanovena zločinnost podle druhů trestné činnosti jako indikátor kvalitního udržitelného rozvoje (kolektiv autorů CESES, 2002).

V ČR je využívána řadou měst také „*Metodika hodnocení udržitelných měst*“, která slouží jako audit udržitelného rozvoje, díky kterému lze hodnotit stav a vývoj deseti oblastí rozvoje města v souladu s udržitelným rozvojem území. Tento nástroj je primárně určen pro místní Agendu 21, která na základě vyhodnocení deseti oblastí zjistí nedostatky a může stanovit další směr rozvoje města. Rada vlády pro udržitelný rozvoj (RVUR) schválila v roce 2012 pilotní verzi této metodiky, která byla předem testována ve Zdravých městech Litoměřice, Chrudim, Vsetín a Kopřivnice. Hodnocení se týká zmíněných deseti oblastí, mezi které patří: správa věcí veřejných a územní rozvoj, životní prostředí, udržitelná spotřeba a výroba, doprava a mobilita, zdraví, místní ekonomika a podnikání, vzdělávání a výchova, kultura a volný čas, sociální prostředí a globální odpovědnost. Jako jeden z indikátorů pro oblast sociálního prostředí je zmíněna kriminalita, která sleduje počet trestných činů a vývoj kriminality na území obce využívající přitom data Policie ČR. Pro tento indikátor není stanovena žádná hodnota, primárně jde o snižování trestné činnosti a lze porovnávat obce mezi sebou (Janoušková, a kol., 2017).

2.2 Udržitelný rozvoj regionu a kvalita života

Trvale udržitelný rozvoj je souhrnným souborem strategií, které díky využívání ekonomických nástrojů zabezpečují sociální potřeby společnosti při absolutním respektování omezenosti environmentálních zdrojů. Aby byl tento proces možný je nutné přenastavit procesy a instituce na lokální, regionální i národní úrovni (Rynda, 2010).

Udržitelný rozvoj má za cíl uspokojovat potřeby současné generace tak, aby nebyla ohrožena spotřeba budoucích generací. Jedná se o cíl Evropské unie, kterým by se měly řídit všechny politiky a dodržovat při tom zásady solidarity, rovnosti, demokracie, rovných příležitostí, svobody a základních práv občanů. Hlavním cílem je zlepšování kvality života a životního prostředí tím, že

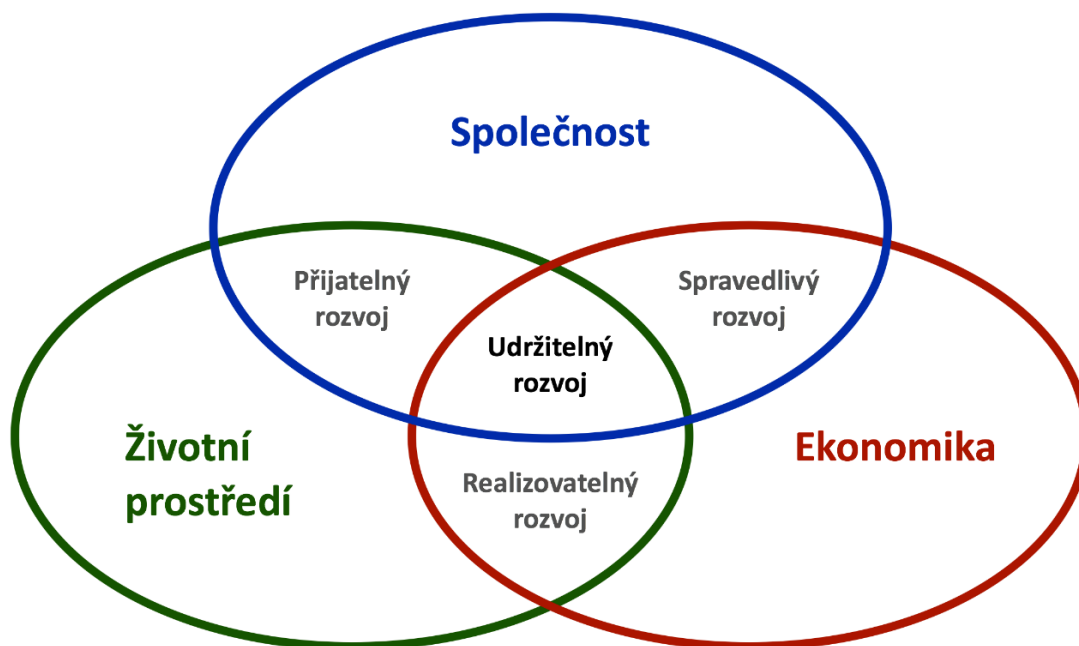
podporuje vysokou úroveň vzdělání, bezpečnost, zaměstnanost, ekonomiku, sociální soudržnost, ochranu životního prostředí apod. (Rada evropské unie, 2006).

V ČR se udržitelným rozvojem zabývá Rada vlády pro udržitelný rozvoj (RVUR), která se skládá z ministrů financí, životního prostředí, práce a sociálních věcí, průmyslu a obchodu a místopředsedy vlády pro vědu, výzkum a inovace a dalších zástupců z ústředních orgánů státní správy a samosprávy. Rada se zaměřuje na uplatňování principů udržitelného rozvoje pro dosažení ekonomické, sociální a environmentální rovnováhy. Mezi její hlavní činnosti patří zpracování Strategie udržitelného rozvoje ČR včetně její aktualizace. Aktuálně je přijatý strategický dokument s názvem Česká republika 2030, který reaguje na summit OSN v New Yorku v roce 2015, kde byl přijat globální rozvojový rámec do roku 2030. Tento dokument navazuje na předchozí Strategický rámec udržitelného rozvoje České republiky z roku 2010 a pomocí stanovených priorit by měl vést ke zvýšení kvality života občanů ČR (Vláda České republiky, 2016).

Jako klíčový dokument koncepce udržitelného rozvoje je uváděna Agenda 21, která byla přijata na světovém summitu v Rio de Janeiru v roce 1992. Jedná se o globální strategický plán, který určuje postupy k udržitelnému rozvoji. Strategický plán je naplňován pomocí místních Agend 21 (místní Agenda 21, 2017).

Termíny udržitelný rozvoj a kvalita života bývají v mnoha studiích substituovány nebo se navzájem doplňují. Můžeme se setkat s tvrzením, že kvalita života je jedním z pilířů udržitelného rozvoje (Pomališová, a kol., 2010).

Tato práce se nebude zabývat vzájemnou interakcí těchto termínů. Důležitým poznatkem je fakt, že kvalita života obdobně jako udržitelný rozvoj regionu jsou ovlivňovány podobnými klíčovými faktory z oblasti ekonomické, sociální a environmentální. Praktická část práce je proto zaměřena na indikátory z těchto tří oblastí, které budou stanoveny jako klíčové. Studie bude porovnávat do jaké míry kriminalita ovlivňuje vybrané ukazatele na daném území.

Obrázek 2: Pilíře udržitelného rozvoje (Služby pro města a obce, nedatováno)

V řadě světových studií je uváděno, že kriminalita a její prevence velmi souvisí s udržitelným rozvojem regionu, proto následující část práce přiblíží některé z těchto studií.

Cozens (2007) udává, že už v minulosti plánovači osidlování vždy usilovali o bezpečí a blaho svých residentů a kvůli tomu brali na zřetel blízkost zdrojů vody, jídla atd. Od dob jeskynních obydlí až po středověka a nyní moderní města hrála bezpečnost zásadní roli. Díky vývoji nových technologií musí sídla čelit novým hrozbám. Na příklad během středověku vznikla celá řada typů hradních opevnění jako hornatá krajina, ochranné zdi nebo valy. Lidé žili za těmito bariérami, které představovaly hrozby pro jejich komunitu ve smyslu útoku, vyplenění a války. Industrializace a urbanizace vytvořila celou škálu nových hrozeb pro veřejné zdraví a blahobyt. Rychlý a neplánovaný růst měst způsobil přelidnění, vysokou míru znečištění, nárůst chudoby, šíření nemocí, vysokou zločinnost a anomii. Tím se z měst stala jak ložiska hnjících problémů, tak místa plná vitality a vzrušení. Kritici 19. století Mayhew (1862) a Booth (1889) zdůrazňovali spojení mezi zločinností a oblastmi se slabými ekonomickými, sociálními a ekologickými výsledky. Někteří autoři byli podmínkami ve městech šokováni natolik, že vznikla spousta filantropických vizí, projektů a modelů urbanizace měst. Éra veřejného zdraví byla prvním pokusem toho, co bychom dnes mohli nazývat plánování urbanizace. Carmona (2001) připomíná, že stopy místní sociální a ekonomické udržitelnosti vedou až k průkopníkům městského plánování jako byli Howard, Geddes a Unwin. Nicméně také uvádí, že dnešní koncept se spíše orientuje na řešení problémů životního prostředí. Spousta konceptů udržitelnosti je podepřena pojmem sociální udržitelnosti, rovnosti, příležitosti, kvality života a participace. Profesoři politické geografie Yiftachel a Hedgcock (1993) se zabývali konceptem městské sociální udržitelnosti a konstatovali, že jde o uspokojení sociálních potřeb nynější a budoucí generace a ochrana životního prostředí je zcela jistě jednou z nich. Nicméně bylo vytvořeno jen málo operačních strategií, které by se zabývaly měřením zločinnosti a strachem z ní. Ve smyslu lidských potřeb Maslowův žebříček (1943) poukazuje, že by udržitelné prostředí mělo dbát na psychologické bezpečí, vztahy (začlenění a tolerance), úctu, osobní rozvoj (sebevyjádření a naplnění) – ve stejném sledu. Dle Carmona (2001) by se měly zohledňovat potřeby bezpečných a netrestaných osob uvnitř konceptu udržitelnosti. Celkově hrálo ekologické hnutí přední roli v ovlivňování vývoje udržitelnosti a WA (Wife Agro) se momentálně definuje sloganem: „Uspokojujeme potřeby nynější a budoucí generace pomocí integrace ochrany životního prostředí, sociální vyspělosti a ekonomické prosperity“. Nicméně stejně jako u ostatních modelů jsou i zde reference ke zločinnosti a strachu z ní pouze implicitní a model poskytuje pouze omezené informace o kriminalitě jako indikátoru udržitelnosti a nezkoumá to, jak tyto dvě veličiny měřit (Cozens, 2007).

Podle jiné studie od Vittoria (2009) míra kriminality ovlivňuje regionální rozvoj regionu, protože představuje pro společnost finanční ztrátu. V této studii autor uvádí, že náklady na trestní řízení a boj s kriminalitou jsou pro region ztracenými příležitostmi, které by bylo možné využít na rozvoj regionu. Tyto náklady jsou definovány jako negativní externality. Tato studie podporuje tvrzení, že zločinnost negativně ovlivňuje regionální ekonomiku, a to pomocí demonstrace na jednoduchých korelacích. Zároveň studie uvádí, že je tento fakt podpořen řadou ekonomických a sociologických děl. Autor uvádí nezaměstnanost jako jeden z determinantů trestné činnosti v regionu, což je zkoumáno mimo jiné v mnoha odborných publikacích a je zjištěno, že míra některých trestných činů souvisí s nezaměstnaností v regionu. Behrman a Stacey (1997) naopak tvrdí, že kriminalita souvisí s dosaženým vzděláním a čím vyšší dosažené vzdělání člověk má, tím se snižuje tendence páčání

trestné činnosti. Zároveň se zdůrazňuje vliv školních zařízení a jejich aktivit, které formují chování jedince.

Podle studie Shelley (1994) zejména organizovaný zločin úzce souvisí s regionálním rozvojem. Výsledky studie uvádí, že zločinnost je vyšší v oblastech, které jsou ekonomicky slabší ve vztahu k ostatním regionům. Jako příklad jsou uváděny rozdíly mezi ekonomicky vyspělejší severem a jihem Itálie. Podobný vztah existuje v Latinské Americe i Asii. Zdá se, že podobný ekonomický vztah se rozvíjí i mezi méně ekonomicky rozvinutými částmi bývalého Sovětského svazu a industrializovanějšími regiony.

Ve studii Kladiva a Haláse (2012) zabývající se kvalitou života v městském prostředí byly zvoleny indikátory ze životního prostředí a sociální oblasti, díky kterým, autoři hodnotili kvalitu života ve městě Olomouc. Mezi nejdůležitější ukazatele z oblasti životního prostředí byly zařazeny kvalita ovzduší a dostupnost zelených ploch, a to z toho důvodu, že poukazují na kvalitu městského prostředí. Zároveň zelené prostředí ovlivňuje kvalitu bydlení a naplňuje rekreační, kulturní a estetické funkce města. Mezi sociální indikátory byla zařazena bytová výstavba, bezpečnost ve městě, zdravotní péče a vzdělání. Vybraný indikátor bezpečnost ve městě byl měřen pomocí podílu trestných činů na osobu.

Další významnou českou studii zabývající se socioekonomickým rozvojem krajů a krajských měst ČR je studie zpracovaná týmem odborníků z VŠE, která pomocí předem definovaných 12 indikátorů z ekonomické a sociální oblasti hodnotí postavení a vývoj krajů a měst ČR v letech 2008 až 2012. Do sociální oblasti byly zařazeny ukazatele jako počet trestných činů na 1.tis obyvatel, násilné a mravnostní trestné činy na 1 tis. obyvatel, počet uchazečů na 1 pracovní místo, průměrné mzdy, příspěvky na bydlení, průměrná plocha bytu a podíl uchazečů o práci evidovaných déle než 12 měsíců na celkovém počtu uchazečů. Zbýlých pět ukazatelů spadá do ekonomické oblasti, kde byly zařazeny ukazatele jako míra nezaměstnanosti, počet obchodních společností, podíl vysokoškolsky vzdělaných na zaměstnaných v národním hospodářství, počet plátců DPH a počet stavebních ohlášení a povolení na 10 tis. obyvatel (Damborský, a kol., 2012).

Vztah kvality života a územního potenciálu rozvoje byl shrnut v *Průvodci krajinou priorit pro Českou republiku* (kolektiv autorů CESES, 2002) heslem „*Mysli globálně, jednej lokálně*“. Autoři chtěli tímto výrokem poukázat na nutnost řešit problémy na lokální úrovni, protože klíčovými aktéry změny kvality života v daném území jsou právě občané tohoto území. Mezi lokální podmínky ovlivňující kvalitu života a územní rozvoj, byly zahrnuty elementární životní potřeby, bezpečné a kvalitní životní prostředí, pracovní podmínky, vzdělanost, kulturní vyžití a vztahy mezi obyvateli daného území.

Teoretická část práce se věnovala vymezení pojmu kriminalita, její struktuře a způsobu, jak ji lze měřit. Kriminalita byla charakterizována jako významný ukazatel kvality života, který má zásadní vliv na udržitelný rozvoj regionu. Udržitelný rozvoj je jedním z primárních cílů regionu, který zahrnuje účinná opatření vedoucí k řešení problémů jak sociálních, bezpečnostních, tak i hospodářských, ekologických, kulturních a klimatických. Cílem udržitelného rozvoje je zlepšování životních podmínek současných obyvatel daného území s ohledem na budoucí generace (Ouředníček a Temelová, 2011).

Udržitelný rozvoj regionu závisí také na strategiích prevence kriminality. United Nations Office on Drugs and Crime uvádí, že dobře plánované strategie prevence kriminality nejen předcházejí zločinu a viktimizaci, ale také podporují bezpečnost a přispívají k udržitelnému rozvoji území. Nižší kriminalita má dlouhodobé výhody v podobě snížení nákladů spojených s formálním systémem trestního soudnictví a sociálními náklady vyplývajícími z trestné činnosti (United Nations Office on Drugs and Crime, 2004).

Zločinnost jednoznačně ovlivňuje bezpečnost a pocit bezpečí obyvatel a má také zásadní vliv na stabilitu sousedství, rozvoj měst, ekonomiku, vzdělání, sociální integraci a vnímanou kvalitu života. Dnes jsou kriminalita a veřejný nepořádek často považovány za příčinu úpadku mnoha městských částí. Strach z trestné činnosti je často považován za stejně škodlivý pro společnost jako samotný trestný čin (Sustainable Environment, nedatováno)

Podmínkou pro zajištění trvalé udržitelnosti jednotlivých opatření prevence kriminality na místní úrovni musí být zajištění prevence kriminality také na celostátní úrovni. Podstatou udržitelnosti je tedy spolupráce a partnerství, a to především mezi orgány státní správy, ministerstvy, mezi neziskovými organizacemi, nevládními organizacemi a podnikatelskými subjekty. Bezpečnostní opatření by tak měla být součástí sociálních a ekonomických politik, mezi které patří mimo jiné zaměstnanost, vzdělání, zdravotnictví, plánování měst, sociální vyloučení a chudoba. Praktická část práce se pokusí zjistit, zda existuje vztah mezi úrovní kriminality a úrovní vzdělání, nezaměstnaností, ekonomikou a sociálně vyloučenými lokalitami. Důležitý je také fakt, že obyvatelé sami považují pocit bezpečí jako významné kritérium udržitelného rozvoje a kvality života v daném území. Kriminalita negativním způsobem ovlivňuje sociálně prostorové diferenciaci, které jsou viditelné nejen mezi regiony, ale také v městském a venkovském prostředí. Mělo by být zájmem regionu se kriminalitou zabývat, pokud chce dosáhnout dlouhodobého udržitelného rozvoje a zajistit tak bezpečný rozvoj svého území. Úkolem regionu je zajištění takových opatření, aby nedocházelo k sociálně prostorové segregaci a byla zajištěna integrace znevýhodněných osob. K zajištění dlouhodobé bezpečnosti regionu a jeho obyvatel je zapotřebí efektivního udržitelného plánování, které dokáže včas reagovat na veškeré vnější podněty a využívat vyskytujících se příležitostí. Pokud tedy chce region (obec) směřovat k udržitelnému rozvoji svého území, neměl by zapomínat na bezpečnostní situaci a věnovat pozornost míře kriminality a pocitu bezpečí svých obyvatel. Z toho důvodu, že kriminalita vypovídá o kvalitě života a úzce souvisí s udržitelným rozvojem v regionu, je důležité se touto problematikou zabývat (Ouředníček a Temelová, 2011).

PRAKTICKÁ ČÁST

Ve studii Průvodce krajinou priorit pro Českou republiku Potůček (2002) uvádí, že kvalita života a udržitelný rozvoj stojí na pilířích z ekonomické, sociální, enviromentální a bezpečnostní sféry. Vzhledem k faktu, že indikátor úroveň kriminality (popř. počet trestných činů) se objevuje v téměř všech odborných studiích zabývajících se kvalitou života a udržitelným rozvojem regionu, bude pro praktickou část práce použita právě úroveň kriminality jako indikátor kvality života. Dále bude práce zaměřena na indikátory kvality života z uvedených oblastí podle Potůčka (2002), kde bude zjišťováno, zda existuje nějaký vztah mezi úrovní kriminality jako stěžejním indikátorem kvality života a jinými vybranými indikátory kvality života z těchto oblastí. Pro výběr těchto ukazatelů kvality života je vhodné inspirovat se ukazateli používaných ve výše zmíněných světových studiích jako je nezaměstnanost, sociální dávky, vzdělanost, ekonomický růst, bytová výstavba a jiné. Vzhledem k faktu, že přední studie spojují kriminalitu zejména s nezaměstnaností, vzdělanostní strukturou a HDP, budou pro tuto diplomovou práci stanoveny hypotézy na základě těchto předpokladů.

H1: Existuje závislost mezi mírou kriminality jako indikátoru kvality života, úrovní vzdělání, nezaměstnaností a HDP v regionu.

H2: Mezi jednotlivými okresy Ústeckého kraje existují významné rozdíly v úrovni kriminality jako indikátoru kvality života.

H3: Mezi jednotlivými kraji ČR existují odlišnosti v úrovni kriminality jako indikátoru kvality života.

V praktické části diplomové práce bude analyzováno postavení krajů ČR na základě Strategii regionálního rozvoje pro předchozí období 2007 až 2013 a pro aktuální období 2014 až 2020. Práce bude zaměřena na postavení jednotlivých krajů z hlediska ekonomického postavení, vzdělanostní struktury, nezaměstnanosti, kriminality, životního prostředí a sociálně vyloučených lokalit. Dále se práce bude zaměřovat na komparaci úrovně kriminality v krajích ČR, a to včetně porovnání určitých druhů kriminality. Poslední část zabývající se kriminalitou na úrovni krajů bude porovnávat vztah mezi úrovní kriminality a ukazateli HDP na 1 ob, podíl vysokoškolsky vzdělaných, podíl obyvatel se základním vzděláním a bez vzdělání, podílem nezaměstnaných a obecnou mírou nezaměstnanosti. Tyto ukazatele jsou vybrány z důvodu dostupnosti, jasné vypovídající hodnotě a srozumitelnosti pro širokou veřejnost. Z důvodu ekonomické krize, která se projevila na nezaměstnanosti v roce 2010, budeme mezi sebou porovnávat roky 2010 a 2015 a zkoumat vzájemné vazby mezi výše zmíněnými ukazateli a úrovní kriminality. Následující část praktické práce bude zaměřena na analýzu Ústeckého kraje a jeho postavení v ČR. K analýze Ústeckého kraje bude využita bezpečnostní analýza Ústeckého kraje na období 2012 až 2016, Strategie prevence kriminality na období 2012 až 2016 a Strategie regionálního rozvoje pro předchozí období 2007 až 2013 a pro současné období 2014 až 2020. Dále se diplomová práce zaměří na porovnávání úrovně kriminality v okresech Ústeckého kraje a na samotné porovnávání jednotlivých druhů kriminality v těchto okresech. V následující části diplomové práce bude zkoumán vztah úrovně kriminality s počtem uchazečů na 1 pracovní místo, podílem nezaměstnaných, bytovou výstavbou na 1 000 obyvatel a počtem vyplacených dávek na 1 000 obyvatel v okresech Ústeckého kraje. Komparativní srovnání těchto ukazatelů bude zaměřené obdobně jako u regionální komparace na roky 2010 a 2015. Následně bude zhodnocen vliv sociálně vyloučených lokalit na celkovou kriminalitu v roce 2015. V závěru práce budou analyzovány příčiny

kriminality v okresech Ústeckého kraje a budou navržena opatření, která by mohla vést k eliminaci trestné činnosti v Ústeckém kraji. Vzhledem k tomu, že je diplomová práce zaměřena na hodnocení regionů a okresů, bude praktičtější objektivní sledování kvality života než subjektivní dotazování, které by bylo zkreslené a neúplné a pro hodnocení na regionální úrovni nepřijatelné. Pro znázornění rozdílů kriminality mezi kraji ČR a okresy v Ústeckém kraji bude využit index kriminality, který udává počet trestných činů na 10 000 obyvatel a má tedy přesnější vypovídací hodnotu o zatížení daného území kriminalitou. Výsledky indexu kriminality budou zpracovány do grafů pomocí nástroje Microsoft Excel. Pro zpracování grafů budou využita data ze statistik Policie ČR a Českého statistického úřadu (ČSÚ). Veškerá data o trestné činnosti se budou týkat zjištěných trestných činů.

3 Kriminalita jako indikátor kvality života v krajích České republiky

3.1 Postavení krajů v České republice podle strategických dokumentů

Pro hodnocení postavení krajů byla využita Strategie regionálního rozvoje (SRR) pro předchozí období 2007 až 2013 a pro současné období 2014 až 2020. Jedná se o strategie, které se odvíjí od Strategie udržitelného rozvoje ČR a Strategie hospodářského růstu ČR. Konkurenceschopnost kraje vždy závisí na více faktorech, které spolu navzájem souvisí z ekonomické, enviromentální a sociální oblasti.

Ekonomická výkonnost regionů je nejčastěji vyjadřována počtem HDP na 1 obyvatele daného regionu. Nejlépe postaveným krajem v ČR je Hlavní město Praha, jehož výkonnost je přibližně třikrát vyšší v porovnání s ostatními regiony ČR. Hl. město Praha tak nelze srovnávat s ostatními regiony vzhledem dominantní pozici tohoto regionu. Postavení Hl. města je ovlivněno vysokou koncentrací obyvatel, vysoce urbanizovaným prostorem, cizinci žijících v Praze (až 35%) a dojížděnkou obyvatel za prací z jiných krajů. Mimo jiné se jedná o kraj, kde sídlí nadnárodní a zahraniční firmy, vysoké školy, vláda, banky a pojišťovny, které přispívají k vyššímu HDP. Mezi ostatními kraji ČR nejsou rozdíly nijak zásadní. Největšího růstu dosahoval Zlínský kraj i přes propad v roce 2010. Naopak pokles byl viditelný u Libereckého, Karlovarského a Plzeňského kraje, a to z důvodu strukturálních změn v krajích a nedostatečné reakce na tyto změny po ekonomické krizi. Mimo Prahu mají všechny regiony HDP na 1 obyvatele nižší než 75 % průměru EU27 a mohou tedy v rámci regionu soudržnosti (NUTS II) čerpat pomoc z EU. K hranici 75 % se nejvíce přibližuje Jihomoravský a Středočeský kraj. Strategie regionálního rozvoje na období 2007 až 2013 očekávala, že po roce 2013 budou regiony soudržnosti Střední Čechy a Jihovýchod již nad hranicí 75 % průměru EU (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2013).

V předchozím období Strategie regionálního rozvoje byla pomocí HDP vyjadřována socioekonomická úroveň regionů a jejich konkurenceschopnost. Regiony byly v tomto období děleny podle kumulativní změny HDP na:

1. regiony, jejichž přírůstek HDP výrazně překračuje přírůstek ČR. V této kategorii zaujímá prvenství Hl. město Praha, která má přírůstek HDP přibližně dvakrát vyšší v porovnání s ostatními kraji ČR. Dalším krajem překračujícím přírůstek HDP je Středočeský kraj, který v minulosti zaostával právě kvůli Hl. městu Praha, ale v tomto období již z Hl. města Prahy profituje. Důvodem může být omezenost pražského území pro expanzi, která vedla investory k nákupu pozemků za Prahou nebo zlepšení infrastruktury v okolí Prahy,
2. regiony, jejichž přírůstek HDP je srovnatelný s přírůstkem ČR. Do této skupiny regionů patřily jak regiony, jejichž přírůstek byl o něco vyšší než přírůstek ČR, tak regiony jejichž přírůstek byl nižší než přírůstek ČR. Mezi regiony s vyšším přírůstkem patří Jihomoravský, Jihočeský, Královéhradecký a Vysočina. Kraje s nižším přírůstkem, než je průměr ČR byly

Liberecký, Pardubický a Plzeňský. Do této kategorie lze zařadit i Moravskoslezský a Olomoucký kraj, jelikož tyto kraje začaly překonávat předchozí stagnaci,

3. regiony, jejichž přírůstek HDP je výrazně pod průměrem ČR. Nejnížší hodnoty přírůstku HDP byly zaznamenány v Karlovarském a Ústeckém kraji. Do této kategorie byl zařazen také Moravskoslezský a Zlínský kraj z důvodu jejich stagnace. Příčinnou postavení těchto regionů mohla být ekonomická a sociální restrukturalizace. Charakteristické pro tyto regiony byly problémy s nezaměstnaností. Míra nezaměstnanosti těchto regionů převyšovala republikový průměr (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2006).

O ekonomickém postavení regionu rozhodují také lidské zdroje. Vysokoškolsky vzdělaná část obyvatelstva je v ČR rozmístěna nerovnoměrně. Důležitým mezníkem pro vysokoškolsky vzdělané obyvatele ČR je pracovní nabídka v regionu a možnost uplatnit se. Z toho důvodu, můžeme zaznamenat trend koncentrace těchto obyvatel v silně urbanizovaných regionech. Nejhůře postavenými kraji z hlediska podílu vysokoškolsky vzdělaných je Ústecký a Karlovarský kraj, tedy strukturálně postižené a hospodářsky slabé regiony, a to v obou sledovaných obdobích. Odliv mozků z těchto regionů může být způsoben blízkostí Prahy, která je nabídkou práce a vyšší průměrné mzdy atraktivnější. Tento jev s sebou přináší další problémy pro kraje jako úbytek obyvatelstva a snižující se ceny bytů. Moravskoslezský kraj i přesto, že patří mezi strukturálně postižené regiony, drží příznivou vzdělanostní strukturu. Nabídka kvalitních pracovních míst a posílení politiky zaměstnanosti by mělo být hlavním cílem Ústeckého a Karlovarského kraje, pokud chtějí zamezit tomuto negativnímu trendu (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2013).

Obrázek 3: Podíl osob s vysokoškolským vzděláním na obyvatelstvu v krajích ČR (Český statistický úřad, 2012)

Úroveň vzdělání také souvisí s nezaměstnaností, která se od roku 2003 snižovala a snižoval se tak i počet uchazečů na 1 pracovní místo. Nejhůře postavenými regiony v první sledované Strategii regionálního rozvoje byl Moravskoslezský, Olomoucký, Ústecký a Zlínský kraj. Z hlediska nezaměstnanosti byl nejhůře postaveným regionem Ústecký kraj, který je definován i v navazující Strategii regionálního rozvoje spolu s Moravskoslezským krajem jako nejproblémovější region.

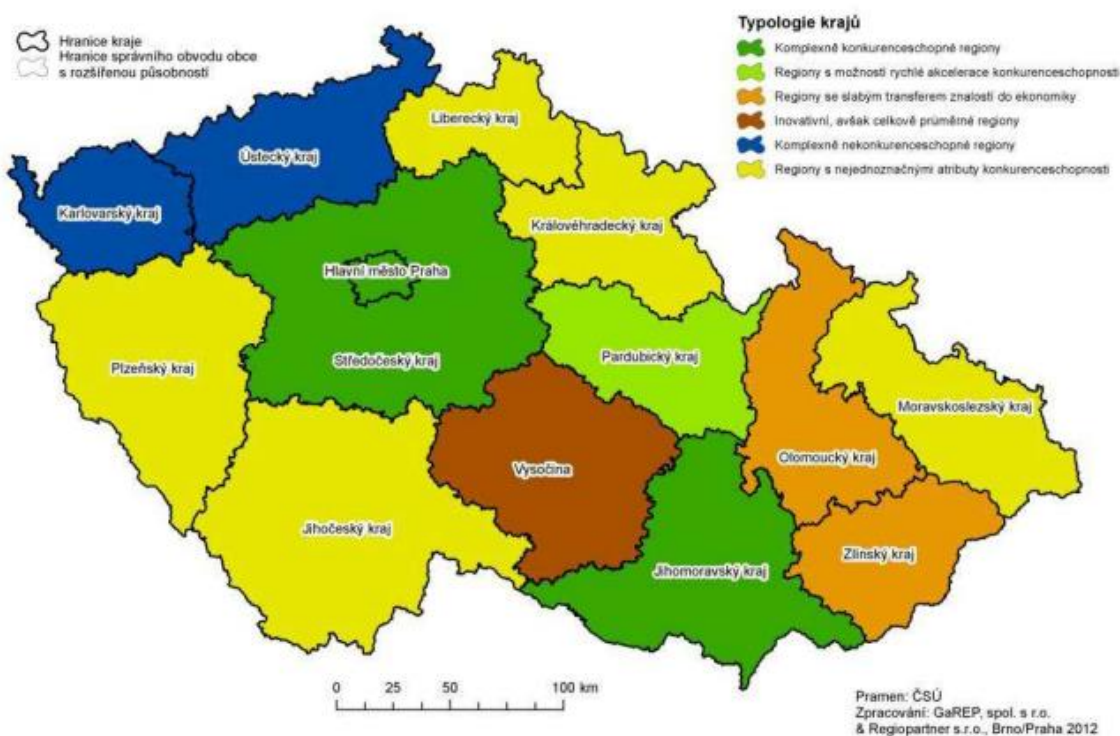
Obrázek 4: Podíl nezaměstnaných osob (PNO) na počtu obyvatel v krajích ČR k 31. 12. 2015 (Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2016)

Moravskoslezský a Ústecký kraj jsou problémové regiony i z hlediska dlouhodobé nezaměstnanosti. Tento problém s nezaměstnaností je spojován s nekvalitně zacílenou aktivní politikou zaměstnanosti a nedostatečnou podnikatelskou aktivitou. Ekonomická krize s sebou přinesla změny v regionální nezaměstnanosti zejména v roce 2010. Nejnižší hodnoty nezaměstnanosti vykazovalo Hl. město Praha (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2013).

Regiony ČR jsou děleny podle regionální konkurenceschopnosti ve Strategii regionálního rozvoje pro období 2014 až 2020 na:

1. komplexně konkurenceschopné regiony, které mají největší potenciál pro další ekonomický růst. Jedná se o Hl. město Praha, Jihomoravský a Středočeský kraj,
2. regiony s možností rychlé akcelerace konkurenceschopnosti, kam patří Pardubický kraj, kterému chybí pouze kvalitní dopravní infrastruktura,
3. regiony se slabým transferem znalostí do ekonomiky, které mají dobrou vzdělanostní strukturu, která se ale neprojevuje na ekonomické výkonnosti. Do této kategorie je zařazen Zlínský a Olomoucký kraj. Pokud by se podpořilo založení nových podniků, využilo by se potenciálu lidských zdrojů,
4. inovativní, avšak celkově průměrné regiony, kam patří kraj Vysočina. Jedná se o kraj s inovativními podniky. Vznik inovativních podniků musí být dále podpořen, aby vznikla další pracovní místa,
5. komplexně nekonkurenceschopné regiony, které musí více investovat do lidských zdrojů a technologické infrastruktury. Mezi nekonkurenceschopné regiony patří Ústecký a Karlovarský kraj,
6. regiony s nejednoznačnými atributy konkurenceschopnosti, které musí podpořit svůj růst v oblastech, které vykazují nejnižší hodnoty. Mezi tyto regiony patří Jihočeský, Královéhradecký, Liberecký, Moravskoslezský a Plzeňský kraj (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2013).

Typologie krajů ČR z hlediska regionální konkurenceschopnosti

Obrázek 5: Typologie krajů ČR z hlediska regionální konkurenceschopnosti (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2013)

Strategie regionálního rozvoje pro období 2014 až 2020 definovala čtyři prioritní oblasti rozvoje. Jedná se o oblasti regionální konkurenceschopnost, územní soudružnost, environmentální udržitelnost a veřejná správa a spolupráce. Globálním cílem Strategie regionálního rozvoje je zajistit vyvážený rozvoj území ČR s ohledem na kvalitu životního prostředí a kvalitu života obyvatel daného státu a odstranit regionální disparity uvnitř státu. Mezi státem podporované regiony patří hospodářsky problémové regiony zahrnující strukturálně postižené a hospodářsky slabé regiony, které trpí vyšší mírou nezaměstnanosti, nízkou ekonomickou výkonností, nízkými průměrnými mzdami, nízkou životní úrovní a nepříznivou demografickou strukturou. Dalšími podporovanými regiony jsou bývalé vojenské újezdy a sociálně znevýhodněné oblasti (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2013).

Pro měření životní úrovně lze využít výši průměrné mzdy. Nejvyšší mzdy ve Strategii regionálního rozvoje 2007 až 2013 byly zaznamenány v Hl. městě Praha, které zároveň výši svojí průměrné mzdy zvyšuje průměrnou výši mezd v ČR. Druhé místo ve výši průměrné mzdy zaujímá Středočeský kraj. Naopak nejmenší průměrné mzdy bylo dosaženo v Karlovarském kraji (Dufek a Minařík, 2010; Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2006).

Kvalita životního prostředí patří mezi ukazatel kvality života a udržitelného rozvoje. V Strategii regionálního rozvoje 2007 až 2013 byla zaznamenána nejhorší situace z hlediska kvality ovzduší v Moravskoslezském a Ústeckém kraji. Špatná kvalita ovzduší těchto dvou krajů je z důvodu vlivu těžkého průmyslu. Hl. město Praha a Středočeský kraj patří vzhledem k nárůstu automobilové dopravy k dalším problémovým krajům z hlediska kvality ovzduší (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2006). Hl. město Praha, Moravskoslezský a Ústecký kraj patří i v následující Strategii regionálního rozvoje k regionům s nevyhovující kvalitou ovzduší, která má dopad na zdraví obyvatel

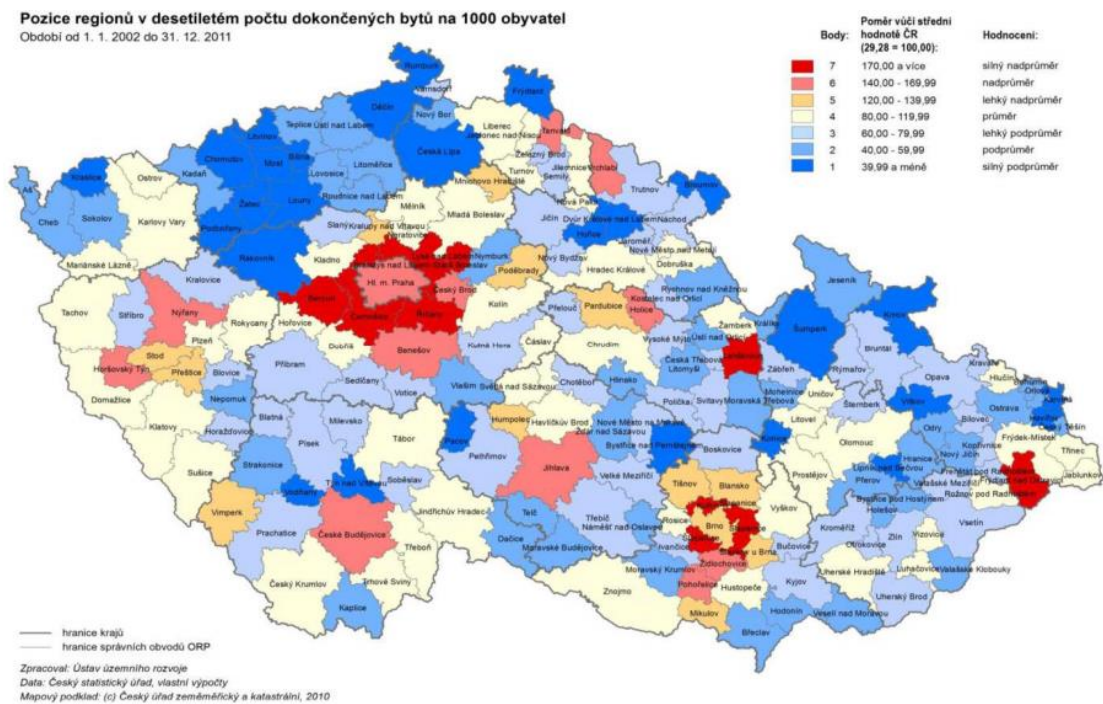
těchto regionů. Zatímco se snížilo zatížení životního prostředí průmyslem, vzrostlo zatížení životního prostředí automobilovou dopravou (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2013).

Nepříznivá ekonomická a ekologická situace může způsobovat změny v sociální struktuře obyvatelstva v regionech. Je to způsobeno tím, že vzdělanější obyvatelé emigrují do atraktivnějších regionů kvůli lepší pracovní nabídce a problémovější obyvatelé se stěhují do těchto oblastí. Dalším problémem může být dezintegrace rodiny, vyšší kriminalita, pracovní nestabilita a jiné. Negativní vliv na rozvoj regionu mají také některé druhy kriminality. Ústecký kraj a Hl. město Praha měly nejhorší zastoupení hospodářské kriminality z celé ČR, naopak nejlepší situace byla v kraji Vysočina. Z hlediska recidivity zaujímala první místo opět Praha, kterou následoval Moravskoslezský a Karlovarský kraj. Pokud se zaměříme na dětskou kriminalitu, situace byla nejhorší v Ústeckém, Moravskoslezském, Olomouckém a Libereckém kraji. Z hlediska kvality života je nejproblémovější násilná kriminalita, která přímo ovlivňuje život a osobní bezpečí obyvatel. Nejproblémovější kraje z hlediska násilné kriminality jsou Hl. město Praha, Moravskoslezský, Karlovarský a Olomoucký kraj. Úroveň majetkové kriminality byla nejhorší v Ústeckém, Středočeském a Libereckém kraji a v Hl. městě Praha. Majetková a násilná kriminalita byly nejméně zastoupeny v kraji Vysočina. Postavení krajů podle podílu na celkové kriminalitě je následující: Praha (27,7 %), Středočeský kraj (10,7 %), Moravskoslezský kraj (10 %) dále Ústecký a Jihomoravský kraj. Hl. město Praha zaujímala prvenství i v postavení krajů podle indexu kriminality (přepočtu TČ na 10 tis. obyvatel) následována Ústeckým a Libereckým krajem. Podle Strategie regionálního rozvoje na období 2007 až 2013 byly hodnoceny Hl. město Praha, Liberecký, Středočeský a Ústecký kraj jako regiony s nejvíce kriminogenním klimatem (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2006).

Hlavní rozvojové směry a priority Národního strategického referenčního rámce měly vést ke snížení regionálních disparit. Jednalo se o osm oblastí: evropský a národohospodářský strategický rámec, ekonomika regionů, lidé a osídlení, infrastruktura, příroda, krajina a životní prostředí, cestovní ruch, kultura a problémová území. Evropský a národohospodářský strategický rámec zahrnoval opatření, která měla vést k podpoře krajů a jejich vzájemné spolupráci, efektivní veřejné správě a zajištění financí pro regionální politiky. Oblast ekonomika regionů se týkala vytváření podmínek pro ekonomický růst krajů, podporu malého a středního podnikání, podpory inovací a výzkumu a tvorby nových pracovních míst. Opatření týkající se prioritní oblasti lidé a osídlení zahrnovala aktivity jako podpora investic do lidského kapitálu, bytová výstavba, rovnost příležitostí, regeneraci a rozvoj měst a prevence kriminality. Infrastruktura zahrnovala opatření, která se týkala dopravní dostupnosti mezi regiony, rozvoj informačních technologií a spojových a energetických sítí. Zmíněná oblast příroda, krajina a životní prostředí zahrnovala opatření vedoucí k ochraně životního prostředí, šetrné nakládání s energetickými zdroji a environmentální osvětu a vzdělávání. Cestovní ruch byl zaměřený na posílení managementu cestovního ruchu a rozvoji infrastruktury cestovního ruchu včetně služeb. Opatření týkající se kultury zahrnovala aktivity jako organizace kulturních aktivit, zachování kulturních památek, rozvoj kulturní infrastruktury a vzdělávání v kultuře. Poslední oblast s názvem problémová území měla vést k posílení hospodářské výkonnosti slabých regionů, snižování nezaměstnanosti a řešení problémů rozvoje venkova. V období 2007 až 2013 byly primárně podporovány hospodářsky slabé regiony, strukturálně postižené regiony a venkovské regiony. Kromě těchto regionů byly podporovány také regiony postižené živelnými pohromami, se špatným

stavem životního prostředí, s vysokou mírou nezaměstnanosti a regiony s nepříznivými podmínkami pro rozvoj zemědělství (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2006).

Zmíněná bytová výstavba souvisí s ekonomickou situací v regionu a odráží regionální rozdíly životní úrovně. Po ekonomické krizi nastal pokles bytové výstavby ve všech krajích. Jedním z dalších důvodů mohlo být také zvýšení sazby DPH. Nejvyšší zaznamenané hodnoty výstavby byly v Hl. městě Praha, Moravskoslezském a Středočeském kraji. Nejnižší hodnota bytové výstavby byla zaznamenaná v Ústeckém kraji (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2013).

Obrázek 6: Pozice regionů v desetiletém počtu dokončených bytů na 1000 obyvatel (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2013)

Strategie regionálního rozvoje pro období 2014 až 2020 řadí sociální vyloučení mezi největší současné problémy, se kterými se regiony musí potýkat. Sociální exkluzí jsou ohroženy různé skupiny obyvatel. V ČR se zejména jedná o nízkopříjmovou, dlouhodobě nezaměstnanou a romskou část obyvatelstva. Kumulace těchto osob na jednom místě vede ke vzniku sociálně vyloučených lokalit, pro které jsou typické nevyhovující podmínky k žití, nedostatečná právní ochrana obyvatel a vysoký počet obyvatel v jednom bytě. V těchto lokalitách se vyskytují další negativní jevy spojené s kriminalitou jako distribuce drog, lichva, prostituce, kuplířství, gamblerství a jiné. Pro tyto oblasti je typická vyšší úroveň kriminality. Problémy spojené se sociální exkluzí lze řešit podporou vzdělávání, bojem proti diskriminaci na trhu práce a integrací na trh práce. Začleňování těchto obyvatel na trh práce by vedlo ke snížení počtu vyplácených sociálních dávek.

Sociálně vyloučená lokalita (SVL) je aktuální problém každého kraje. Jedná se o symbolicky ohraničenou lokalitu, kde žije více jak 20 lidí v nevyhovujících podmínkách. V České republice máme 606 sociálně vyloučených lokalit ve zhruba 297 městech. Počet osob žijících v sociálně vyloučených lokalitách se odhaduje na přibližně 95 až 115 tis. obyvatel. Mezi nejproblémovější region patří Ústecký a Moravskoslezský kraj, kde se nachází nejvyšší počet těchto lokalit. Problém SVL není už jen ve městech, ale i v odlehlých oblastech bez sociálního zázemí. Oproti minulosti už

tyto lokality nejsou výlučně zastoupeny romskou populací, ale i nezaměstnanými a seniory z majoritního obyvatelstva. Právě nezaměstnaných je více než 80 % v těchto lokalitách, což může být zapříčiněno faktem, že valná většina má pouze základní vzdělání. Růst SVL mohl být způsoben ekonomickou krizí, která omezila pracovní příležitosti už v již problémových regionech a zvýšila zadluženost obyvatel. Následkem krize vzrostla míra nezaměstnanosti a počet lidí pobírajících sociální dávky. Další faktorem ovlivňujícím růst obyvatel ve SVL může být čistě reprodukce obyvatel tamního obyvatelstva (Čada a kol., 2015; Kraftová, 2016).

Tabulka 1: Počet sociálně vyloučených lokalit (Čada a kol., 2015)

Kraj	Rok 2006	Rok 2014
Hl. město Praha	6	7
Jihočeský	16	38
Jihomoravský	11	28
Karlovarský	18	61
Královéhradecký	25	36
Liberecký	26	48
Moravskoslezský	28	72
Olomoucký	27	62
Pardubický	15	24
Plzeňský	17	42
Středočeský	36	64
Ústecký	63	89
Vysočina	11	13
Zlínský	11	22
Celkem	310	606

Zdroj: vlastní zpracování podle údajů z (Čada a kol., 2015)

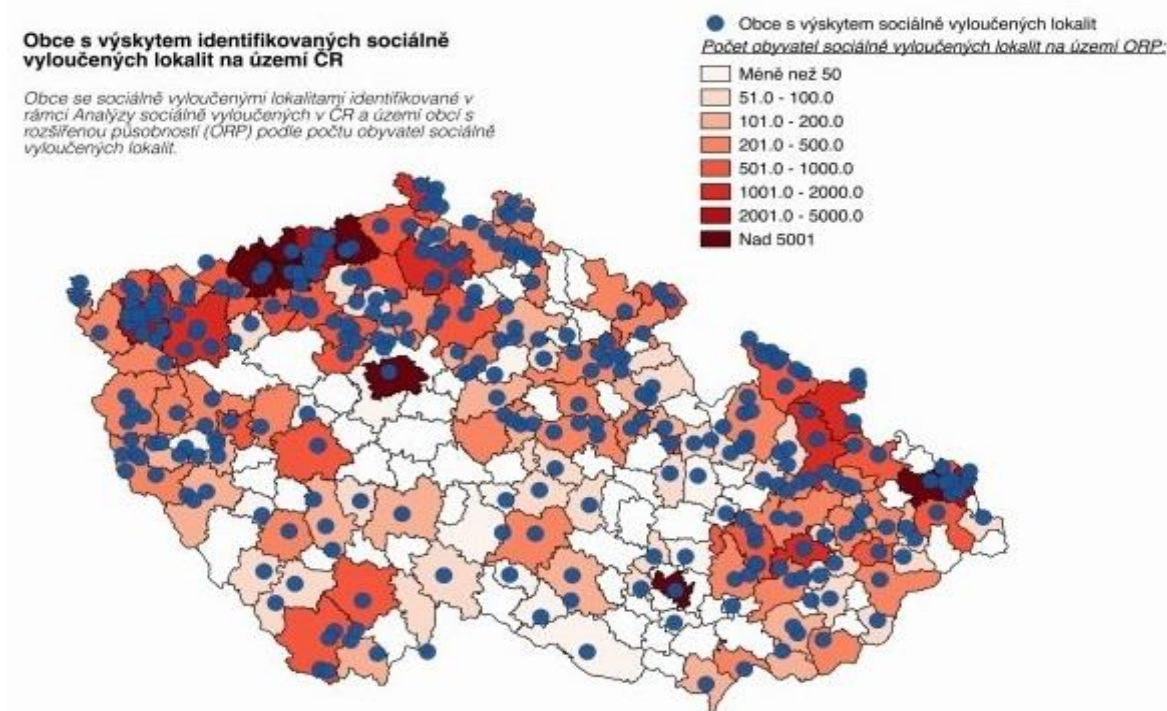
Nejvyšší počet sociálně vyloučených lokalit byl zjištěn v Ústeckém kraji. V roce 2014 bylo evidováno 89 sociálně vyloučených lokalit na území Ústeckého kraje. Druhým nejhůře postaveným krajem v počtu sociálně vyloučených lokalit byl Moravskoslezský kraj, na jehož území se nacházelo 72 sociálně vyloučených lokalit. Nejvyšší nárůst byl zaznamenán v Karlovarském kraji. Jednalo se o více než třínásobný nárůst počtu sociálně vyloučených lokalit ve sledovaném období. Nejmenší počet sociálně vyloučených lokalit byl zaznamenán v Hl. městě Praha, a to včetně nejnižšího nárůstu sociálně vyloučených lokalit.

Tabulka 2: Počet obyvatel sociálně vyloučených lokalit (Čada a kol., 2015)

Kraj	Rok 2006	Rok 2014
Hl. město Praha	9 000 - 9 500	5 400 - 7 400
Jihočeský	1 500 - 2 000	2 000 - 2 600
Jihomoravský	5 000 - 5 500	8 000 - 9 500
Karlovarský	3 500 - 4 000	6 000 - 8 000
Královéhradecký	2 000 - 2 500	2 500 - 3 000
Liberecký	2 000 - 2 500	3 000 - 4 000
Moravskoslezský	10 000 - 10 500	19 000 - 23 000
Olomoucký	4 500 - 5 000	3 000 - 5 000
Pardubický	1 000 - 1 500	1 500 - 2 000
Plzeňský	1 500 - 2 000	2 000 - 3 000
Středočeský	3 000 - 3 500	4 000 - 5 500
Ústecký	21 000 - 22 000	36 000 - 38 500
Vysočina	1 500 - 2 000	600 - 1 000
Zlínský	500 - 1 000	2 000 - 2 500
Celkem	60 000 - 80 000	95 000 - 115 000

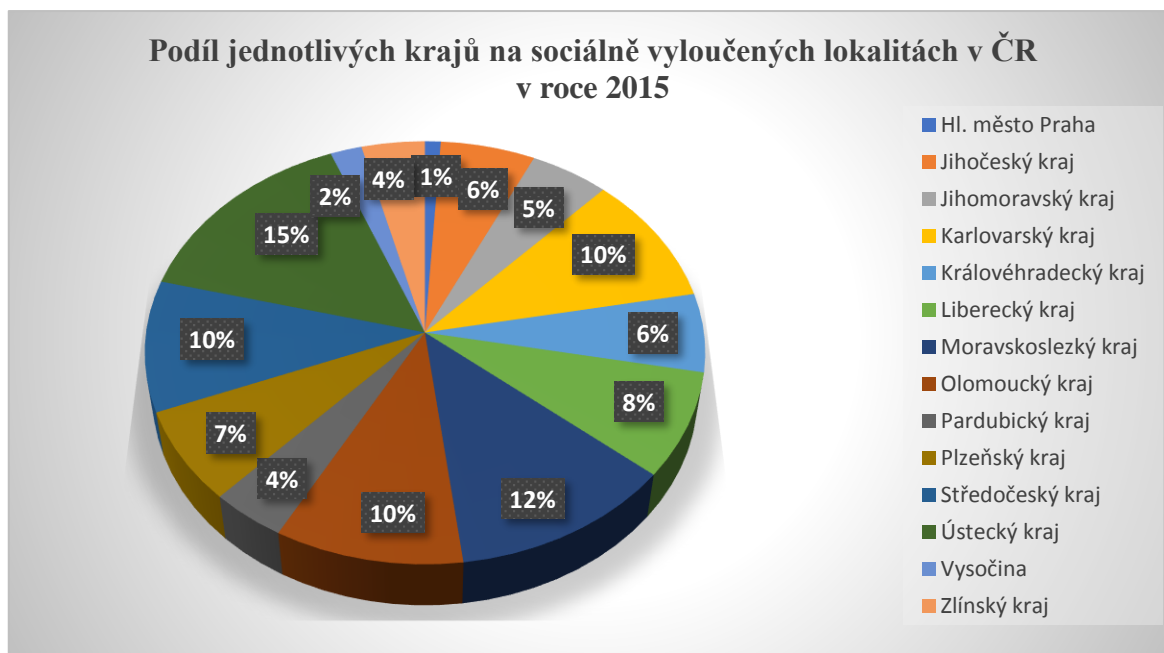
Zdroj: vlastní zpracování podle údajů z (Čada a kol., 2015)

S počtem sociálně vyloučených lokalit souvisí i počet obyvatel žijících v těchto lokalitách. Nejhuře zastoupeným krajem byl obdobně jako v počtu sociálně vyloučených lokalit Ústecký kraj s přibližně 36 000 až 38 500 obyvateli, následován Moravskoslezským krajem, v kterém žilo mezi 19 000 až 23 000 obyvateli. Nejmenší počet obyvatel žijících v sociálně vyloučených lokalitách byl zaznamenán v kraji Vysočina, kde se nacházelo mezi 600 až 1 000 obyvatel. Ve všech krajích byl zaznamenán nárůst obyvatel SVL kromě Hl. města Prahy a kraje Vysočina, kde nastal úbytek.

Obrázek 7: Výskyt sociálně vyloučených lokalit v ČR (Agentura pro sociální začleňování, 2015)

Graf 1: Podíl jednotlivých krajů na SVL v ČR

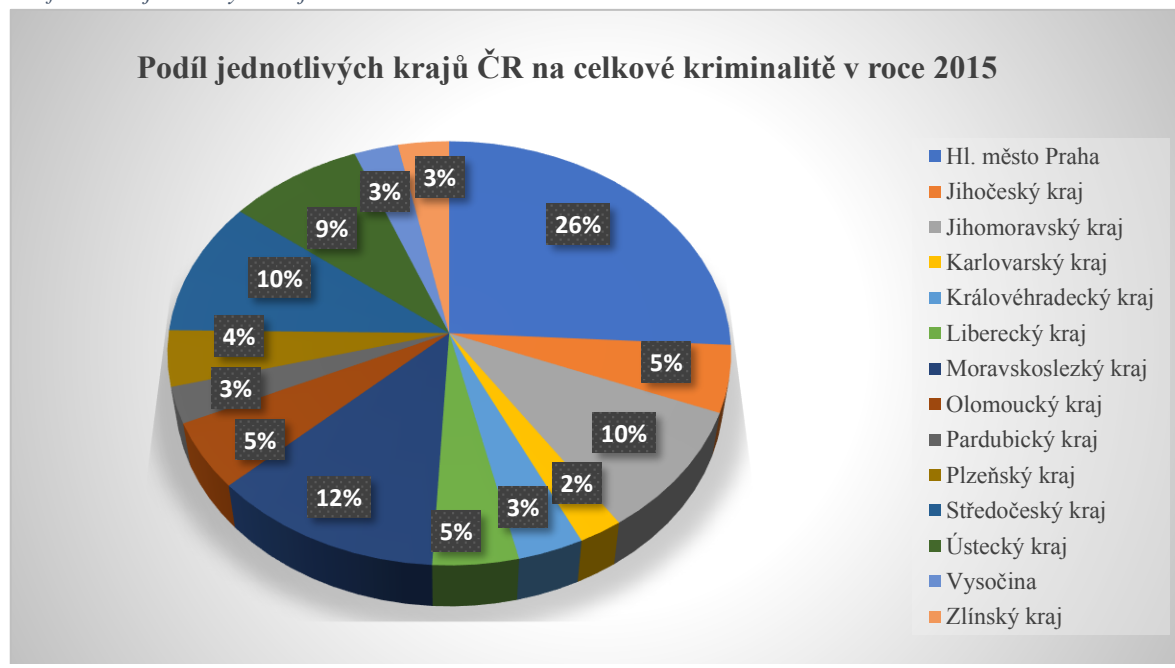
Zdroj: vlastní zpracování podle údajů Analýzy sociálně vyloučených lokalit (Čada a kol., 2015)

Největší podíl sociálně vyloučených lokalit v ČR byl zaznamenán v Ústeckém kraji, který je zároveň nejhůře postaveným krajem z hlediska počtu sociálně vyloučených lokalit. Na území Ústeckého kraje se nachází 89 sociálně vyloučených lokalit, což je 15 % z celkového počtu sociálně vyloučených lokalit v ČR. Moravskoslezský kraj je druhým nejhůře zastoupeným krajem s 12 % podílem na sociálně vyloučených lokalitách v ČR. Mezi třetí nejhůře zastoupené kraje patří Karlovarský, Olomoucký a Středočeský kraj, které se podílejí 10 % na sociálně vyloučených lokalitách v ČR. Nejmenší podíl na sociálně vyloučených lokalitách byl zaznamenán v Hl. městě Praha, který činil 1 %. Postavení Ústeckého a Moravskoslezského kraje může být dáno ekonomickým postavením krajů, ekonomickou krizí, strukturálními změnami v průmyslu, vysokou mírou nezaměstnanosti a nízkou úrovní vzdělání.

3.2 Celková kriminalita v krajích České republiky

Při hodnocení kriminality se nejprve zaměříme na celkovou kriminalitu, na jejíž základě bude zhodnoceno jednotlivé postavení krajů ČR podle celkové trestné činnosti na jejich území. V roce 2015 bylo zjištěno 247 628 trestných činů na území České republiky. V následujícím grafu bude znázorněn podíl jednotlivých krajů ČR na celkové kriminalitě, která činila zmíněných 247 628 trestných činů.

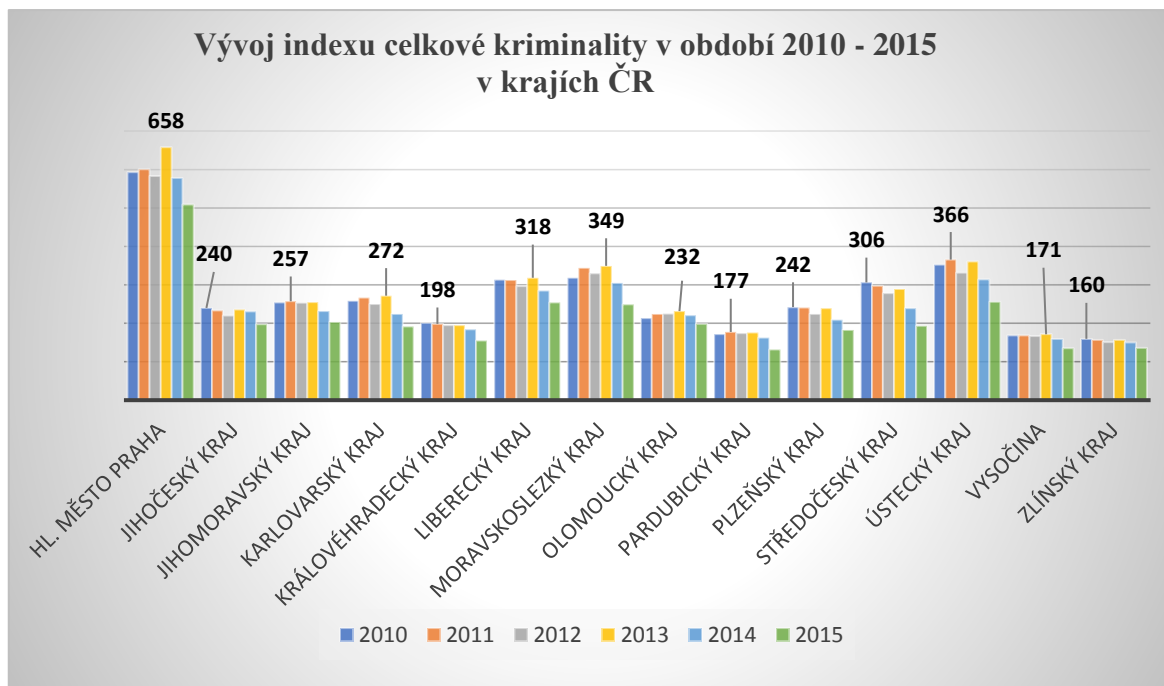
Graf 2: Podíl jednotlivých krajů na celkové kriminalitě v roce 2015

Zdroj: vlastní zpracování podle údajů Policie ČR

Nejvyšší podíl na celkové kriminalitě, který činil 26 %, mělo Hl. město Praha. Druhým nejvíce zastoupeným regionem byl Moravskoslezský kraj, který se podílel 12 % na celkové kriminalitě. Třetím regionem s největším podílem na spáchané trestné činnosti byl Středočeský kraj s 10 % podílem na celkové kriminalitě v ČR. Tyto kraje patří mezi kraje s nejvyšším počtem obyvatel, což ovlivňuje jejich podíl na celkové kriminalitě. Nejméně zastoupeným regionem byl Karlovarský kraj, který se podílel 1 % na celkové kriminalitě. Postavení Karlovarského kraje bylo pravděpodobně dáno nejmenším počtem obyvatel v ČR. Vzhledem k tomu, že graf neřeší počet trestných činů na obyvatele, je nutné kriminalitu v regionech zkoumat i pomocí indexů.

Graf 3: Vývoj indexu celkové kriminality v období 2010 až 2015 v krajích ČR

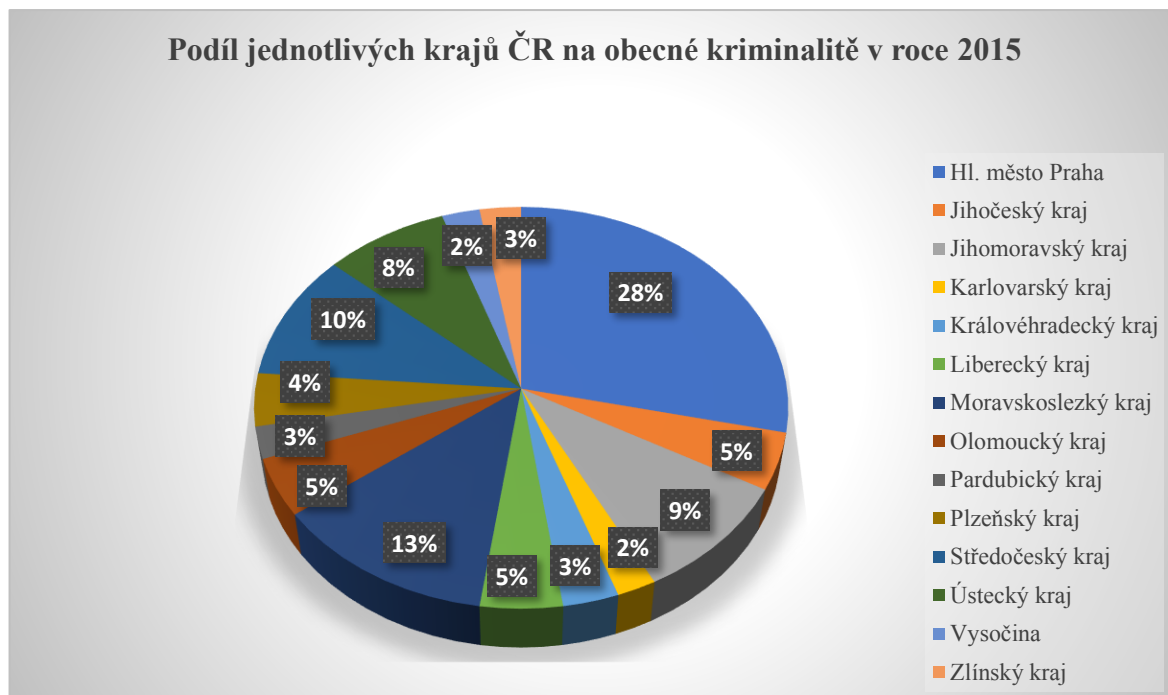
Zdroj: vlastní zpracování podle údajů ČSÚ a Policie ČR

Tento graf je zaměřen na vývoj celkové kriminality v období 2010 až 2015. Nejvyšší index celkové kriminality byl zaznamenán v Hl. městě Praha v roce 2013 a činil 658 trestných činů na 10 tis. obyvatel. Od roku 2013 můžeme zaznamenat klesající trend trestné činnosti u všech krajů až do roku 2015. Vysoké hodnoty v roce 2013 byly pravděpodobně dány amnestií vyhlášenou prezidentem v tomto roce a změnou trestního zákona, kdy část přestupků byla klasifikována jako trestné činy (např. řízení pod vlivem alkoholu). Druhý nejvyšší index kriminality byl zaznamenán v Ústeckém kraji v roce 2011 s hodnotou 366 trestných činů na 10 tis. obyvatel. Podobná hodnota byla v Ústeckém kraji naměřena i v roce 2013 a činila 361 trestných činů na 10 tis. obyvatel. Třetím nejhůře zastoupeným regionem je Moravskoslezský kraj, který dosahoval hodnoty 349 trestných činů na 10 tis. obyvatel v roce 2013. Dalším regionem s vysokou hodnotou, která činila 318 trestných činů na 10 tis., byl Liberecký kraj v roce 2013. Ve sledovaném období můžeme u krajů ČR zaznamenat vysoké hodnoty kriminality v letech 2010 a 2011, které mohly souviset s ekonomickou krizí. Nejmenší zaznamenané hodnoty celkové kriminality za celé sledované období byly naměřeny v kraji Vysočina a ve Zlínském a Pardubickém kraji.

3.3 Obecná kriminalita v krajích České republiky

Obecná kriminalita je taková trestná činnost, která nejvíce ovlivňuje pocit bezpečí, majetek a život obyvatel daného území. Z hlediska kvality života obyvatel zkoumáme tři podskupiny obecné kriminality, které nejvíce ohrožují (popř. ovlivňují) samotný život a kvalitu života společnosti. Jedná se o násilnou, majetkovou a mravnostní kriminalitu. Mravnostní a násilná kriminalita jsou považovány za nejzávažnější druhy kriminality. Úroveň násilné kriminality často vypovídá o úspěšnosti státu v boji s kriminalitou.

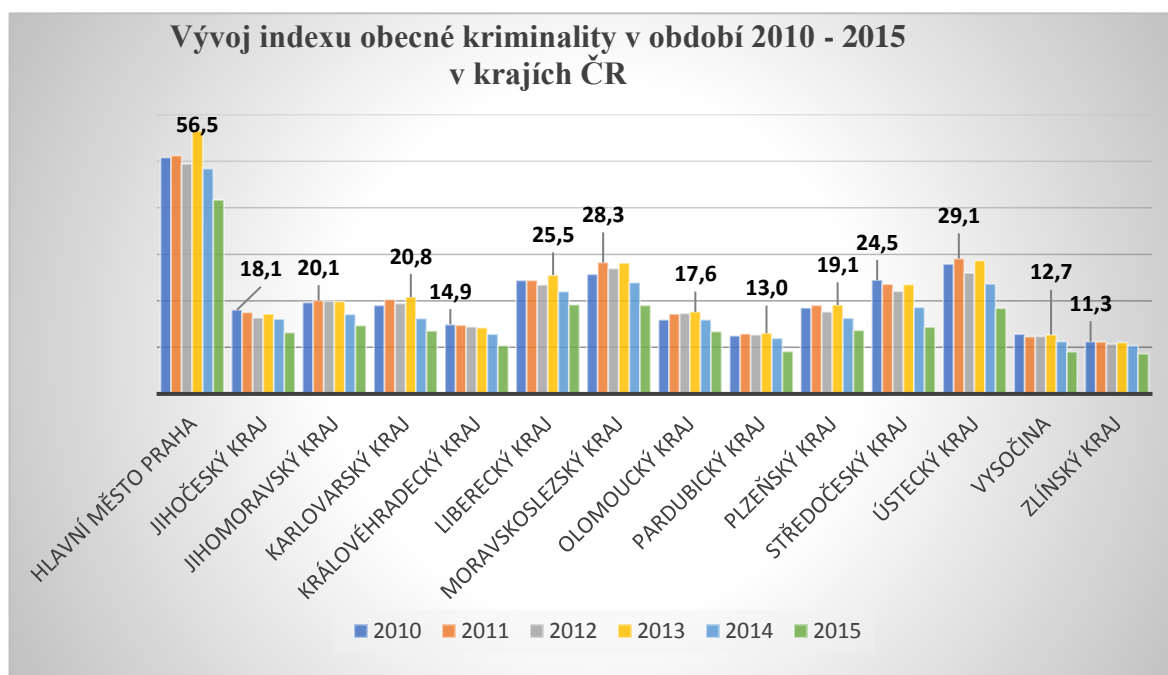
Graf 4: Podíl jednotlivých krajů ČR na obecné kriminalitě v roce 2015

Zdroj: vlastní zpracování podle údajů Policie ČR

Podíl jednotlivých krajů na obecné kriminalitě v ČR je téměř totožný jako tomu bylo u celkové kriminality. Pořadí krajů je stejné jako tomu bylo u celkové kriminality. Na Hl. město Praha připadal největší podíl obecné kriminality, který činil 28 %. Druhým nejhůře zastoupeným regionem byl Moravskoslezský kraj, který dosahoval 13 % podílu na celkové obecné kriminalitě v ČR. Středočeský kraj byl třetím regionem s nejméně zastoupenou obecnou kriminalitou, která činila 10 %. Karlovarský kraj a kraj Vysočina patřily mezi regiony s nejméně zastoupenou obecnou kriminalitou, která dosahovala výše 1 % z celkové obecné kriminality v ČR.

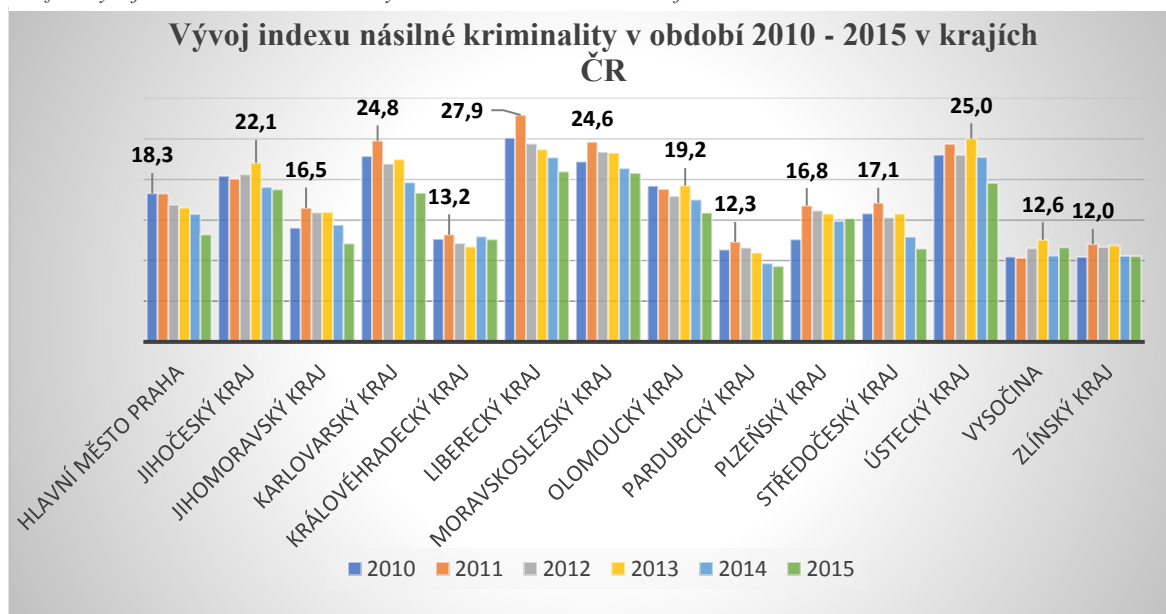
Graf 5: Vývoj indexu obecné kriminality v období 2010 až 2015 v krajích ČR

Zdroj: vlastní zpracování podle údajů ČSÚ a Policie ČR

Následující část je zaměřena na jednotlivé druhy trestných činů, které jsou řazeny do obecné kriminality podle statistiky Policie ČR. Jedná se o násilnou, majetkovou a mravnostní kriminalitu, která ovlivňuje kvalitní a bezpečný život obyvatel daného území. Do obecné kriminality dále patří ostatní kriminální činy, kterými se v této práci nebudeme zabývat z důvodu toho, že přímo neohrožují bezpečnost obyvatel. Jedná se o dopravní nehody, týrání zvířat, propagaci hnutí apod.

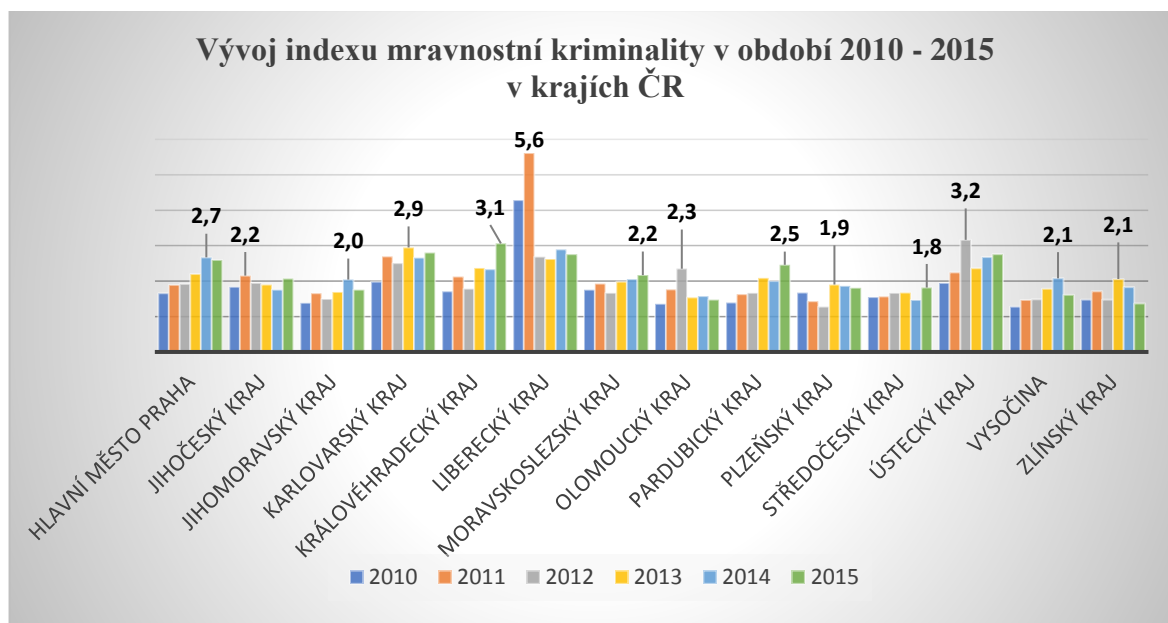
Graf 6: Vývoj indexu násilné kriminality v období 2010 až 2015 v krajích ČR

Zdroj: vlastní zpracování podle údajů ČSÚ a Policie ČR

Nejhůře zastoupeným krajem z hlediska násilné kriminality byl s hodnotou 27,9 trestných činů na 10 tis. obyvatel Liberecký kraj v roce 2011. Od roku 2013 můžeme zaznamenat téměř ve všech krajích klesající trend indexu násilné kriminality, kromě Královéhradeckého a Plzeňského kraje a kraje Vysočina. Druhým nejhůře zastoupeným krajem z hlediska násilné kriminality byl Ústecký kraj s nejvyšší hodnotou 25 trestných činů násilné povahy na 10 tis. obyvatel v roce 2013. Třetí nejvyšší hodnota byla naměřena v Karlovarském kraji, která činila 24,8 trestných činů na 10 tis. obyvatel v roce 2011. Vysoké hodnoty násilné kriminality byly patrné i v Moravskoslezském kraji. Nejvyšší index trestné činnosti byl u Moravskoslezského kraje zaznamenán v roce 2011 s hodnotou 24,6 trestných činů na 10 tis. obyvatel. Pouze u Hl. města Prahy můžeme zaznamenat klesající trend indexu násilné kriminality za celé sledované období. Pardubický a Zlínský kraj patří mezi kraje s nejmenšími naměřenými hodnotami za celé období. Nejvyšší hodnota naměřená v Pardubickém kraji dosahovala 12,3 trestných činů na 10 tis. obyvatel v roce 2011. Ve Zlínském kraji byla naměřena nejvyšší hodnota také v roce 2011 a dosahovala výše 12 trestných činů na 10 tis. obyvatel.

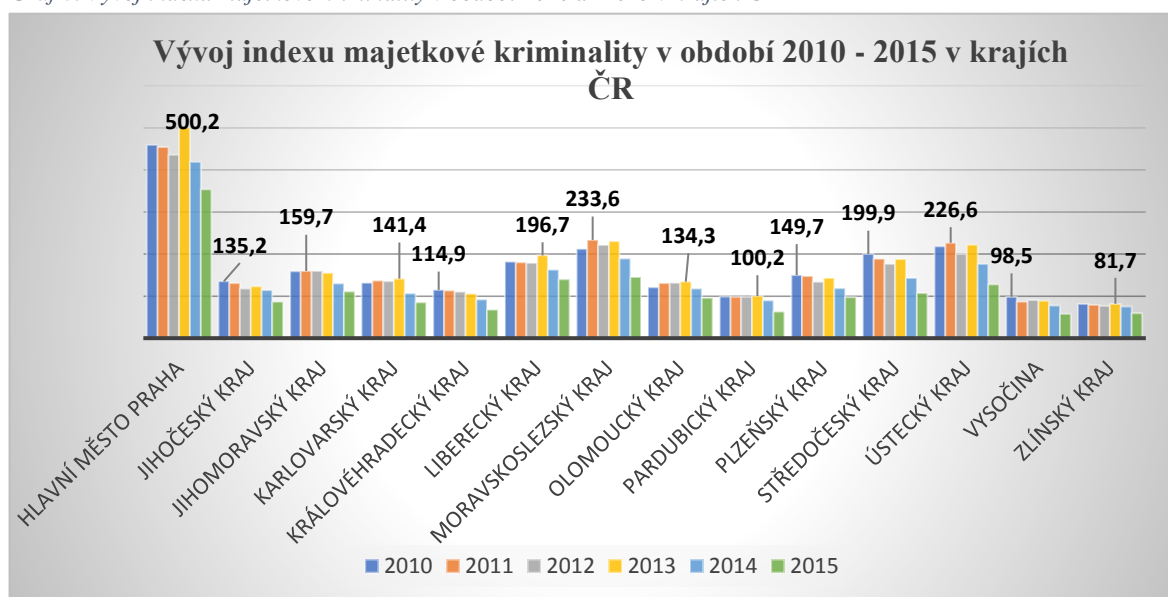
Graf 7: Vývoj indexu mravnostní kriminality v období 2010 až 2015 v krajích ČR

Zdroj: vlastní zpracování podle údajů ČSÚ a Policie ČR

Mravnostní kriminalita je oproti předešlé násilné kriminalitě méně zastoupena v krajích ČR. Nejvyšší dosažená hodnota byla naměřena v Libereckém kraji a dosahovala výše 5,6 trestných činů na 10 tis. obyvatel v roce 2011. Druhá nejvyšší hodnota byla zjištěna v Ústeckém kraji a činila 3,2 trestných činů na 10 tis. obyvatel, což je o 2,4 trestných činů méně, než je tomu v Libereckém kraji. Nejvyšší naměřená hodnota indexu kriminality v Ústeckém kraji je téměř totožná s naměřenou hodnotu v Královéhradeckém kraji v roce 2015, která dosahovala 3,1 trestných mravnostních činů na 10 tis. obyvatel. V období 2014 až 2015 lze zaznamenat rostoucí trend mravnostní kriminality v Jihočeském, Karlovarském, Královéhradeckém, Moravskoslezském, Pardubickém, Středočeském a Ústeckém kraji. Dlouhodobě nejnižší hodnoty byly naměřené v Jihomoravském, Plzeňském, Středočeském a Zlínském kraji a v kraji Vysočina.

Graf 8: Vývoj indexu majetkové kriminality v období 2010 až 2015 v krajích ČR

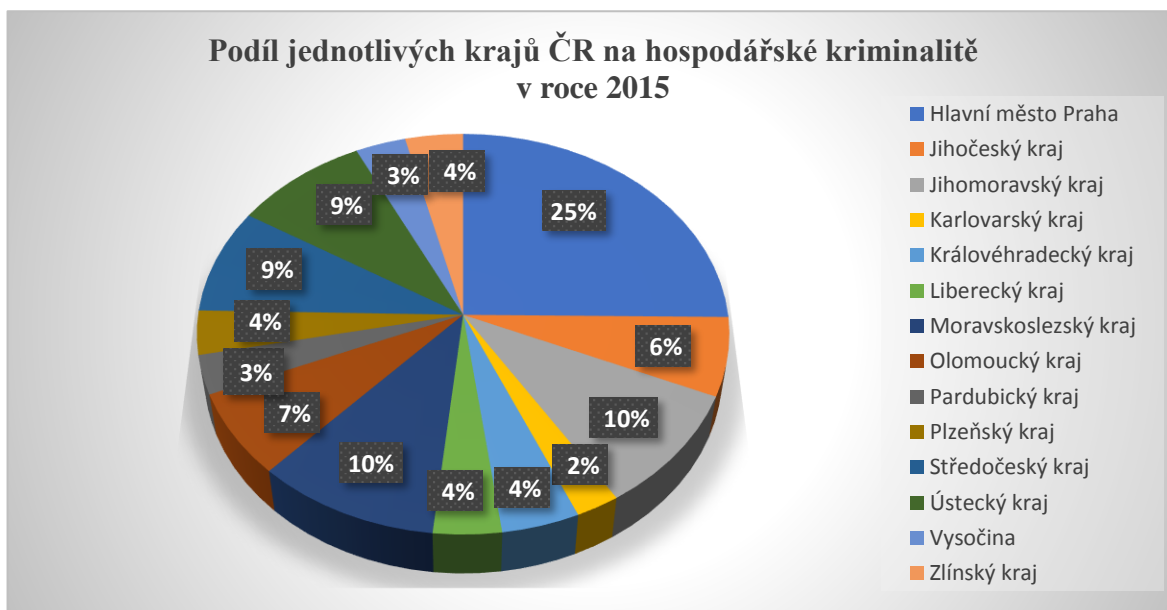
Zdroj: vlastní zpracování podle údajů ČSÚ a Policie ČR

Nejvyšší hodnoty majetkové kriminality za celé sledované období byly zjištěny v Hl. městě Praha. Nejvyšší naměřená hodnota v Hl. městě dosahovala hodnoty 500,2 trestných činů na 10 tis. obyvatel v roce 2013. Nejvyšší naměřená hodnota Hl. města Prahy je minimálně dvojnásobná v porovnání s ostatními kraji ČR. Ve všech krajích můžeme zaznamenat klesající trend trestné činnosti od roku 2013. Klesající trend trestné činnosti za celé sledované období byl zjištěn pouze u Královéhradeckého kraje. Druhá nejvyšší hodnota byla naměřena v Moravskoslezském kraji v roce 2011 a činila 233,6 trestných činů na 10 tis. obyvatel. Moravskoslezský kraj je následován Ústeckým krajem, který dosahoval 226,6 trestných činů na 10 tis. obyvatel ve stejném roce. Nejnižší hodnoty byly naměřeny u Zlínského a Pardubického kraje a kraje Vysočina. Nejvyšší zjištěná hodnota ve Zlínském kraji činila 81,7 trestných činů na 10 tis. obyvatel v roce 2013. Nejvyšší naměřená hodnota ve Zlínském kraji je více než šestkrát menší než nejvyšší naměřená hodnota v Hl. městě Praha.

3.4 Hospodářská kriminalita v krajích České republiky

Hospodářská kriminalita neohrožuje samotný bezpečný život obyvatel daného regionu, ale ovlivňuje kvalitu života společnosti tím, že ohrožuje kvalitní fungování státního mechanismu a příjmových složek státu, což má silný dopad na ekonomickou a sociální stabilitu státu. V následující grafu se zaměříme na podíl jednotlivých krajů ČR na hospodářské kriminalitě na území ČR.

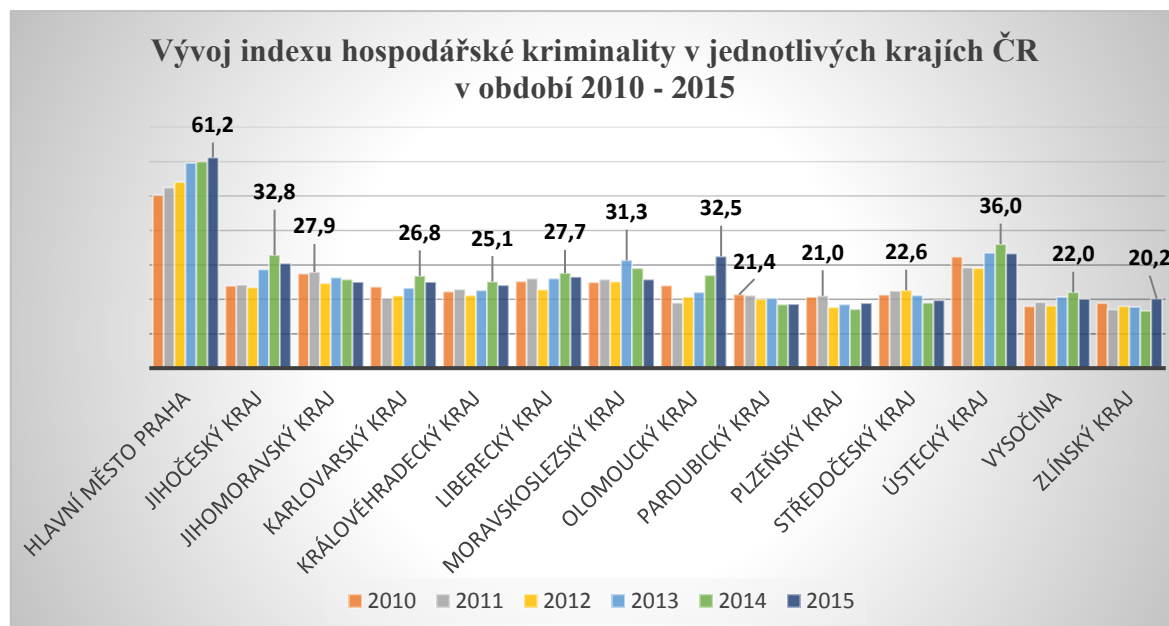
Graf 9: Podíl jednotlivých krajů ČR na hospodářské kriminalitě v ČR

Zdroj: vlastní zpracování podle údajů Policie ČR

Největší podíl na hospodářské kriminalitě byl v roce 2015 zaznamenán v Hl. městě Praha. Podíl hospodářské kriminality v tomto kraji činil 25 % z celkové hospodářské kriminality v ČR. Druhý největší podíl byl zaznamenán v Jihomoravském a Moravskoslezském kraji s 10 % podílem na hospodářské kriminalitě. Velikost těchto podílů byla pravděpodobně dána vysokým počtem obyvatel v těchto krajích. Pro stanovení pořadí krajů z hlediska zastoupení hospodářské kriminality v těchto krajích je nutné se zaměřit na index kriminality, který nám udává počet trestných činů na 10 tis. obyvatel a má tudíž přesnější vypovídací hodnotu o výskytu hospodářské kriminality v jednotlivých krajích.

Graf 10: Vývoj indexu hospodářské kriminality v jednotlivých krajích ČR v období 2010 až 2015

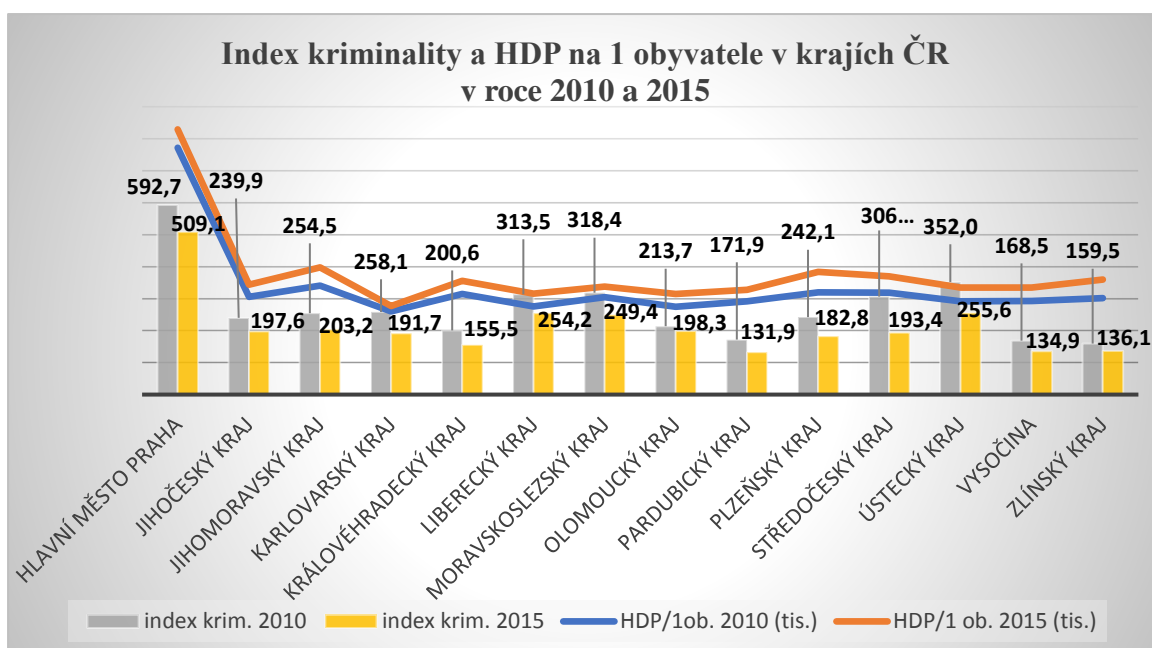

Zdroj: vlastní zpracování podle údajů ČSÚ a Policie ČR

Nejvyšší naměřená hodnota byla zjištěna u Hl. města Prahy, které v roce 2015 dosahovalo 61,2 trestných činů na 10 tis. obyvatel. V Hl. městě byl patrný rostoucí trend trestné hospodářské činnosti jako v jediném kraji ČR v celém sledovaném období. Klesající trend trestné činnosti je viditelný od roku 2013 v téměř všech regionech ČR, kromě Olomouckého, Pardubického, Plzeňského, Středočeského a Zlínského kraje. Druhá nejvyšší hodnota byla zjištěna v Ústeckém kraji v roce 2014 a činila 36 trestných činů na 10 tis. obyvatel. Třetí nejvyšší hodnota za sledované období byla zjištěna v Jihočeském kraji v tomtéž roce jako v Ústeckém kraji a dosahovala hodnoty 32,8 trestných činů na 10 tis. obyvatel. Nejnižší hodnoty ve sledovaném období vykazovaly Pardubický, Plzeňský, Středočeský a Zlínský kraj a kraj Vysočina. Nejlepší postavení měl ve sledovaném období Zlínský kraj, který dosahoval nejvyšší hodnoty 20,2 trestných činů na 10 tis. obyvatel v roce 2015.

V následující části práce bude pomocí vybraných ukazatelů (HDP na 1 obyvatele, obecné míry nezaměstnanosti, podílu nezaměstnaných, podílu vysokoškolsky vzdělaných a podílu obyvatel se základním vzděláním a bez vzdělání) zjišťováno, zda existuje závislost mezi mírou kriminality jako indikátorem kvality života, úrovní vzdělání, nezaměstnaností a HDP v regionu. Porovnání je zaměřeno na léta 2010 a 2015. Rok 2010 byl vybrán kvůli ekonomické krizi, která mohla mít dopad na nezaměstnanost a ekonomiku v tomto roce. Porovnání roku 2010 s rokem 2015 by tak mohlo poukázat na souvislosti kriminality s vybranými ukazateli

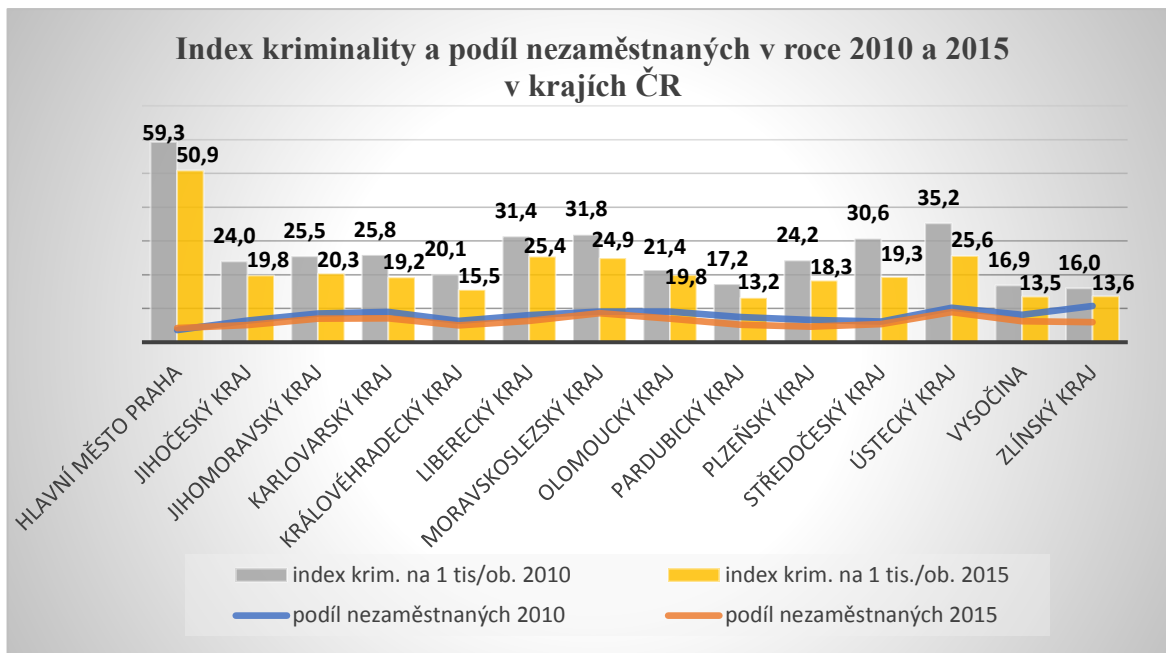
Graf 11: Index kriminality a HDP/1 obyvatele v krajích ČR v roce 2010 a 2015

Zdroj: vlastní zpracování podle údajů ČSÚ a Policie ČR

Graf znázorňuje index kriminality a HDP na 1 obyvatele v krajích ČR v roce 2010 a 2015. Pokud se zaměříme na porovnání ukazatele HDP na 1 obyvatele mezi uvedenými roky, je zřejmé, že naměřené hodnoty v krajích v roce 2010 byly nižší, než hodnoty naměřené v roce 2015. Index kriminality byl naopak vyšší v roce 2010 než v roce 2015. V roce 2010 bylo ve všech krajích zaznamenáno nižší HDP na 1 obyvatele a vyšší index kriminality než v roce 2015. Nejvíce se hodnoty HDP na 1 obyvatele přibližovaly v Karlovarském kraji, kde rozdíl činil pouhých 17 obyvatel. V roce 2015 bylo HDP na 1 obyvatele vyšší než v roce 2010 a zjištěný index kriminality byl ve všech krajích nižší než v roce 2010. Pokud se zaměříme na samotnou vazbu HDP na 1 obyvatele a index kriminality je patrné, že výjimkou ve sledovaných krajích je Hl. město Praha, které mělo i přes vysoké HDP na 1 obyvatele také vysoký index kriminality. Hypotézu lze vyvrátit i na příkladu Pardubického kraje, kde i přes nízký index kriminality není patrné vysoké HDP na 1 obyvatele. Nelze tudíž jednoznačně potvrdit vazbu mezi HDP na 1 obyvatele a indexem kriminality. Lze pouze potvrdit vazbu mezi nižším indexem kriminality a vyšším HDP na 1 obyvatele v roce 2015 a vyšším indexem kriminality a nižším HDP na 1 obyvatele v roce 2010.

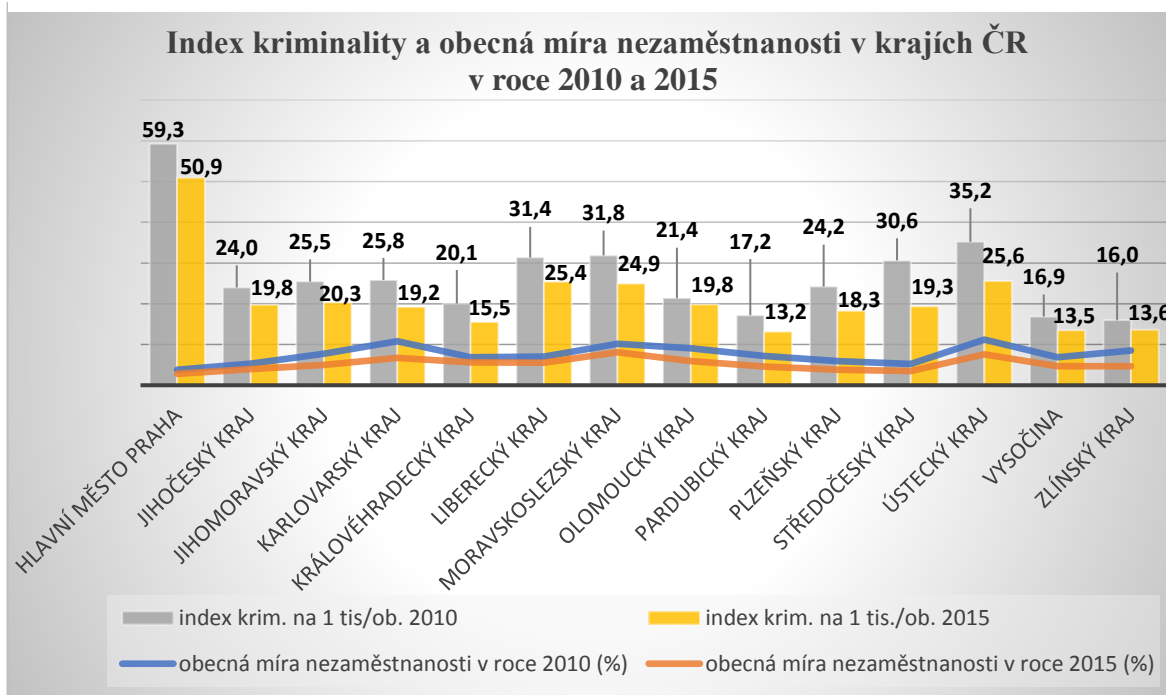
Graf 12: Index kriminality a podíl nezaměstnaných v roce 2010 a 2015 v krajích ČR

Zdroj: vlastní zpracování podle údajů ČSÚ a Policie ČR

Graf udává vztah mezi indexem kriminality a podílem nezaměstnaných v krajích ČR v letech 2010 a 2015. Podíl nezaměstnaných obyvatel je ve všech krajích vyšší v roce 2010. Výjimkou je Hl. město Praha, které vykazovalo vyšší podíl nezaměstnaných v roce 2015. V roce 2010 můžeme oproti roku 2015 zaznamenat vyšší index kriminality ve všech krajích. Ukazatelé podíl nezaměstnaných osob a index kriminality jsou vyšší ve všech krajích v roce 2010 mimo Hl. město Praha. Z grafu lze odvodit, že existuje vazba mezi kriminalitou a nezaměstnaností v krajích ČR kromě Hl. města Prahy, které má specifické podmínky.

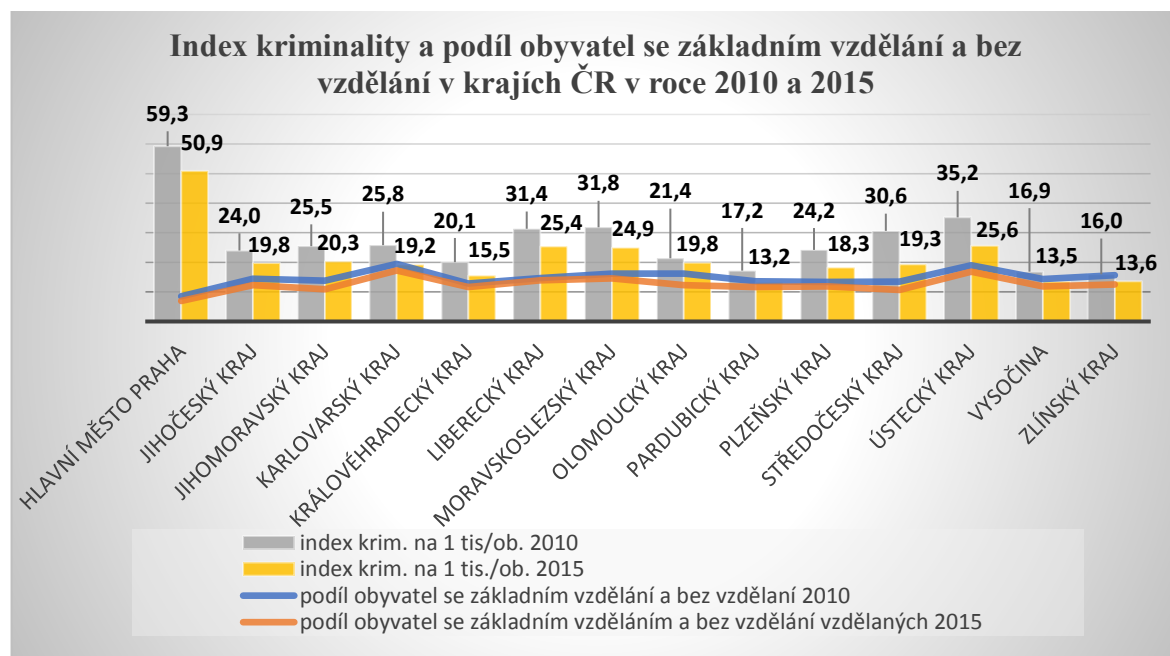
Graf 13: Index kriminality a obecná míra nezaměstnanosti v krajích ČR v roce 2010 a 2015

Zdroj: vlastní zpracování podle údajů ČSÚ a Policie ČR

Graf zobrazuje index kriminality a obecnou míru nezaměstnanosti v jednotlivých krajích ČR v roce 2010 a 2015. Obecná míra nezaměstnanosti byla ve všech krajích ČR vyšší v roce 2010 včetně Hl. města Prahy, které v předchozím grafu vykazovalo jako jediný kraj v roce 2015 vyšší podíl nezaměstnaných. Index kriminality byl obdobně jako obecná míra nezaměstnanosti vyšší v roce 2010 ve všech krajích. Ve sledovaném období se nejvíce přibližovaly hodnoty obecné míry nezaměstnanosti v Hl. městě Praha, kde rozdíl mezi sledovanými obdobími činil 1 p. bod. Z grafu vyplývá, že obecná míra nezaměstnanosti může souviset s indexem kriminality. Pokud je vyšší obecná míra nezaměstnanosti, jsou vyšší i indexy celkové kriminality. Pokud se opět zaměříme na Hl. město Praha, je patrné, že obecná míra nezaměstnanosti nemá přímou vazbu na index kriminality, a to z toho důvodu, že i přes nízkou obecnou míru nezaměstnanosti můžeme sledovat vysoký index kriminality. Důvodem může být vysoká koncentrace obyvatel spojená s vyšší anonymitou, která může mít vliv na výši indexu kriminality.

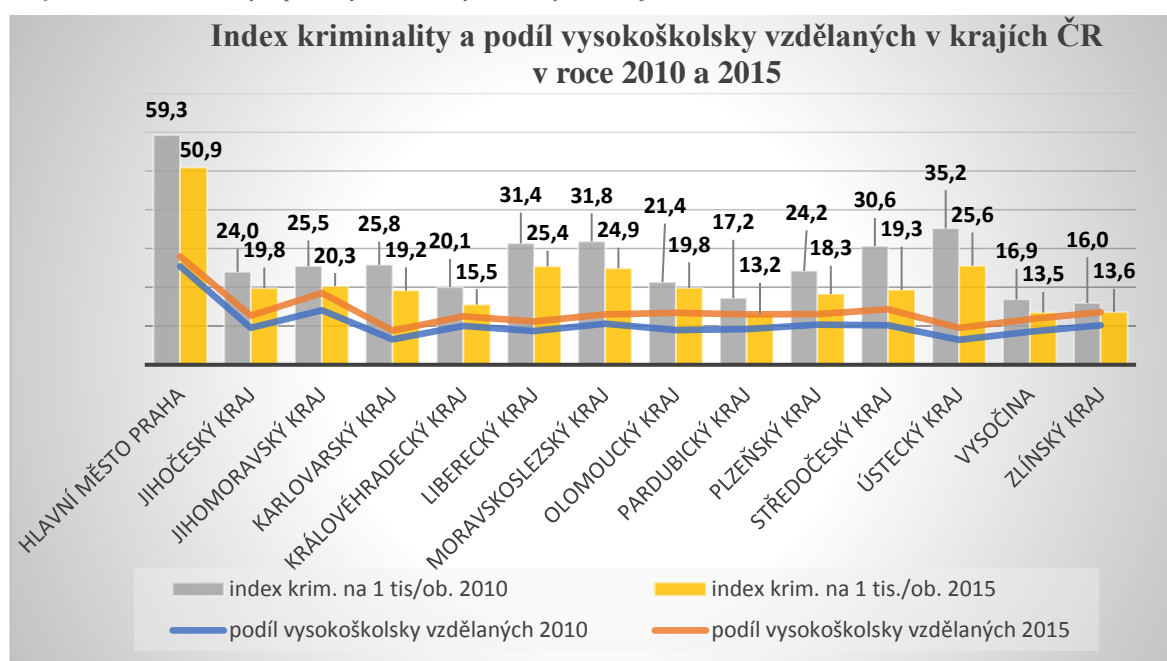
Graf 14: Index kriminality a podíl obyvatel se základním vzděláním a bez vzdělání v krajích ČR v roce 2010 a 2015

Zdroj: vlastní zpracování podle údajů ČSÚ a Policie ČR

Graf poukazuje na index kriminality a podíl obyvatel se základním vzděláním a bez vzdělání v jednotlivých krajích ČR v roce 2010 a 2015. Zjištěné hodnoty pro podíl obyvatel se základním vzděláním a bez vzdělání byly vyšší v roce 2010 ve všech krajích. Nejmenší rozdíly v hodnotách podílu obyvatel se základním vzděláním a bez vzdělání byly naměřeny v Libereckém a Královéhradeckém kraji. V Libereckém kraji rozdíl hodnot činil 0,7 p. bod a v Královéhradeckém kraji byl rozdíl 1,1 p. bod. Index kriminality byl obdobně jako podíl obyvatel se základním vzděláním a bez vzdělání vyšší v roce 2010 ve všech krajích. Vyšší index kriminality tedy souvisí s vyšším podílem osob se základním vzděláním a bez vzdělání. Z grafu lze vyvodit závěr, že kriminalita souvisí s úrovní vzdělání v krajích ČR s výjimkou Hl. města Prahy. Tuto hypotézu potvrdíme v následující grafu.

Graf 15: Index kriminality a podíl vysokoškolsky vzdělaných v krajích ČR v roce 2010 a 2015

Zdroj: vlastní zpracování podle údajů ČSÚ a Policie ČR

Graf znázorňuje index kriminality a podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel v jednotlivých krajích ČR v roce 2010 a 2015. Nejvyšší podíl vysokoškolsky vzdělaných byl naměřen v Hl. městě Praha a činil 28 % v roce 2015. V Ústeckém kraji byl zjištěn nejmenší naměřený podíl vysokoškolsky vzdělaných v roce 2010 a činil 6,4 %. Ústecký kraj byl i v roce 2015 druhým nejhůře postaveným krajem z hlediska podílu vysokoškolsky vzdělaných hned po Karlovarském kraji. Podíl vysokoškolsky vzdělaných v Ústeckém kraji činil 9,6 % v roce 2015, což je velmi pod průměrem ČR. Z grafu vyplývá, že index kriminality byl vyšší ve všech krajích ČR v roce 2010. Podíl vysokoškolsky vzdělaných byl naopak vyšší v roce 2015. Můžeme tedy vyvodit závěr, že vyšší index kriminality souvisí s nižším podílem vysokoškolsky vzdělaných v krajích a naopak. Pokud se zaměříme na samotnou vazbu indexu kriminality a podílu vysokoškolsky vzdělaných je patrné, že výjimku tvoří opět Hl. město Praha, které i přes nejvyšší podíl vysokoškolsky vzdělaných dosahovalo nejvyššího indexu kriminality. Na základě těchto dvou grafů zabývajících se úrovní vzdělání a indexem kriminality, lze potvrdit naši stanovenou hypotézu, že kriminalita souvisí s úrovní vzdělání v kraji s výjimkou Hl. města Prahy.

Na základě předchozího výzkumu bude v následujících tabulkách shrnuto postavení jednotlivých krajů ČR ve výše vybraných oblastech kvality života v letech 2010 a 2015.

Tabulka 3: Postavení krajů ČR podle HDP na 1 obyvatele v roce 2010 a 2015

	HDP/lob. (tis.)			
	2010	pořadí	2015	pořadí
Hlavní město Praha	771,7	1	829,1	1
Jihočeský kraj	305,9	6	343,8	7
Jihomoravský kraj	340,4	2	397,2	2
Karlovarský kraj	260,1	14	276,9	14
Královéhradecký kraj	315,0	5	356,0	6
Liberecký kraj	275,7	12	315,2	12
Moravskoslezský kraj	304,3	7	337,7	8
Olomoucký kraj	274,3	13	314,5	13
Pardubický kraj	291,2	11	327,5	11
Plzeňský kraj	319,6	3	384,1	3
Středočeský kraj	318,8	4	369,3	4
Ústecký kraj	292,0	10	334,2	10
Vysočina	292,3	9	335,0	9
Zlínský kraj	301,5	8	359,4	5

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ

Z tabulky je patrné, že nejvyšší HDP na 1 obyvatele bylo zaznamenáno v obou sledovaných obdobích v Hl. městě Praha. Druhé nejvyšší HDP na 1 obyvatele bylo naměřeno v Jihomoravském kraji, který si držel druhou příčku nejlépe postaveného regionu také v obou sledovaných obdobích. Plzeňský kraj výši svého HDP na 1 obyvatele zaujímal třetí nejlepší pozici v roce 2010 i 2015 následován krajem Středočeským, který si obdobně jako Plzeňský kraj držel svojí pozici v obou sledovaných obdobích. Nejhůře postaveným regionem byl Karlovarský kraj, který se v obou sledovaných obdobích nacházel na poslední pozici. Druhým nejhůře postaveným regionem byl Olomoucký kraj následován krajem Libereckým, který si obdobně jako Olomoucký kraj držel svojí pozici v roce 2010 i 2015. Změna v postavení regionů byla zaznamenána pouze u Jihočeského, Královéhradeckého, Moravskoslezského a Zlínského kraje. Všechny ostatní kraje si držely stejnou pozici v roce 2015 jako tomu bylo v roce 2010.

Tabulka 4: Postavení krajů ČR podle nezaměstnanosti v roce 2010 a 2015

	podíl nezaměstnaných			
	2010	pořadí	2015	pořadí
Hlavní město Praha	3,6	14	4,2	14
Jihočeský kraj	6,4	11	5,1	11
Jihomoravský kraj	8,5	6	7,0	4
Karlovarský kraj	9,0	5	7,1	3
Královéhradecký kraj	6,3	12	5,0	12
Liberecký kraj	8,1	8	6,4	6
Moravskoslezský kraj	9,1	4	8,6	2
Olomoucký kraj	9,1	3	7,0	4
Pardubický kraj	7,5	9	5,1	10
Plzeňský kraj	6,6	10	4,6	13
Středočeský kraj	6,1	13	5,4	9
Ústecký kraj	10,2	2	8,9	1
Vysočina	8,1	7	6,2	7
Zlínský kraj	10,7	1	6,0	8
	obecná míra nezaměstnanosti (%)			
	2010	pořadí	2015	pořadí
Hlavní město Praha	3,8	14	2,8	14
Jihočeský kraj	5,3	12	4,0	11
Jihomoravský kraj	7,7	6	5,0	7
Karlovarský kraj	10,8	2	6,7	3
Královéhradecký kraj	6,9	9	5,6	5
Liberecký kraj	7,0	8	5,5	6
Moravskoslezský kraj	10,2	3	8,1	1
Olomoucký kraj	9,1	4	5,9	4
Pardubický kraj	7,2	7	4,6	10
Plzeňský kraj	5,9	11	3,8	12
Středočeský kraj	5,2	13	3,5	13
Ústecký kraj	11,2	1	7,6	2
Vysočina	6,9	9	4,7	8
Zlínský kraj	8,5	5	4,7	8

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ

Tabulka se skládá ze dvou ukazatelů. Prvním ukazatelem je podíl nezaměstnaných a druhým obecná míra nezaměstnanosti. Pokud se zaměříme na první část tabulky, můžeme zaznamenat nejvyšší podíl nezaměstnaných ve Zlínském kraji v roce 2010. V roce 2015 se však tento kraj nacházel až na osmé pozici nejproblémovějšího regionu z hlediska kriminality, což byla zároveň největší změna v pořadí. Jako neproblémovější kraj v obou sledovaných obdobích můžeme zaznamenat Ústecký kraj, který se držel v roce 2010 na druhé pozici a v roce 2015 obsadil první příčku. Třetím nejproblémovějším krajem z hlediska nezaměstnanosti v roce 2010 byl Olomoucký kraj, který v roce 2015 zlepšil svojí pozici pouze o jedno místo. Z hlediska podílu nezaměstnaných je problémový také Moravskoslezský kraj, který v roce 2010 zaujímal čtvrtou pozici a v roce 2015 se posunul na pozici druhou hned za

Ústeckým krajem. Třetím nejproblémovějším v roce 2015 byl Karlovarský kraj, který byl v roce 2010 na páté pozici. Nejlépe postaveným krajem bylo Hl. město Praha, které si udrželo v obou sledovaných obdobích nejlepší pozici. Svou pozici si udržely i kraje Jihočeský a Královéhradecký, které si držely čtvrtou a třetí nejlepší pozici v podílu nezaměstnaných. Druhé příčky v nejlépe postavených regionech z hlediska podílu nezaměstnaných zaujímal v roce 2010 Středočeský kraj a v roce 2015 kraj Plzeňský.

Druhá část tabulky se zaměřuje na ukazatel obecná míra nezaměstnanosti. Z tabulky je patrné, že nejnižší míra obecné nezaměstnanosti je zaznamenána u Hl. města Prahy obdobně jako u podílu nezaměstnaných v obou sledovaných obdobích. Druhým nejlépe postaveným regionem byl Středočeský kraj také v obou sledovaných obdobích. Třetí místo v nejnižší míře obecné nezaměstnanosti zaujímal v roce 2010 Jihočeský kraj, následován krajem Plzeňským. V roce 2015 se pozice těchto dvou krajů obrátily a Plzeňský kraj tak zaujímal třetí nejmenší míru obecné nezaměstnanosti. Nejhůře postaveným regionem byl Ústecký kraj, který v roce 2010 zaujímal první příčku a v roce 2015 se nacházel na druhé pozici nejproblémovějšího regionu z hlediska obecné míry nezaměstnanosti. V roce 2010 byl evidován na druhé pozici nejhůře postaveného regionu Karlovarský kraj, který byl následován krajem Moravskoslezským. V roce 2015 byl však Moravskoslezský kraj na první pozici nejhůře postaveného kraje následován Ústeckým a Karlovarským krajem. Olomoucký kraj si v obou sledovaných obdobích držel čtvrtou pozici nejhůře postaveného kraje.

Tabulka 5: Postavení krajů ČR podle úrovně vzdělání v roce 2010 a 2015

	podíl obyvatel se ZŠ a bez vzdělání			
	2010	pořadí	2015	pořadí
Hlavní město Praha	8,5	14	6,9	14
Jihočeský kraj	14,5	7	12,3	7
Jihomoravský kraj	13,8	9	10,9	12
Karlovarský kraj	19,5	1	17,2	1
Královéhradecký kraj	12,8	13	11,7	10
Liberecký kraj	14,6	6	13,9	4
Moravskoslezský kraj	16,2	3	14,6	3
Olomoucký kraj	16,1	4	12,3	6
Pardubický kraj	13,6	10	11,6	11
Plzeňský kraj	13,3	12	11,9	8
Středočeský kraj	13,5	11	10,7	13
Ústecký kraj	19,0	2	16,9	2
Vysočina	14,4	8	11,9	9
Zlínský kraj	15,7	5	12,5	5
	podíl vysokoškolsky vzdělaných			
	2010	pořadí	2015	pořadí
Hlavní město Praha	25,4	1	28,0	1
Jihočeský kraj	9,5	8	12,7	9
Jihomoravský kraj	14,1	2	18,5	2
Karlovarský kraj	6,5	13	8,8	14
Královéhradecký kraj	10,0	7	12,5	10
Liberecký kraj	8,7	11	11,2	12
Moravskoslezský kraj	10,6	3	13,0	7
Olomoucký kraj	8,9	10	13,4	5
Pardubický kraj	9,2	9	13,0	8
Plzeňský kraj	10,4	4	13,1	6
Středočeský kraj	10,2	5	14,3	3
Ústecký kraj	6,4	14	9,6	13
Vysočina	8,5	12	11,8	11
Zlínský kraj	10,2	6	13,6	4

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ

Tabulka znázorňuje postavení jednotlivých krajů ČR z hlediska dvou ukazatelů. Prvním ukazatelem je podíl obyvatel se základním vzděláním a bez vzdělání a druhým ukazatelem je podíl vysokoškolsky vzdělaných v regionu. Pokud se zaměříme na první ukazatel, je zřejmé, že nejvíce obyvatel se základním vzděláním a bez vzdělání bylo zaznamenáno v Karlovarském kraji v obou sledovaných obdobích. Na druhé pozici se nacházel Ústecký kraj, který si svou pozici držel v roce 2010 i 2015 a řadil se tak mezi druhý nejhůře zastoupený region. Třetím regionem s největším podílem obyvatel se základním vzděláním a bez vzdělání byl Moravskoslezský kraj v obou sledovaných obdobích. Naopak nejlepší situace byla zaznamenána v Hl. městě Praha, která v obou sledovaných obdobích dosahovala nejmenšího podílu osob se základním vzděláním a bez vzdělání.

Na předních pozicích v nejmenším podílu osob se základním vzděláním a bez vzdělání se umístily ve sledovaném období kraje Jihomoravský, Královéhradecký, Pardubický, Plzeňský a Středočeský. Druhá část tabulky zaměřená na podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním potvrzuje nejlepší vzdělanostní strukturu v Hl. městě Praha, ve kterém se nachází největší podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním, což může být dáno počtem vysokých škol a migrací obyvatel z jiných regionů do Hl. města. Druhým nejlépe postaveným regionem je Jihomoravský kraj, který si drží druhé místo v největším podílu osob s vysokoškolským vzděláním v obou sledovaných obdobích. V roce 2010 patřil Moravskoslezský kraj mezi třetí region s největším podílem vysokoškolsky vzdělaných. V roce 2015 se však tento kraj nachází až na sedmé pozici. Na třetí pozici v roce 2015 můžeme zaznamenat Středočeský kraj, který byl v předchozím sledovaném období na páté pozici nejlépe postaveného regionu. Zlepšení pozice v podílu vysokoškolsky vzdělaných můžeme zaznamenat v kraji Olomouckém, Pardubickém, Středočeském, Ústeckém, Vysočina a Zlínském. I přes zlepšení podílu vysokoškolsky vzdělaných patří Ústecký kraj spolu s Karlovarským krajem mezi nejhůře zastoupené regiony.

Tabulka 6: Postavení krajů ČR podle indexu kriminality v roce 2010 a 2015

	index kriminality			
	2010	pořadí	2015	pořadí
Hlavní město Praha	592,7	1	509,1	1
Jihočeský kraj	239,9	9	197,6	7
Jihomoravský kraj	254,5	7	203,2	5
Karlovarský kraj	258,1	6	191,7	9
Královéhradecký kraj	200,6	11	155,5	11
Liberecký kraj	313,5	4	254,2	3
Moravskoslezský kraj	318,4	3	249,4	4
Olomoucký kraj	213,7	10	198,3	6
Pardubický kraj	171,9	12	131,9	14
Plzeňský kraj	242,1	8	182,8	10
Středočeský kraj	306,3	5	193,4	8
Ústecký kraj	352,0	2	255,6	2
Vysočina	168,5	13	134,9	13
Zlínský kraj	159,5	14	136,1	12

Zdroj: vlastní zpracování podle dat Policie ČR

Z tabulky je patrné, že největší problém s celkovou kriminalitou mělo v obou sledovaných obdobích Hl. město Praha, které si drží své prvenství i přes nižší index kriminality v roce 2015. Druhým nejproblémovějším regionem je Ústecký kraj, který obdobně jako Hl. město Praha zaujímal druhou příčku v roce 2010 i 2015. Je nutné podotknout, že Hl. město Praha a Ústecký kraj se liší ve svých podmínkách. Hl. město Praha se vyznačuje vysokou koncentrací obyvatel na relativně malém prostoru, což s sebou samozřejmě nese i větší koncentraci kriminálních. V Ústeckém kraji je problém spíše ve složení obyvatelstva, nezaměstnanosti a restrukturalizaci průmyslu. Změna pořadí podle indexu kriminality nastala mezi Libereckým a Moravskoslezským krajem. V roce 2010 zaujímal třetí místo v nejvyšším naměřeném indexu kriminality Moravskoslezský kraj, který byl následován Libereckým krajem. V roce 2015 byl však na třetím místě již Liberecký kraj následován krajem Moravskoslezským. Zlepšení v postavení krajů z hlediska kriminality můžeme zaznamenat u

Karlovarského, Moravskoslezského, Pardubického, Plzeňského a Středočeského kraje v roce 2015. Zhoršení pořadí v tomtéž roce bylo patrné v Jihočeském, Jihomoravském, Libereckém, Olomouckém a Zlínském kraji. Královéhradecký kraj a kraj Vysočina si v obou sledovaných obdobích držely své pozice. Nejlépe si z krajů stojí Pardubický a Zlínský kraj a kraj Vysočina v obou sledovaných obdobích.

4 Postavení okresů Ústeckého kraje z hlediska hodnocení kvality života

4.1 Stručná charakteristika kraje

Ústecký kraj leží na severozápadě České republiky, kde sousedí s Německem. Tento kraj dále sousedí s Karlovarským, Libereckým, Plzeňským a Středočeským krajem. Ústecký kraj je součástí Regionu soudržnosti (NUTS II) Severozápad spolu s Karlovarským krajem. Krajským městem je Ústí nad Labem, které je zároveň největším městem v Ústeckém kraji. Tento kraj se skládá ze sedmi okresů: Děčín, Chomutov, Litoměřice, Louny, Most, Teplice a Ústí nad Labem. Dělení územních oddělení Policie ČR koresponduje s okresním dělením kraje. Jedná se tedy o 7 územních oddělení, které jsou následně rozděleny na 44 obvodních oddělení. Celková rozloha kraje činí 5 334,6 km² s nadprůměrnou hustotou zalidnění 154 obyvatel / km². Na území Ústeckého kraje žije 822 826 obyvatel, což je téměř 13 % z celé ČR. Území kraje je velmi diferencované, co se týče životních podmínek a hospodářské struktury, což je dáno nerostným bohatstvím v regionu. Pro Ústecký kraj je typická průmyslová a zemědělská výroba. Průmyslová výroba v regionu je typická pro okresy Chomutov, Most, Teplice a Ústí nad Labem. Mezi zemědělské oblasti kraje patří Litoměřicko a Lounsko, kde se primárně jedná o pěstování chmele, vína a zeleniny. Okres Děčín není typický průmyslem ani zemědělskou výrobou a kvůli své poloze patří k periférii kraje. Z důvodu historického vývoje má Ústecký kraj podprůměrnou vzdělanostní strukturu, což může být dáno tím, že se na území kraje nachází pouze jedna veřejná vysoká škola, a to Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem. Úroveň vzdělanostní struktury je také ovlivněna migrací vysokoškolsky vzdělaných obyvatel kraje do perspektivnějších regionů. Za negativní jev kraje jsou považovány jazykové bariéry obyvatelstva, které brání konkurenceschopnosti regionu v ČR a spolupráci s příhraniční oblastí Německa, z které by mohl kraj ekonomicky profitovat. Právě nedostatečná jazyková úroveň je spojována s úrovní nezaměstnanosti v kraji (Regionální informační systém, 2016; Ústecký kraj, 2015).

Logo Ústeckého kraje

Prapor Ústeckého kraje

Znak Ústeckého kraje

Obrázek 8: Symboly Ústeckého kraje (Ústecký kraj, 2005)

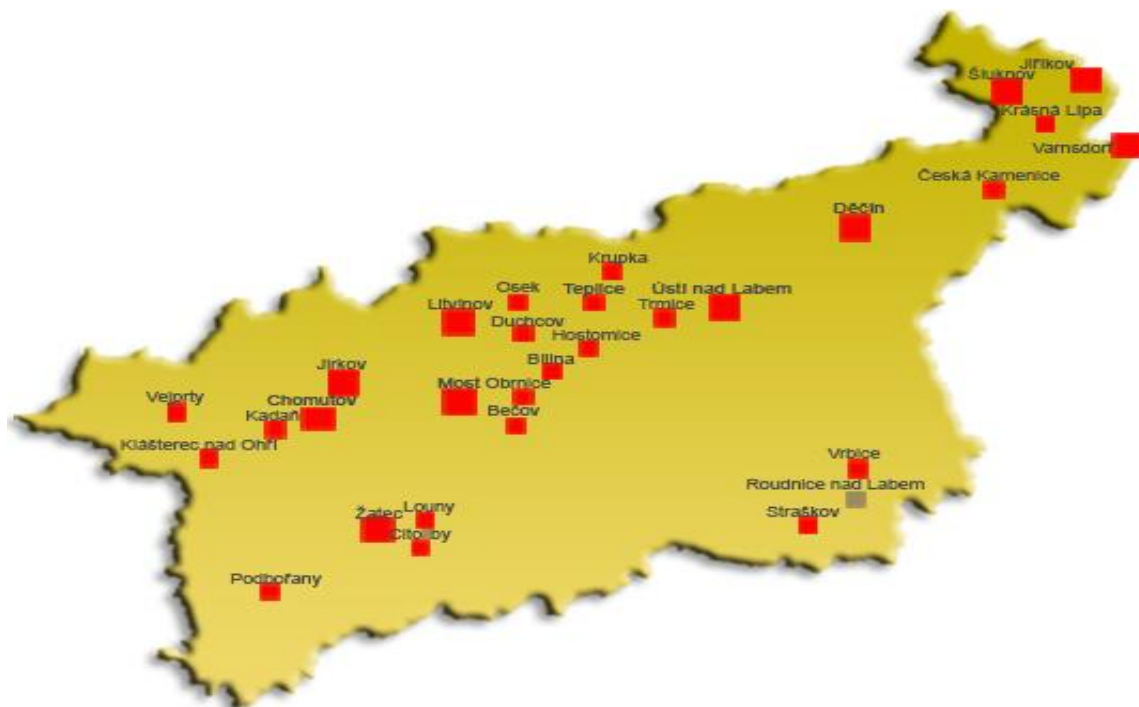

Obrázek 9: Okresy Ústeckého kraje (Regionální informační systém, 2016)

4.2 Postavení Ústeckého kraje z hlediska bezpečnosti a kriminality

V Ústeckém kraji byl od roku 2004 zaznamenán postupný nárůst celkové kriminality až do roku 2011, kdy byl zaznamenán nejvyšší počet trestných činů. Vysoký počet trestných činů byl zaznamenán také v roce 2013. Vysoké hodnoty kriminality v roce 2013 mohly být způsobeny poklesem počtu policistů v Ústeckém kraji a legislativní změnou trestního zákona, kdy byly některé přestupky nově zařazeny jako trestné činy. Od roku 2013 můžeme v Ústeckém kraji zaznamenat klesající trend celkové kriminality až do současnosti. I přes klesající trend celkové kriminality patří Ústecký kraj spolu s Moravskoslezským krajem a Hl. městem Prahou stále k regionům nejvíce zatížených kriminalitou. Z hlediska majetkové kriminality byl Ústecký kraj jeden z nejproblémovějších. Negativní vliv na kriminalitu v Ústeckém kraji mají sociálně vyloučené lokality a obyvatelé, kteří jsou sociálním vyloučením ohroženi. V roce 2014 se na území Ústeckého kraje nacházel největší počet sociálně vyloučených lokalit v ČR a také nejvyšší počet obyvatel žijících v sociálně vyloučených lokalitách v ČR. Tento negativní jev v Ústeckém kraji stále stoupá. V současnosti je v Ústeckém kraji 89 sociálně vyloučených lokalit z předešlých 63 a zvýšil se i počet obyvatel v těchto lokalitách na 38 500 z předchozích 22 000 obyvatel v roce 2006. Nejvíce ohrožení růstem počtu sociálně vyloučených lokalit jsou okresy Děčín, Chomutov, Most a Teplice. V těchto lokalitách vznikají mladistvé gangy, které páchají majetkovou a násilnou kriminalitu. Řešení problému s gangy je obtížné, a to z důvodu nenahlašování většiny trestných činů oběťmi.

Nenahlašování trestných činů tak vede k anonymitě pachatelů a jejich opětovnému páčání trestné činnosti.

Obrázek 10: Výskyt největších sociálně vyloučených lokalit v Ústeckém kraji (Ústecký kraj, 2011)

Podle Bezpečnostní analýzy Ústeckého kraje patří mezi kriminogenní faktor podmiňující kriminalitu i samotné průmyslové zóny, ve kterých se pachatelé dopouští krádeží. Vysoká výkupní cena kovů tak podporuje krádeže v průmyslových objektech, které jsou opuštěné. Jako další okolnost mající vliv na výši kriminality je uváděna míra nezaměstnanosti v regionu, nízká úroveň vzdělání obyvatel sociálně vyloučených lokalit, distribuce a výroba drog a spotřeba návykových látek. Sociálně vyloučené lokality ve městech Děčín, Most, Teplice a Ústí nad Labem patří mezi místa s nejvyšší intenzitou drogové trestné činnosti. Drogová kriminalita je v Ústeckém kraji spojována s romskou a vietnamskou komunitou, která se podílí na páčání této trestné činnosti. Vysoká nezaměstnanost v sociálně vyloučených lokalitách je považována za důvod, který ovlivňuje vysoký počet distributorů drog. Výrobou a distribucí drog se ve vyloučených lokalitách živí i celé rodiny. V těchto oblastech je také vysoký počet drogově závislých, kteří jsou často pachateli násilné kriminality v Ústeckém kraji. Ústecký kraj se drogové problematice věnuje ve Strategii protidrogové politiky Ústeckého kraje na období 2015–2018. V roce 2015 byl počet uživatelů drog v Ústeckém kraji odhadnut na 6 tis. obyvatel, což činilo 10,9 uživatelů drog na 10 tis. obyvatel. Index drogově závislých v Ústeckém kraji byl druhých nejhorším naměřeným indexem hned po Hl. městě Praha (Ústecký kraj, 2015).

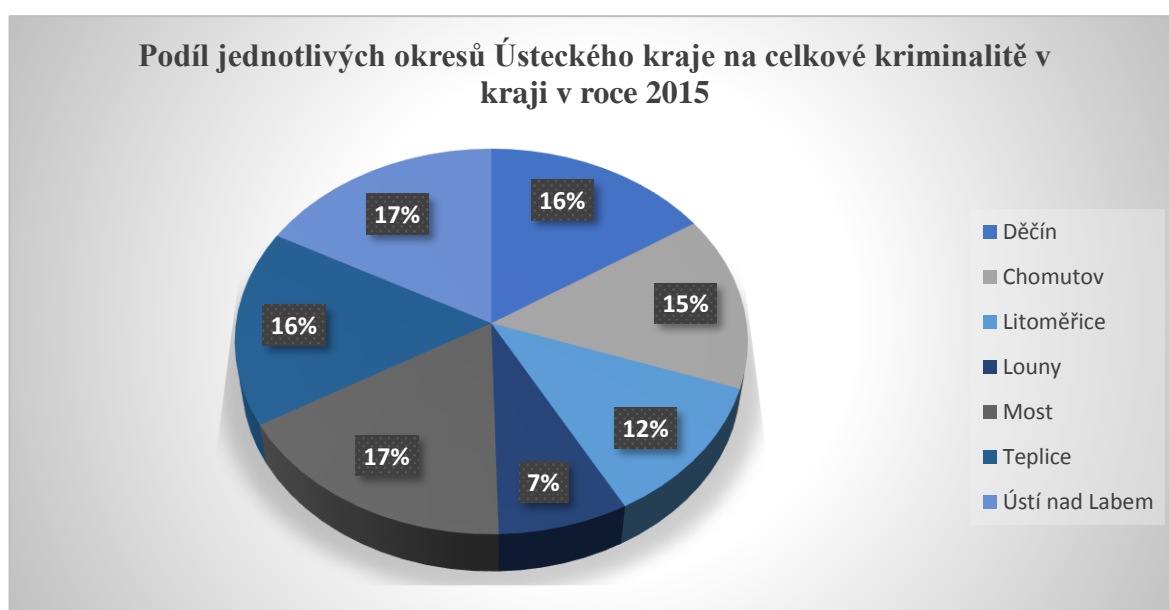
V rámci Strategie prevence kriminality jsou každoročně prováděny analýzy rizikovosti územních jednotek v kraji tedy sledování sociálně nežádoucích jevů. Analýza okresů je prováděna na základě tří stanovených indexů: index trestné činnosti, index nezaměstnanosti a index chudoby (vyplacené sociální dávky). Rizikovost okresů je stanovena podle průměru ČR. Jako nejvíce rizikový okres z celé ČR byl v roce 2014 stanoven okres Most, jehož hodnota byla vysoce nad průměrem ČR. Zbylé okresy v Ústeckém kraji byly obdobně jako okres Most prohlášeny za rizikové, tedy

pohybovaly se nad průměrem ČR. V roce 2015 bylo obcemi Ústeckého kraje žádáno o dotaci na 70 projektů zaměřených na prevenci kriminality, z nichž bylo schváleno 57 projektů v celkové výši 12 703 000 Kč (Ústecký kraj, 2015).

4.3 Hodnocení kriminality jako ukazatele kvality života v okresech Ústeckého kraje

Při hodnocení postavení okresů Ústeckého kraje bude práce nejprve zaměřena na postavení okresů z hlediska celkové kriminality, která byla evidována v Ústeckém kraji. Následující grafy se zaměří na podíl okresů Ústeckého kraje na celkové kriminalitě v Ústeckém kraji a následně na index kriminality v jednotlivých okresech Ústeckého kraje v období 2010 až 2015.

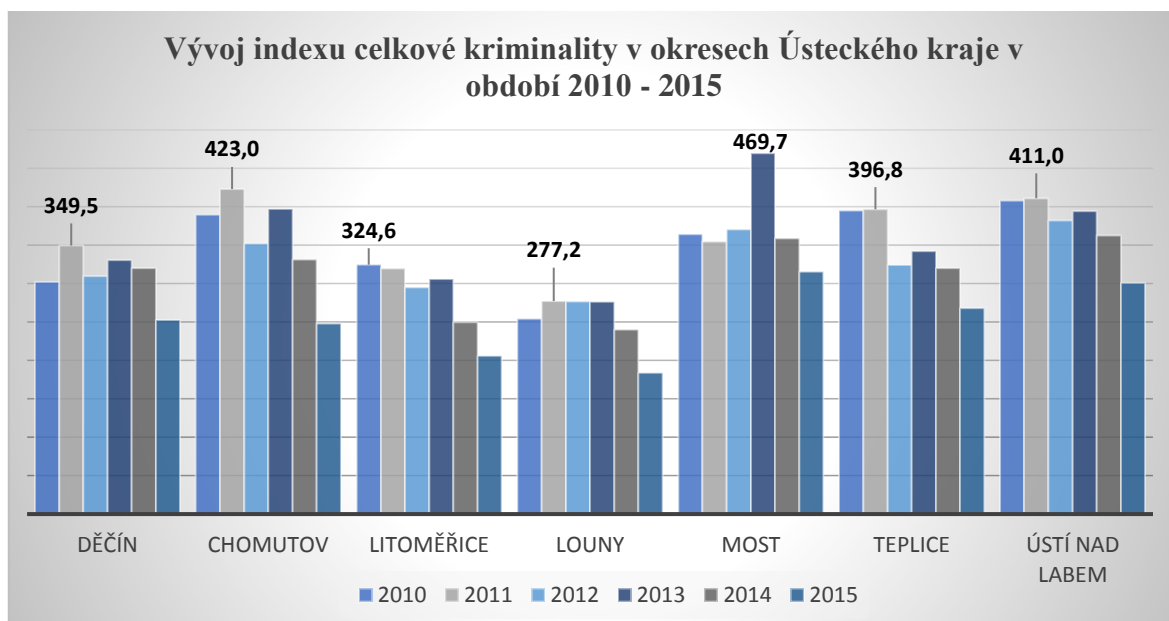
Graf 16: Podíl jednotlivých okresů Ústeckého kraje na celkové kriminalitě v roce 2015

Zdroj: vlastní zpracování podle údajů Policie ČR

Největší podíl má ve sledovaném roce okres Děčín a okres Most. Podíl na celkové kriminalitě okresu Děčín i Most činil 17 % v roce 2015. Nejmenší podíl na celkové kriminalitě připadal na okres Louny s pouhým 7 % podílem. Vzhledem k faktu, že podíl trestné činnosti nevypovídá o tom, do jaké výše jsou jednotlivé okresy ohroženy kriminalitou a neřeší počet obyvatel, je nutné se zaměřit na index kriminality, díky kterému lze porovnávat hodnoty mezi okresy.

Graf 17: Vývoj indexu celkové kriminality v okresech Ústeckého kraje v období 2010 až 2015

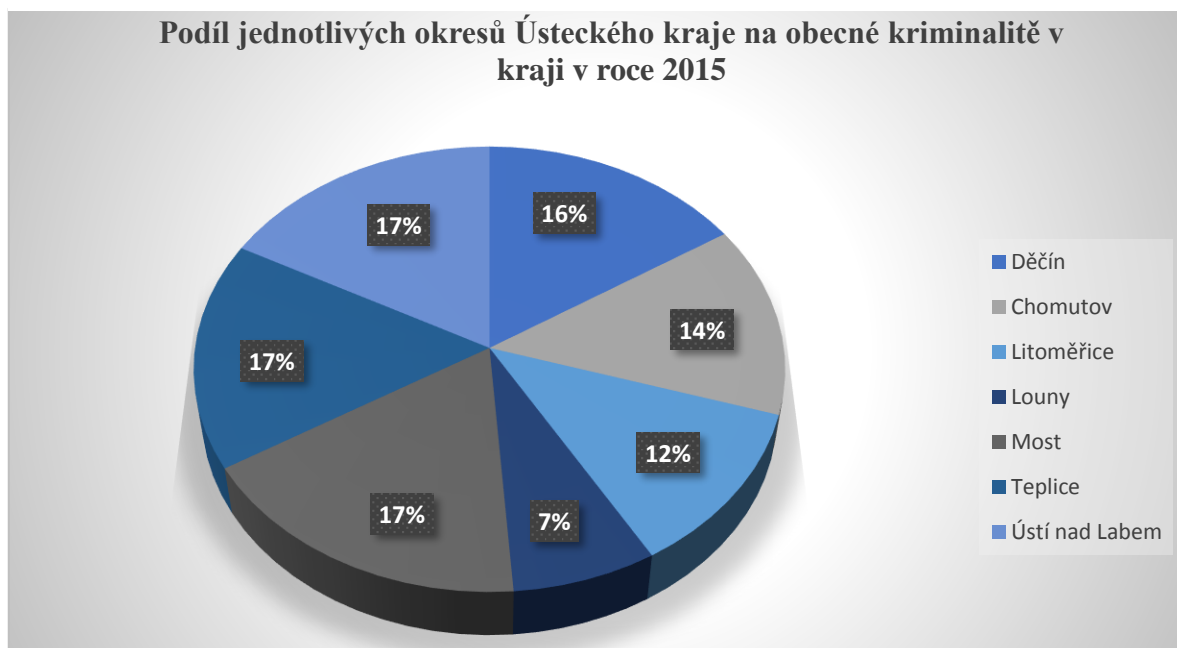

Zdroj: vlastní zpracování podle údajů ČSÚ a Policie ČR

Nejvyšší hodnoty celkové kriminality byly zjištěny v roce 2011 u všech okresů Ústeckého kraje kromě okresu Litoměřice a okresu Most. V okrese Most byla naměřena nejvyšší hodnota kriminality za celé sledované období v roce 2013, která dosahovala hodnoty 469,7 trestných činů na 10 tis. obyvatel. Druhá nejvyšší zaznamenaná hodnota byla zjištěna v okrese Chomutov a dosahovala 432 trestných činů na 10 tis. obyvatel v roce 2011. V okrese Ústí nad Labem byla zjištěna třetí nejvyšší hodnota v tomtéž roce jako v okrese Chomutov a dosahovala výše 411 trestných činů na 10. tis obyvatel. Nejnížší naměřené hodnoty trestné činnosti byly zjištěny v okrese Litoměřice a v okrese Louny. Nejvyšší naměřená hodnota v okrese Louny činila 277,2 trestných činů na 10 tis. obyvatel, Nejvyšší hodnota naměřená v okrese Most je více jak 1,5krát větší než nejvyšší naměřená hodnota v okrese Louny. Nižší kriminalita v okrese Louny může být dána sídelní strukturou a charakterem ekonomických činností na území okresu. Nejnížší naměřená hodnota za celé sledované období byla zjištěna také v okrese Louny a dosahovala výše 183,8 trestných činů na 10 tis. obyvatel v roce 2015.

Obdobně jako u krajského hodnocení se nyní v práci zaměříme na hodnocení postavení okresů Ústeckého kraje z hlediska obecné kriminality. V následujících grafech se zaměříme na porovnání podílů jednotlivých okresů Ústeckého kraje na zjištěné obecné kriminalitě v Ústeckém kraji a na vývoj indexu obecné kriminality v okresech Ústeckého kraje v období 2010 až 2015. Posléze se se práce bude zabývat porovnáním vývoje jednotlivých druhů obecné kriminality v okresech Ústeckého kraje v období 2010 až 2015 včetně vývoje vybraných trestných činů.

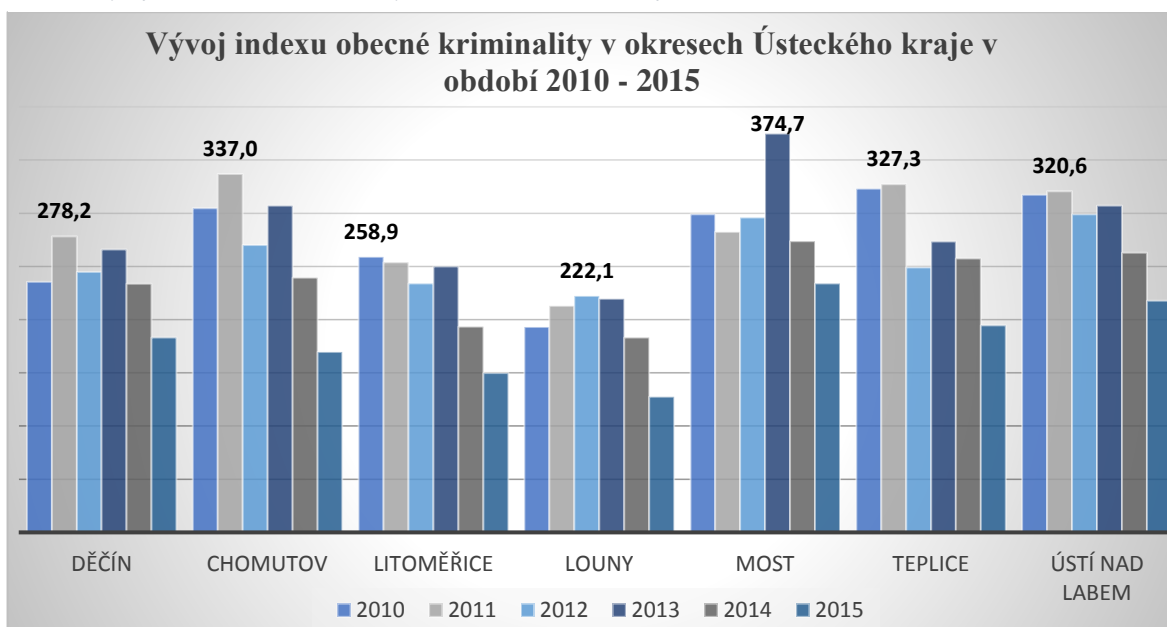
Graf 18: Podíl jednotlivých okresů Ústeckého kraje na obecné kriminalitě v roce 2015

Zdroj: vlastní zpracování podle údajů Policie ČR

Podíl jednotlivých okresů na obecné kriminalitě v Ústeckém kraji je obdobný jako tomu bylo u podílů na celkové kriminalitě. Největší podíl na obecné kriminalitě byl zaznamenán v okrese Most, Teplice a Ústí nad Labem. Hodnota těchto okresů činila 17 % podíl v roce 2015. Nejmenší zaznamenaný podíl byl v okrese Louny, který dosahoval 7 % podílu na obecné kriminalitě. V následujícím grafu opět porovnáme mezi sebou okresy pomocí indexu kriminality, který má přesnější vypovídací hodnotu o úrovni kriminality v jednotlivých okresech.

Graf 19: Vývoj indexu obecné kriminality v okresech Ústeckého kraje v období 2010 až 2015

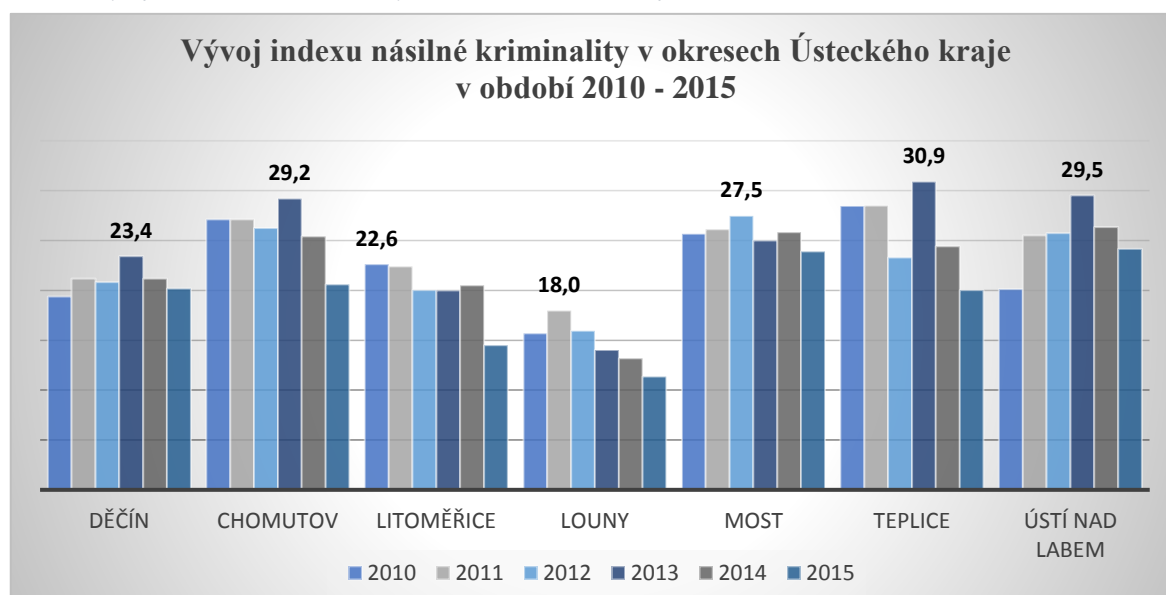
Zdroj: vlastní zpracování podle údajů ČSÚ a Policie ČR

Z hlediska obecné kriminality se u většiny okresů Ústeckého kraje jevil jako nejproblémovější rok 2011. Nejvyšší hodnoty obecné kriminality byly naměřeny v tomto roce ve všech okresech

Ústeckého kraje kromě okresů Litoměřice, Louny a Most. Nejvyšší naměřená hodnota za celé období byla zjištěna v okrese Most v roce 2013 a dosahovala hodnoty 374,7 trestných činů na 10 tis. obyvatel. Druhá nejvyšší hodnota byla naměřena v okrese Chomutov, která činila 337 trestných činů na 10 tis. obyvatel v roce 2011. Vysoké hodnoty byly zjištěny také v okrese Teplice a Ústí nad Labem v roce 2011. Nejnižší hodnoty opět vykazoval okres Louny, a to v celém sledovaném období. Nejvyšší hodnota naměřená v okrese Louny činila 222,1 trestných činů na 10 tis. obyvatel.

V následující části této práce se zaměříme na vývoj indexu jednotlivých druhů kriminality v okresech Ústeckého kraje v období 2010 až 2015. Budeme se zabývat vývojem násilné, mravnostní a majetkové kriminality, tedy těch druhů kriminality, které nejvíce ovlivňují spokojený a bezpečný život obyvatel daného okresu. U jednotlivých druhů kriminality se budeme zabývat samotnými druhy trestných činů na úrovni okresů. Výsledkem analýzy trestné činnosti v jednotlivých okresech Ústeckého kraje v období 2010 až 2015 bude zhodnocení postavení jednotlivých okresů Ústeckého kraje z hlediska kvality života, kdy je pro nás kriminalita stěžejním ukazatelem.

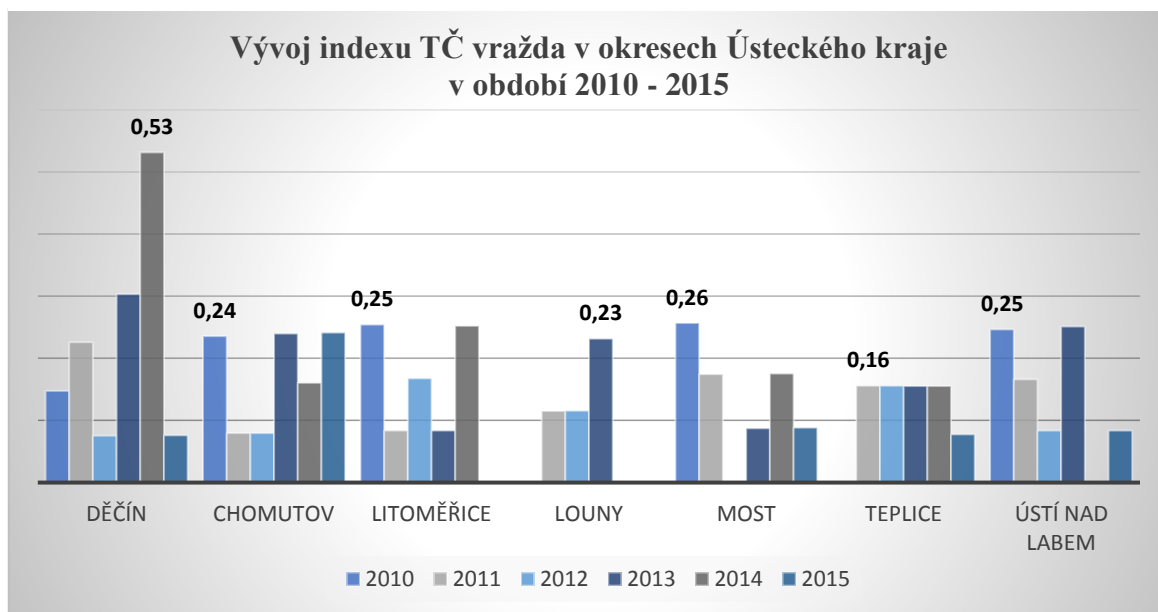
Graf 20: Vývoj indexu násilné kriminality v okresech Ústeckého kraje v období 2010 až 2015

Zdroj: vlastní zpracování podle údajů ČSÚ a Policie ČR

Nejvíce problémovými okresy z hlediska násilné kriminality byly ve sledovaném období okresy Chomutov, Most, Teplice a Ústí nad Labem. Nejvyšší dosažená hodnota byla naměřena v okrese Teplice v roce 2013 a dosahovala hodnoty 30,9 trestných činů na 10 tis. obyvatel. Od roku 2013 můžeme zaznamenat v tomto okrese klesající trend trestné činnosti. Klesající trend trestné činnosti byl patrný v téměř všech okresech Ústeckého kraje. Výjimkou byly okresy Litoměřice a Most, ve kterých byl zaznamenán nárůst trestné činnosti v roce 2014. Druhá nejvyšší hodnota ve sledovaném období byla naměřena v okrese Ústí nad Labem v roce 2013 a činila 29,5 trestných činů na 10 tis. obyvatel. Podobná hodnota byla naměřena v okrese Chomutov v tomtéž roce a dosahovala výše 29,2 trestných činů na 10 tis. obyvatel. Nejnižší hodnoty byly opět zaznamenány v okrese Louny v celém sledovaném období. Nejvyšší hodnota v okrese Louny činila 18 trestných činů na 10 tis. obyvatel.

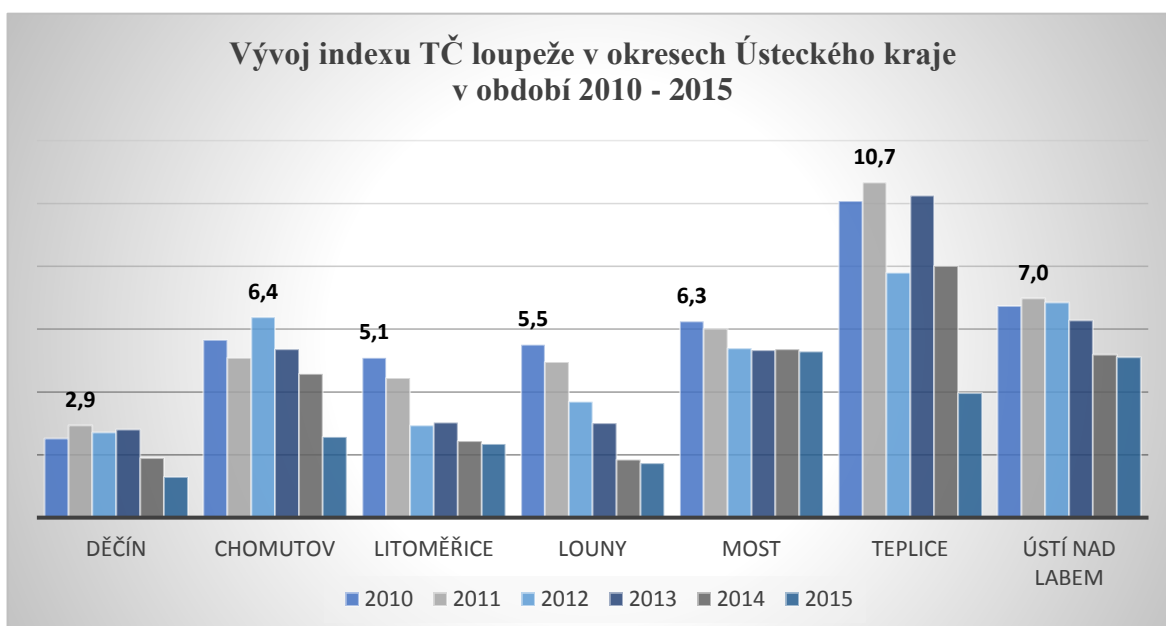
Graf 21: Vývoj indexu trestného činu vražda v okresech Ústeckého kraje v období 2010 až 2015

Zdroj: vlastní zpracování podle údajů ČSÚ a Policie ČR

Podle statistiky Policie ČR je trestný čin vražda zařazen do násilné kriminality. Jedná se o trestný čin, který nejvíce ohrožuje samotný život obyvatel daného území. Zaznamenané indexové hodnoty vražd v grafu jsou nízké, což je dáno nízkým počtem vražd v okresech. Z grafu je patrné, že některé hodnoty za určitý rok dokonce nejsou vyznačeny, a to z toho důvodu, že se v těchto letech nestala žádná vražda. Z hlediska vražd byl nejvíce problémovým okrese Děčín, který dosahoval hodnoty 0,53 vražd na 10 tis. obyvatel v roce 2014. Tato hodnota znamenala 7 vražd v okrese Děčín. Ostatní zaznamenané indexy v okresech Ústeckého kraje byly minimálně o polovinu menší než nejvyšší zaznamenaný index v okrese Děčín. Z hlediska vražd byly Louny nejbezpečnějším okrese za celé sledované období.

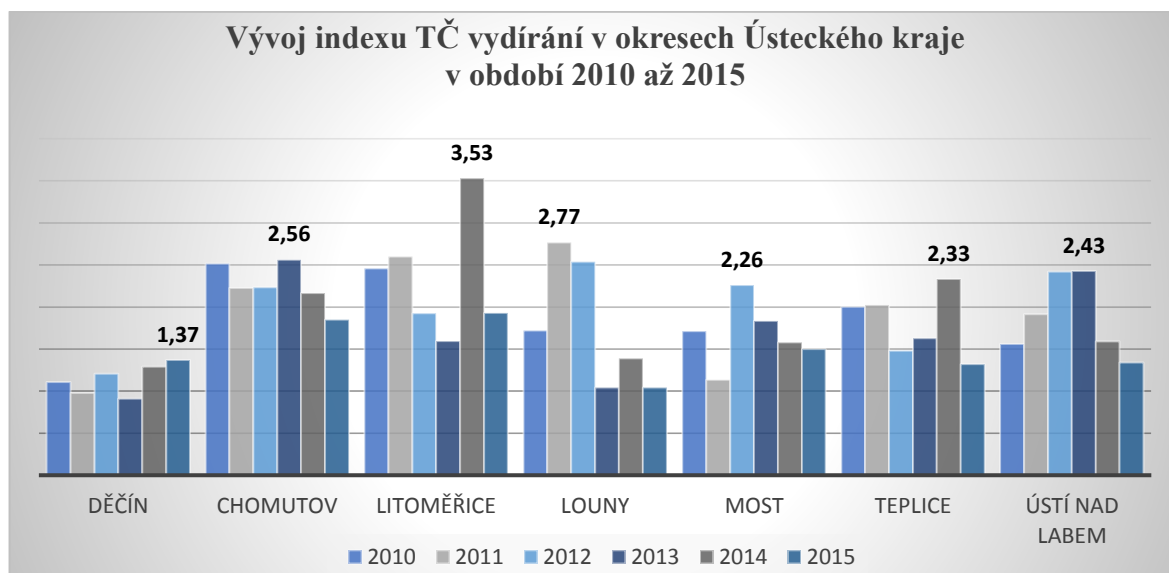
Graf 22: Vývoj indexu trestného činu loupeže v okresech Ústeckého kraje v období 2010 až 2015

Zdroj: vlastní zpracování podle údajů ČSÚ a Policie ČR

Trestný čin loupeže obdobně jako vraždy spadají podle policejní statistiky do kategorie násilné kriminality. Nejvyšší dosažená hodnota ve sledovaném období byla naměřena v roce 2011 v okrese Teplice a dosahovala hodnoty 10,7 trestných činů na 10 tis. obyvatel. V okrese Teplice dosahoval vysokých hodnot také rok 2013, v kterém bylo naměřeno 10,2 trestných činů na 10 tis. obyvatel. Naměřené hodnoty trestné činnosti v okrese Teplice byly v období 2010 až 2014 nejvyššími zjištěnými hodnotami v okresech za celé sledované období. Druhým nejvíce problémovým okrajem z hlediska loupeží je okres Ústí nad Labem, který v roce 2011 dosahoval hodnoty 7 trestných činů na 10 tis. obyvatel. Od roku 2011 můžeme v okrese Ústí nad Labem zaznamenat klesající trend trestné činnosti. Třetím nejproblémovějším okrajem z hlediska loupeží byl okres Chomutov v roce 2012, kdy dosahoval 6,4 trestných činů na 10 tis. obyvatel. Podobná hodnota byla zjištěna v okrese Most v roce 2010 a dosahovala výše 6,3 trestných činů na 10 tis. obyvatel. Nejmenší hodnoty za celé sledované období byly zjištěny v okrese Děčín. Okres Děčín dosahoval nejvyšší naměřené hodnoty v roce 2011, která činila 2,9 trestných činů na 10 tis. obyvatel. Ve všech okresech Ústeckého kraje lze zaznamenat klesající trend trestné činnosti od roku 2014.

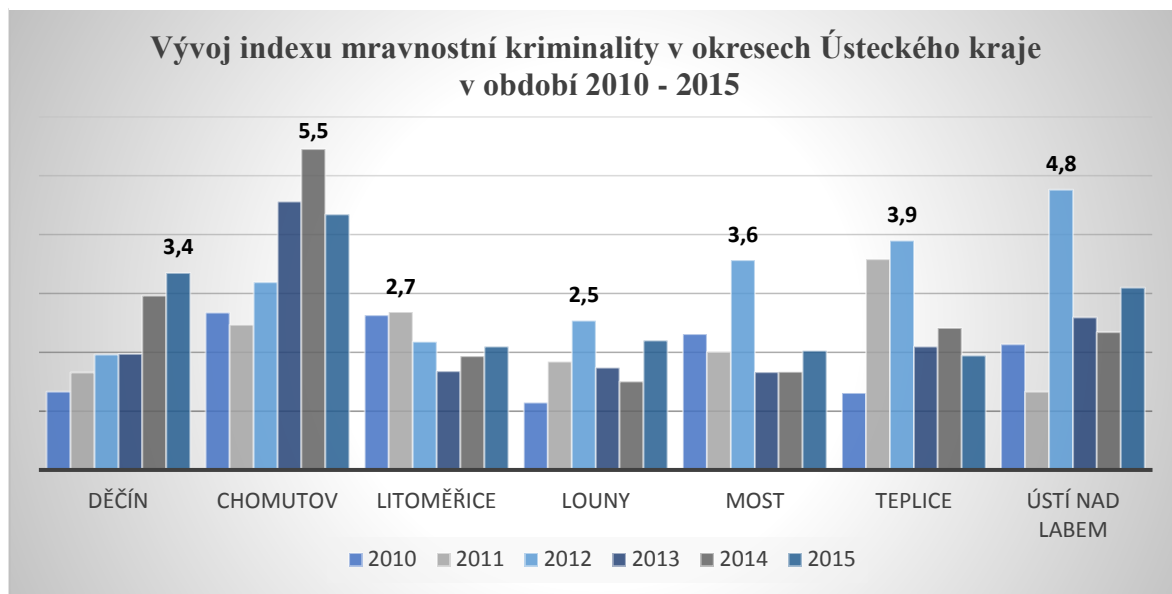
Graf 23: Vývoj indexu trestného činu vydírání v okresech Ústeckého kraje v období 2010 až 2015

Zdroj: vlastní zpracování podle údajů ČSÚ a Policie ČR

Trestný čin vydírání spadá do kategorie násilné kriminality podle statistiky Policie ČR. Nejvyšší hodnota za celé sledované období byla naměřena v roce 2014 v okrese Litoměřice a dosahovala výše 3,53 trestných činů na 10 tis. obyvatel. Vysoké hodnoty v okrese Litoměřice byly patrné i v roce 2011, ve kterém dosahovaly hodnoty 2,6 trestných činů na 10 tis. obyvatel. Druhá nejvyšší hodnota byla zjištěna v okrese Louny a činila 2,77 trestných činů na 10 tis. obyvatel. Třetím nejohroženějším okrajem trestnou činností vydírání byl okres Chomutov v roce 2013, kdy dosahoval hodnoty 2,56 trestných činů na 10 tis. obyvatel. Nejméně problémovým okrajem z hlediska vydírání je okres Děčín, který dosahoval nejvyšší hodnoty v roce 2015. Tato hodnota činila 1,37 trestných činů na 10 tis. obyvatel. Ve všech okresech Ústeckého kraje můžeme zaznamenat klesající trend trestné činnosti od roku 2014 kromě okresu Děčín.

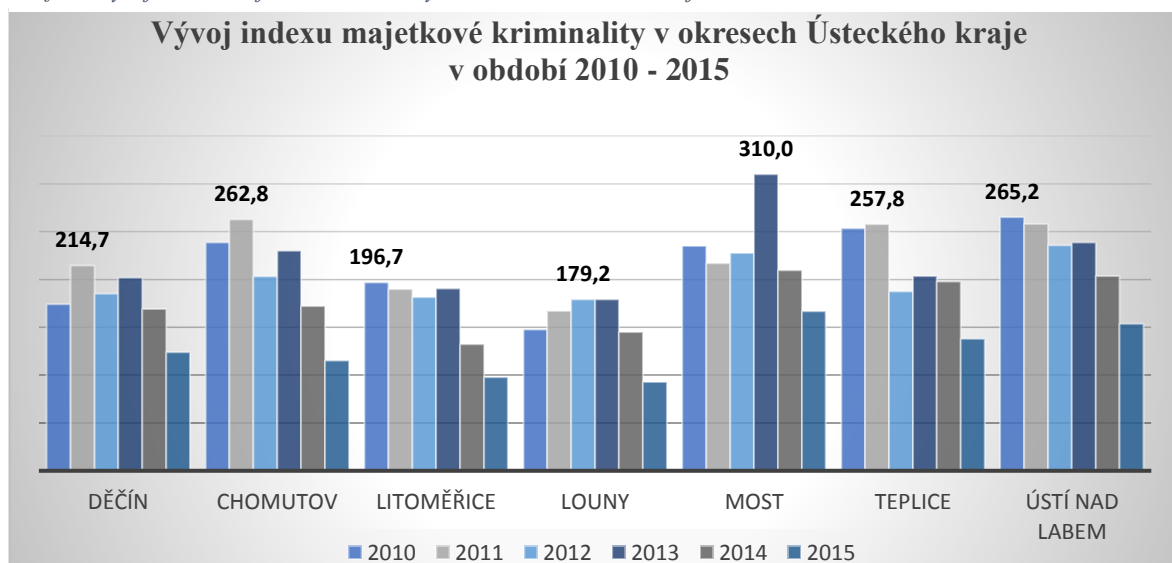
Graf 24: Vývoj indexu mravnostní kriminality v okresech Ústeckého kraje v období 2010 až 2015

Zdroj: vlastní zpracování podle údajů ČSÚ a Policie ČR

Nejvyšší index mravnostní kriminality byl zaznamenán v okrese Chomutov v roce 2014 a činil 5,5 trestných činů na 10 tis. obyvatel. Od roku 2014 můžeme zaznamenat klesající trend trestné činnosti v okresech Chomutov a Teplice. Ve zbývajících okresech Ústeckého kraje byl od roku 2014 zaznamenán nárůst trestné činnosti. V okrese Děčín můžeme zaznamenat rostoucí trend trestné činnosti v celém sledovaném období. Druhá nejvyšší hodnota byla naměřena v okrese Ústí nad Labem v roce 2012 a činila 4,8 trestných činů na 10 tis. obyvatel. V okrese Teplice byla naměřena nejvyšší hodnota trestné činnosti v tomtéž roce jako v okrese Ústí nad Labem a dosahovala výše 3,9 trestných činů na 10 tis. obyvatel, čímž zařadila okres Teplice mezi třetí nejproblémovější okres. V okrese Louny byly v roce 2010, 2013 a 2014 zaznamenány nejnižší naměřené hodnoty za celé sledované období v okresech Ústeckého kraje. Nejmenší naměřená hodnota za celé sledované období byla zjištěna v okrese Louny v roce 2010 a činila 1,1 trestných činů na 10 tis. obyvatel. Okresy Litoměřice a Louny jsou z hlediska mravnostní kriminality nejbezpečnější.

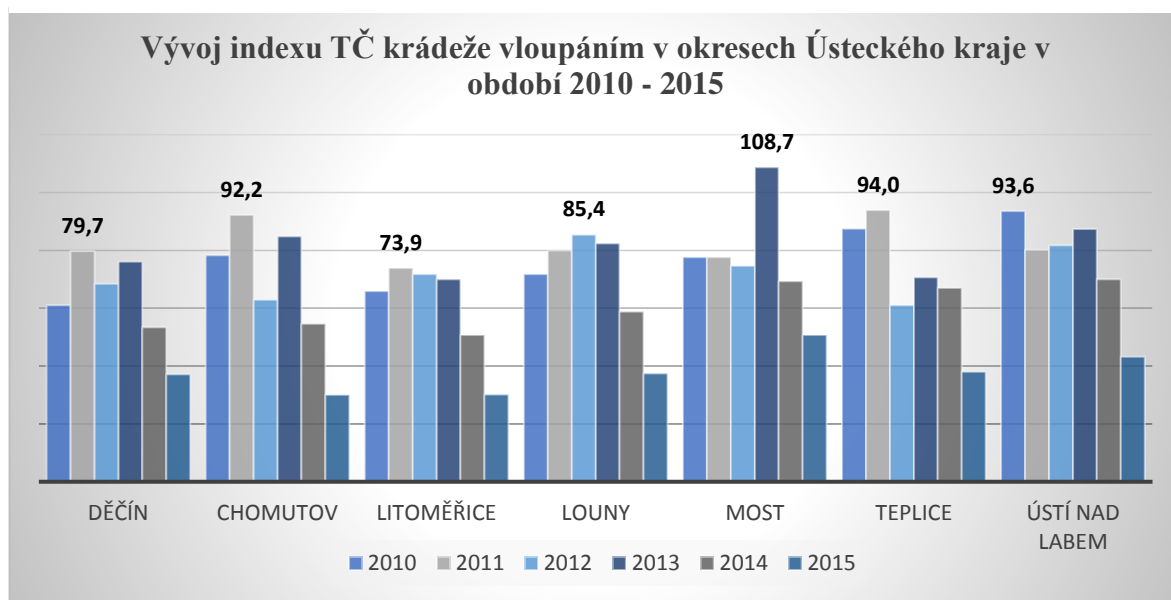
Graf 25: Vývoj indexu majetkové kriminality v okresech Ústeckého kraje v období 2010 až 2015

Zdroj: vlastní zpracování podle údajů ČSÚ a Policie ČR

Nejvyšší naměřené hodnoty za celé sledované období byly zjištěny v okrese Most v roce 2013. Tato hodnota dosahovala výše 310 trestných činů na 10 tis. obyvatel. Od roku 2013 můžeme zaznamenat klesající trend trestné činnosti u všech okresů Ústeckého kraje až do roku 2015. Druhá nejvyšší hodnota byla naměřena v okrese Ústí nad Labem v roce 2010 a činila 265,2 trestných činů na 10 tis. obyvatel. V roce 2011 byla v okrese Chomutov zjištěna hodnota 262,8 trestných činů na 10 tis. obyvatel a byla tak třetí nejvyšší zjištěnou hodnotou ve sledovaném období. Nejmenší naměřené hodnoty za celé sledované období byly zjištěny v okrese Louny. Výjimkou byl pouze rok 2014, ve kterém okres Litoměřice dosahoval nižších hodnot trestné činnosti než okres Louny. Vzhledem k tomu, že Policie ČR dělí majetkovou kriminalitu na krádeže prosté a krádeže vloupáním, následující část bude zaměřena na tyto dvě podskupiny. Na základě toho bude zjišťováno, jak se krádeže prosté a krádeže vloupáním jednotlivě podílely na celkové majetkové kriminalitě v období 2010 až 2015.

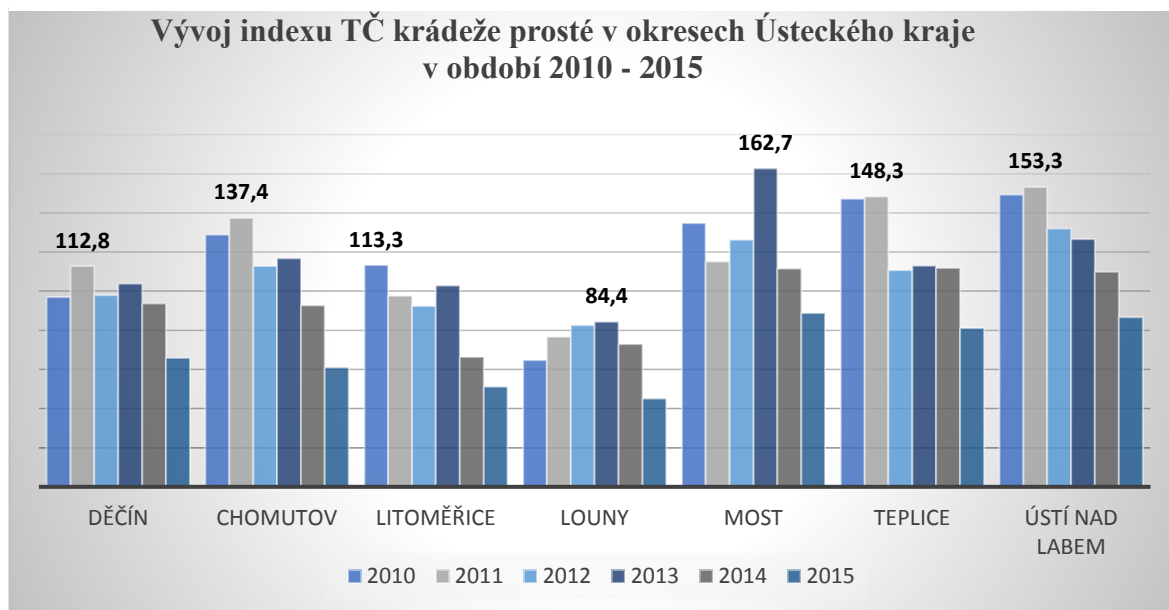
Graf 26: Vývoj indexu trestného činu krádeže vloupáním v okresech Ústeckého kraje v období 2010 až 2015

Zdroj: vlastní zpracování podle údajů ČSÚ a Policie ČR

V roce 2013 byla v okrese Most naměřena nejvyšší hodnota za celé sledované období mezi okresy Ústeckého kraje. Zjištěná hodnota v okrese Most činila 108,7 trestných činů na 10 tis. obyvatel. Druhá nejvyšší hodnota byla zjištěna v okrese Teplice, která v roce 2011 dosahovala 94 trestných činů na 10 tis. obyvatel. Podobná hodnota byla naměřena v okrese Ústí nad Labem v roce 2010, která činila 93,6 trestných činů a dále v okrese Chomutov v roce 2011, kdy dosahovala 92,2 trestných činů na 10 tis. obyvatel. Nejmenší zjištěná hodnota, která činila 30,1 trestných činů na 10 tis. obyvatel, byla naměřena v roce 2015 v okresech Chomutov a Litoměřice. Okres Litoměřice dosahoval nejnižších naměřených hodnot v celém období kromě roku 2010 a 2012. Nejvyšší zjištěná hodnota v okrese Litoměřice dosahovala výše 73,9 trestných činů na 10 tis. obyvatel.

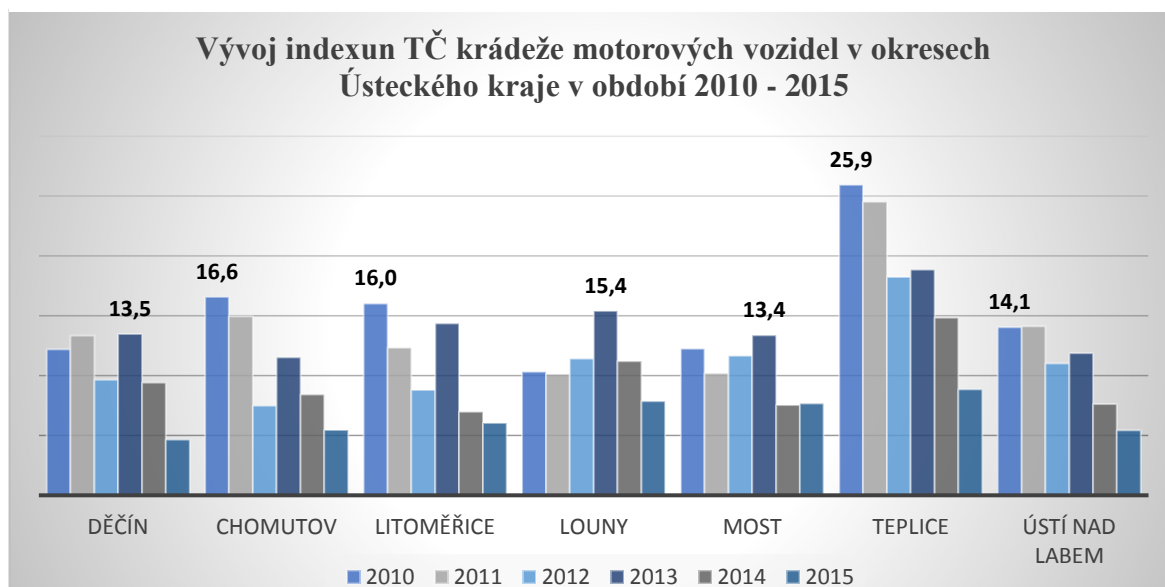
Graf 28: Vývoj indexu trestného činu krádeže prosté v okresech Ústeckého kraje v období 2010 až 2015

Zdroj: vlastní zpracování podle údajů ČSÚ a Policie ČR

Nejvyšší naměřená hodnota byla zjištěna v okrese Most v roce 2013, kdy dosahovala výše 162,7 trestných činů na 10 tis. obyvatel. Od roku 2013 můžeme zaznamenat klesající trend trestné činnosti ve všech okresech Ústeckého kraje. V okrese Ústí nad Labem byla v roce 2011 naměřena druhá nejvyšší hodnota za celé sledované období, která činila 153,3 trestných činů na 10 tis. obyvatel. V tomto okrese byla zjištěna vysoká hodnota i v roce 2010, kdy dosahovala 149,3 trestných činů na 10 tis. obyvatel. Třetím nejhůře zastoupeným okreselem je okres Teplice, který dosahoval 148,3 trestných činů na 10 tis. obyvatel v roce 2011. Vysoké hodnoty v okrese Teplice byly zjištěny i v roce 2010, kdy dosahovaly výše 147,2 trestných činů na 10 tis. obyvatel. Nejmenší naměřené hodnoty za celé období byla zjištěny v okrese Louny. Výjimkou je pouze rok 2014, ve kterém dosahoval nejnižších hodnot okres Litoměřice. Nejmenší naměřená hodnota byla zjištěna v okrese Louny s hodnotou 45,1 trestných činů na 10 tis. obyvatel v roce 2015.

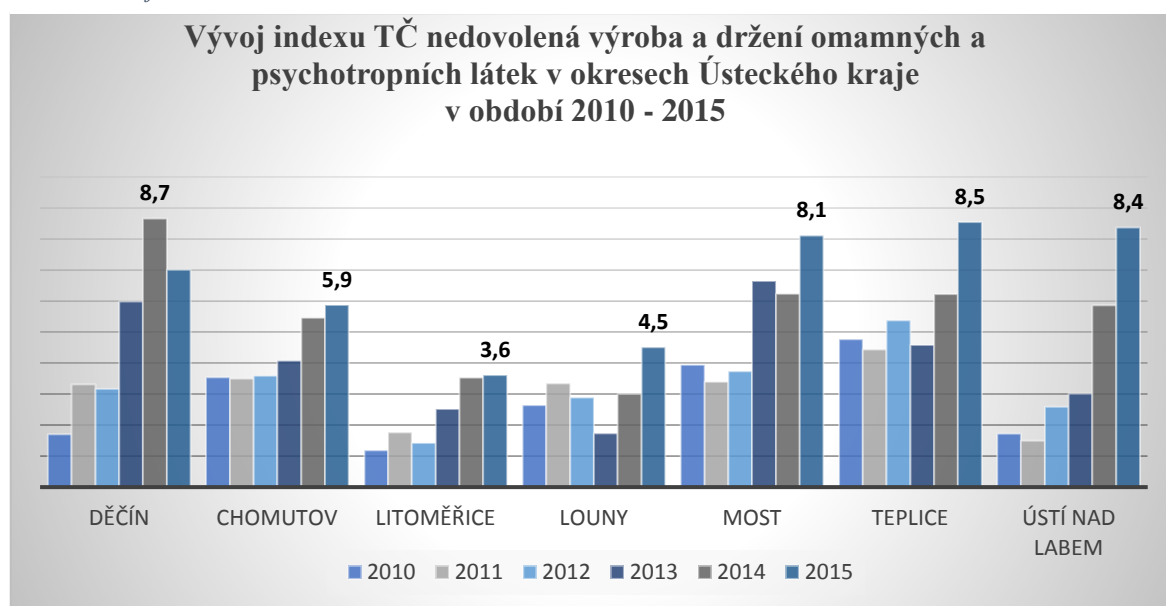
Graf 27: Vývoj indexu trestného činu krádeže motorových vozidel v okresech Ústeckého kraje v období 2010 až 2015

Zdroj: vlastní zpracování podle údajů ČSÚ a Policie ČR

Krádeže motorových vozidel jsou trestným činem, který patří do skupiny krádeží prostých. Z grafu nám vyplývá, že trestná činnost měla klesající trend od roku 2013 ve všech okresech Ústeckého kraje. Nejvyšší hodnota byla zjištěna v okrese Teplice v roce 2010, kdy dosahovala hodnoty 25,9 trestných činů na 10 tis. obyvatel. Podobná hodnota v tomto okrese byla zjištěna v roce 2011 a činila 24,5 trestných činů na 10 tis. obyvatel. Okres Teplice dosahoval nejvyšších hodnot v každém roce ve sledovaném období a udržel si tak své prvenství. V okrese Chomutov byla naměřena vysoká hodnota v roce 2010, kdy činila 16,6 trestných činů na 10 tis. obyvatel. V okrese Litoměřice byla v tomtéž roce naměřena hodnota 16 trestných činů na 10 tis. obyvatel. Tato hodnota je zároveň nejvyšší hodnotou v okrese Litoměřice ve sledovaném období. Nejmenší hodnota byla zjištěna v okrese Děčín v roce 2015 a dosahovala 4,6 trestných činů na 10 tis. obyvatel.

Graf 29: Vývoj indexu trestného činu nedovolená výroba a držení omamných látek a psychotropních látek v okresech Ústeckého kraje v období 2010 až 2015

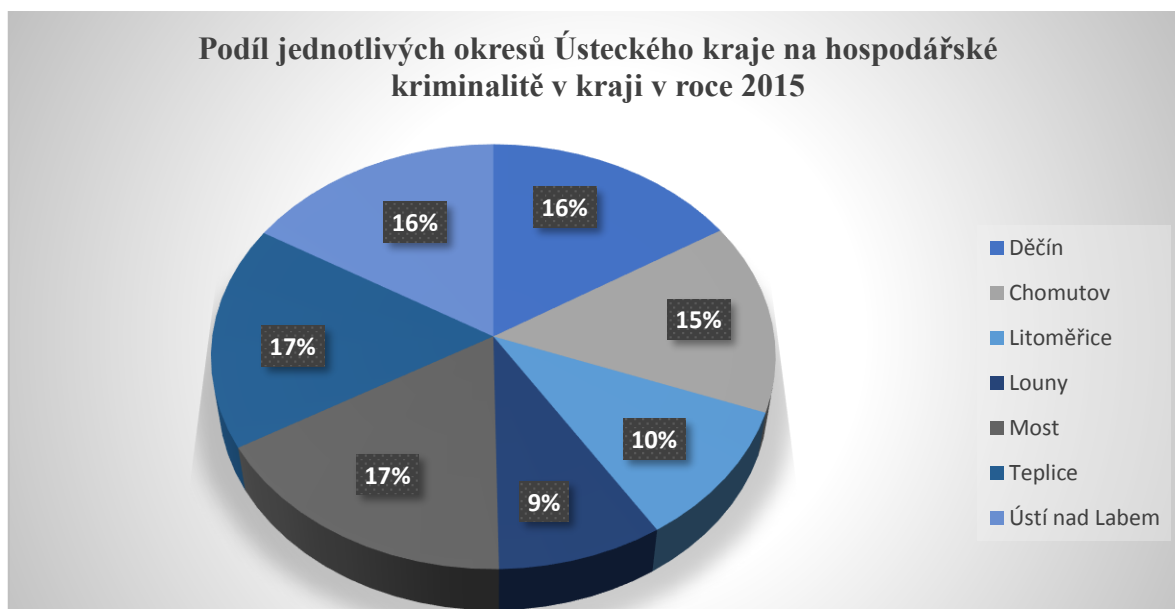

Zdroj: vlastní zpracování podle údajů ČSÚ a Policie ČR

Trestný čin nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek je součástí podskupiny ostatní kriminální činy celkem, které patří do obecné kriminality. Omamné a psychotropní látky neohrožují přímo kvalitu života obyvatel, ale jsou považovány Strategií prevence kriminality Ústeckého kraje na období 2012 až 2016 za kriminogenní faktor. Vzhledem k tomu, že drogová kriminalita má velké zastoupení v Ústeckém kraji a je považována za významný problém zejména v sociálně vyloučených lokalitách, je vhodné se touto kriminalitou zabývat. Nejvyšší naměřená hodnota v Ústeckém kraji byla zjištěna v okrese Děčín v roce 2014 a dosahovala hodnoty 8,7 trestných činů na 10 tisíc obyvatel. Podobné hodnoty byly naměřeny v okresech Most, Teplice a Ústí nad Labem, tedy v okresech nejvíce ohrožených sociálně vyloučenými lokalitami. Ve všech okresech Ústeckého kraje byly nejvyšší naměřené hodnoty zjištěny v roce 2015 kromě okresu Děčín, který dosahoval nejvyšší hodnoty v roce 2014. Z grafu je patrné, že index drogové kriminality roste ve všech okresech Ústeckého kraje od roku 2014 kromě okresu Děčín, ve kterém od roku 2014 klesá. V okrese Chomutov můžeme jako v jediném vypočítat rostoucí trend trestné činnosti za celé sledované období. Nejnižší hodnoty trestné činnosti za celé sledované období byly zjištěny v okresech Litoměřice a Louny. Nejnižší zjištěná naměřená hodnota připadala okresu Litoměřice v roce 2010, kdy dosahovala hodnoty 1,2 trestných činů na 10 tis. obyvatel.

Následující grafy jsou zaměřeny na hospodářskou kriminalitu v okresech Ústeckého kraje, která sice přímo neovlivňuje život a bezpečí obyvatel, ale má vliv na ekonomickou a sociální stabilitu státu. Nejprve se zaměříme na podíl jednotlivých okresů na hospodářské kriminalitě v Ústeckém kraji a poté na index kriminality v okresech Ústeckého kraje v období 2010 až 2015.

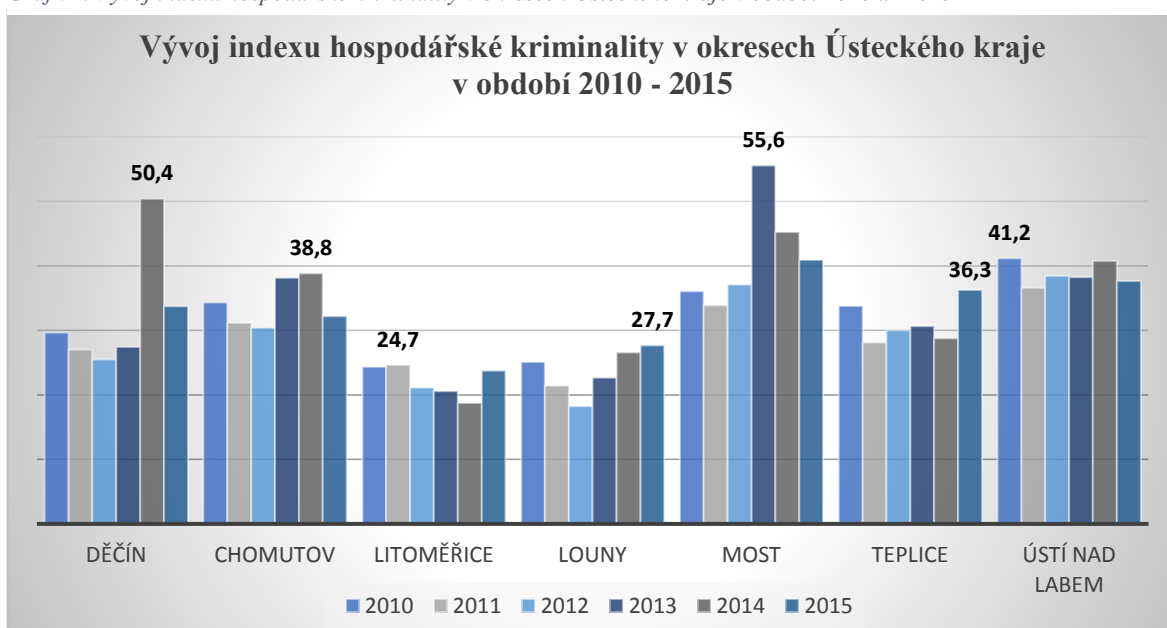
Graf 30: Podíl jednotlivých okresů Ústeckého kraje na hospodářské kriminalitě v kraji v roce 2015

Zdroj: vlastní zpracování podle údajů Policie ČR

Nejvyšší dosažený podíl na hospodářské kriminalitě v roce 2015 v rámci jednotlivých okresů Ústeckého kraje byl v hodnotě 17 %. Tento podíl byl naměřen v okresech Most a Teplice. Druhý největší podíl, který činil 16 %, byl zjištěn v okresech Děčín a Ústí nad Labem. Z grafu vyplývá že nejnižší podíl na hospodářské kriminalitě byl naměřen v okrese Louny. V následujícím grafu se zaměříme na samotný vývoj indexů hospodářské kriminality v okresech Ústeckého kraje v období 2010 až 2015.

Graf 31: Vývoj indexu hospodářské kriminality v okresech Ústeckého kraje v období 2010 až 2015

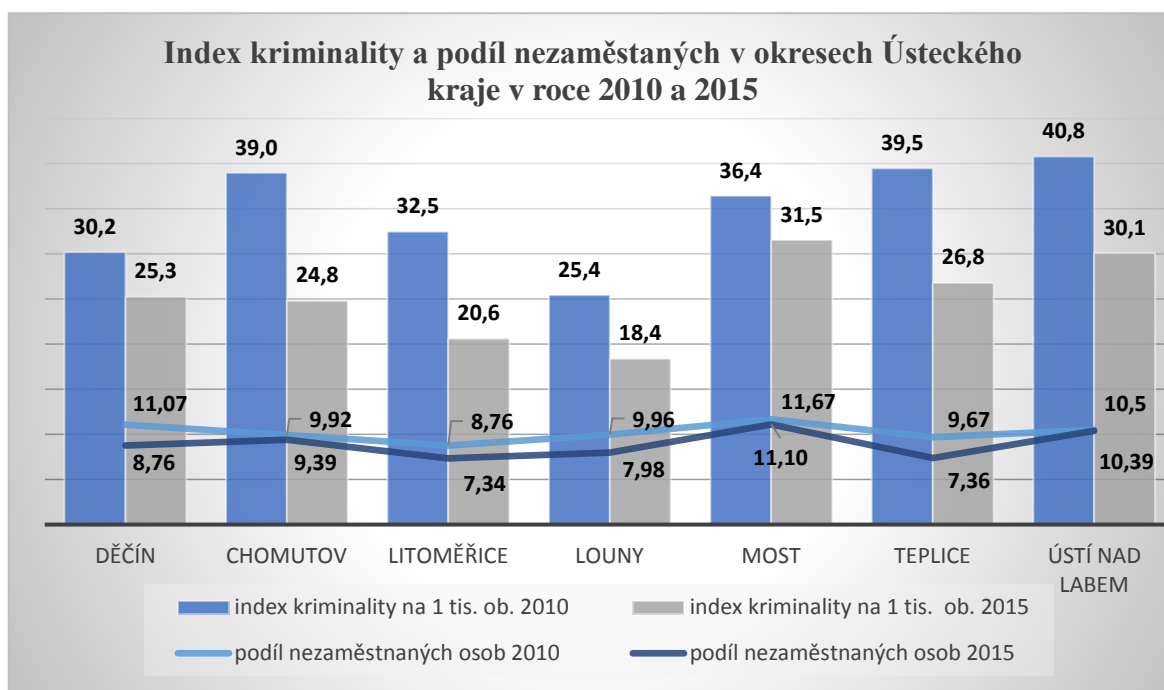

Zdroj: vlastní zpracování podle údajů ČSÚ a Policie ČR

Nejvyšší naměřená hodnota byla zjištěna v roce 2013 v okrese Most a dosahovala výše 55,6 trestných činů na 10 tis. obyvatel. Druhá nejvyšší hodnota byla naměřena v okrese Děčín v roce 2014 a činila 50,4 trestných činů na 10 tis. obyvatel. Třetím nejhůře zastoupeným okresem z hlediska hospodářské kriminality byl okres Ústí nad Labem, který dosahoval nejvyšší hodnoty v roce 2010, a to 41,2 trestných činů na 10 tis. obyvatel. Nejnižší zjištěné hodnoty byly naměřeny v okresech Litoměřice a Louny. Nejnižší naměřená hodnota za celé sledované období činila 18,2 trestných činů na 10 tis. obyvatel v okrese Louny v roce 2012.

Následující část této práce je zaměřena na samotné porovnávání indexu kriminality a vybraných ukazatelů kvality života v Ústeckém kraji mezi roky 2010 a 2015. Bude zkoumáno, zda existuje nějaký vztah mezi kriminalitou jako stěžejním ukazatelem kvality života a nezaměstnaností, vyplácenými dávkami státní podpory a bytovou výstavbou v okresech Ústeckého kraje.

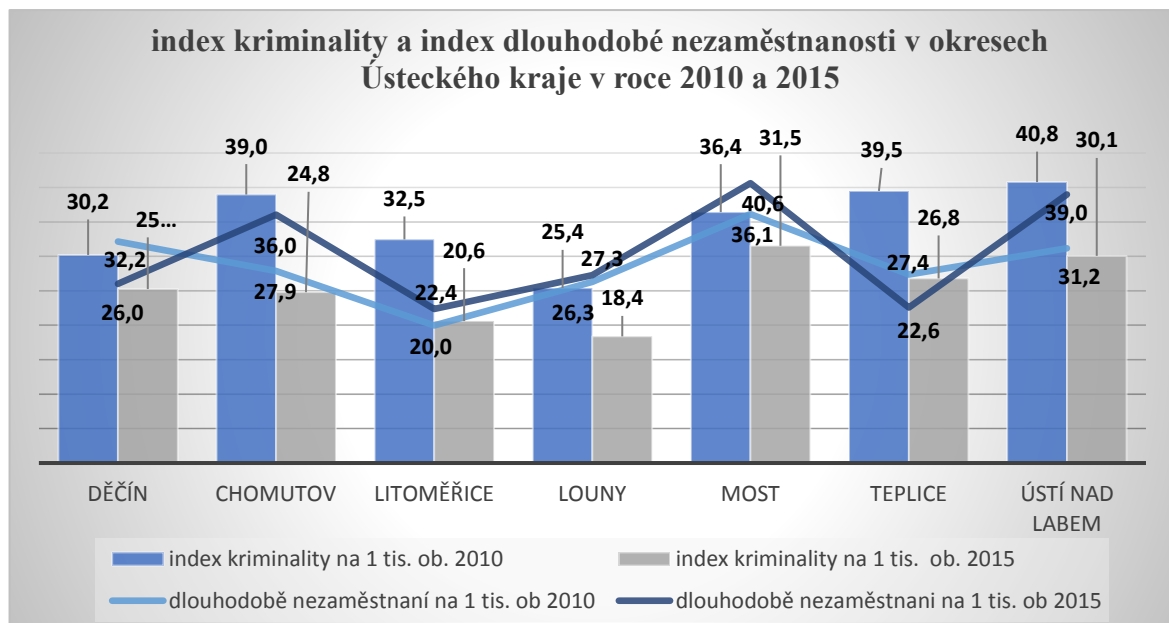
Graf 32: Index kriminality a podíl nezaměstnaných v okresech Ústeckého kraje v roce 2010 a 2015

Zdroj: vlastní zpracování podle údajů ČSÚ a Policie ČR

Graf znázorňuje index kriminality a podíl nezaměstnaných osob v okresech Ústeckého kraje v roce 2010 a 2015. Index kriminality byl ve všech okresech Ústeckého kraje vyšší v roce 2010. Podíl nezaměstnaných osob byl stejně jako index kriminality, vyšší v roce 2010 ve všech okresech. Naměřené hodnoty podílu nezaměstnaných si byly nejbližší v okrese Chomutov a Most. Rozdíl podílu nezaměstnaných činil v okrese Chomutov pouhých 0,53 p. bodu a v okrese Most činil rozdíl 0,57 p. bodu. Z grafu je patrné že, index kriminality a podíl nezaměstnaných v okresech byl vyšší v roce 2010, z čehož lze usuzovat, že vyšší podíl nezaměstnaných souvisí s vyšší mírou kriminality. Hypotéza stanovená pro kraje, která předpokládala, že kriminalita souvisí s nezaměstnaností, byla potvrzena i mezi okresy Ústeckého kraje. Následující graf je zaměřen na dlouhodobou nezaměstnanost, která je považována za ukazatel aktivní politiky zaměstnanosti regionu.

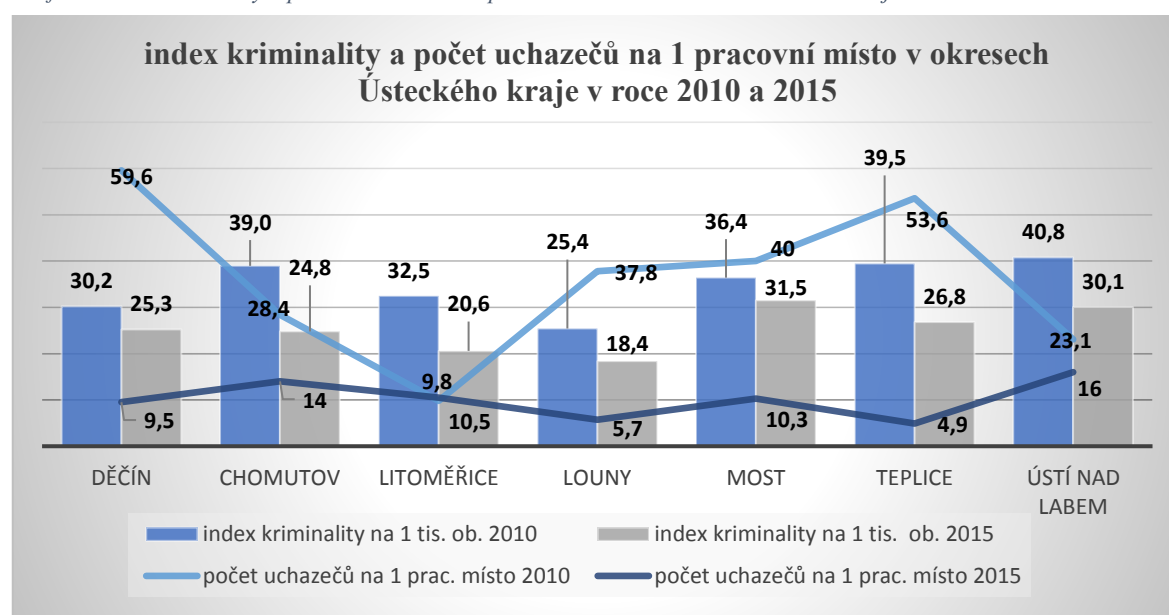
Graf 34: Index kriminality a index dlouhodobé nezaměstnanosti v okresech Ústeckého kraje v roce 2010 a 2015

Zdroj: vlastní zpracování podle údajů ČSÚ a Policie ČR

Tento graf udává index kriminality a index dlouhodobé nezaměstnanosti v okresech Ústeckého kraje v letech 2010 a 2015. Index kriminality byl ve všech okresech Ústeckého kraje vyšší v roce 2010. Index dlouhodobé nezaměstnanosti byl však v některých okresech Ústeckého kraje vyšší v roce 2015. Pouze v okresech Děčín a Teplice byl index dlouhodobé nezaměstnanosti nižší v roce 2015. Dlouhodobá nezaměstnanost je přisuzována zejména osobám žijícím v sociálně vyloučených lokalitách, tento nárůst by tak mohl souviset s nárůstem obyvatel v sociálně vyloučených lokalitách v okrese Chomutov, Most a Ústí nad Labem. Okres Litoměřice a Louny i přes vyšší index dlouhodobě nezaměstnaných v roce 2015 patří k okresům s nejnižším indexem dlouhodobě nezaměstnaných v kraji. Následující graf se zaměřuje na to, jestli podíl dlouhodobě nezaměstnaných nebyl ovlivněn počtem uchazečů na volná pracovní místa v okresech Ústeckého kraje.

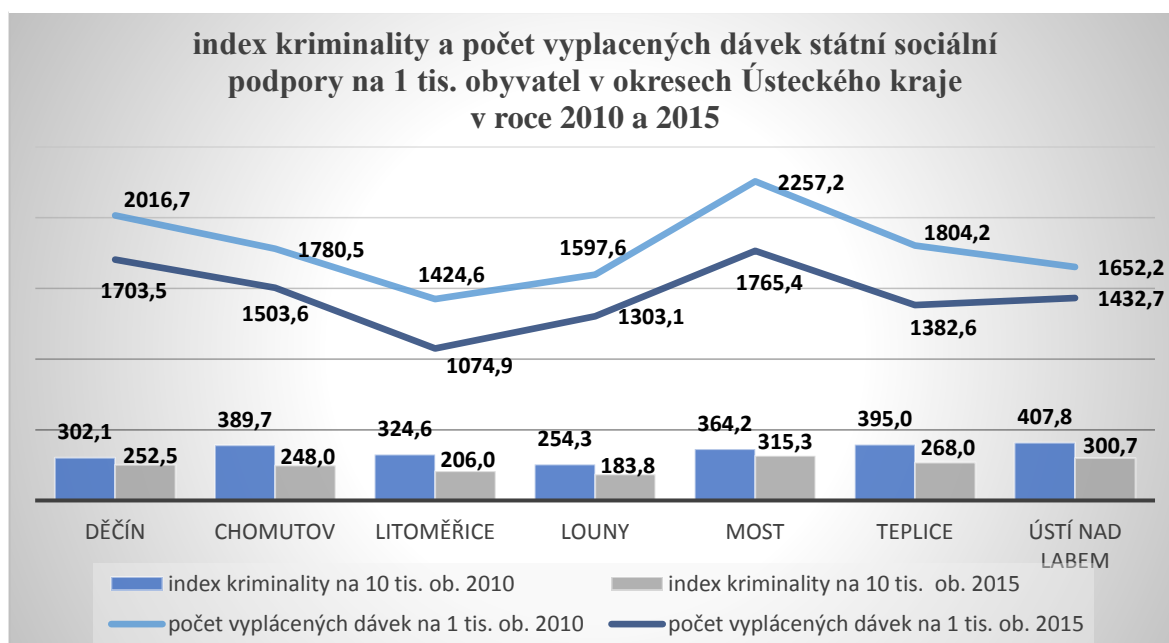
Graf 33: Index kriminality a počet uchazečů na 1 pracovní místo v okresech Ústeckého kraje v roce 2010 a 2015

Zdroj: vlastní zpracování podle údajů ČSÚ a Policie ČR

Graf znázorňuje index kriminality a počet uchazečů na 1 pracovní místo v okresech Ústeckého kraje v letech 2010 a 2015. Z grafu je patrné, že počet uchazečů na 1 pracovní místo byl nižší v roce 2015. Nejvíce se hodnoty počtu uchazečů na 1 pracovní místo přibližovaly v okrese Litoměřice, kde rozdíl činil pouhých 0,7 uchazečů. Ve všech ostatních okresech jsou rozdíly mezi roky 2010 a 2015 významné. Největší rozdíl mezi sledovanými obdobími byl zaznamenán v okrese Děčín a činil 50,1 uchazečů. V okrese Teplice byl naměřen druhý největší rozdíl, který dosahoval rozdílu 48,7 uchazečů na 1 pracovní místo a v roce 2015 byla v tomto okrese zjištěna nejmenší hodnota počtu uchazečů na 1 pracovní místo, která činila 4,9 uchazečů. Ukazatel počet uchazečů na 1 pracovní místo souvisí s nabídkou počtu pracovních míst v okrese. Počet uchazečů na 1 pracovní místo mohl souviset s indexem dlouhodobě nezaměstnaných v okrese Litoměřice v roce 2015. Pouze v okrese Litoměřice byl zjištěn v roce 2015 vyšší index dlouhodobě nezaměstnaných a vyšší počet uchazečů na 1 pracovní místo.

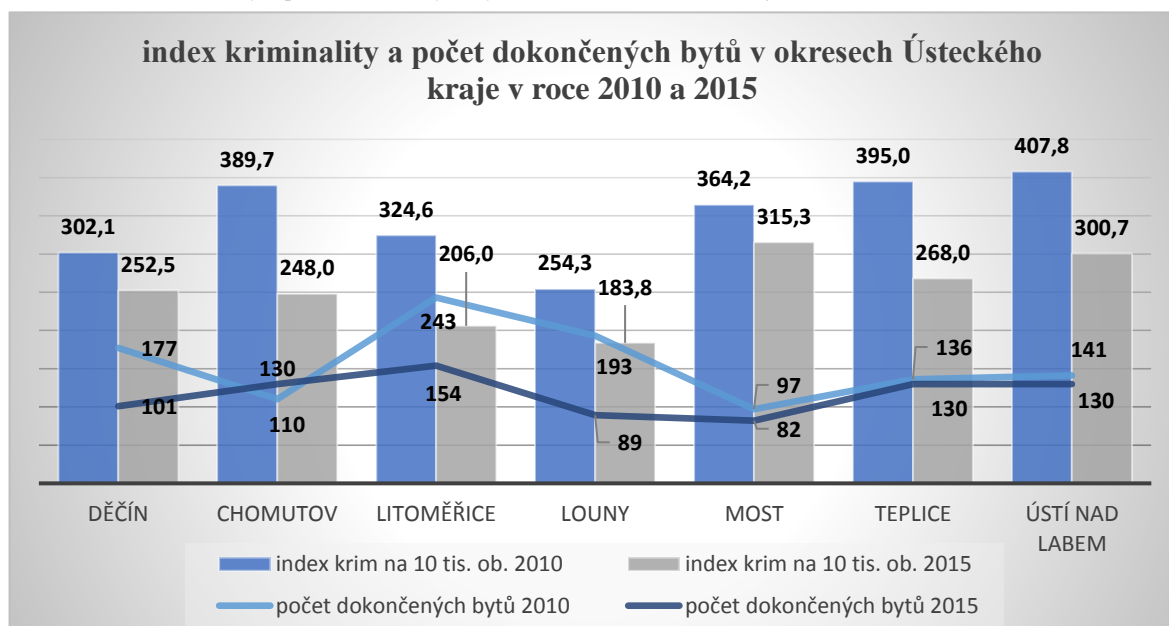
Graf 35: Index kriminality a počet vyplácených dávek státní sociální podpory na 1 tis. obyvatel v roce 2010 a 2015

Zdroj: vlastní zpracování podle údajů ČSÚ a Policie ČR

Graf poukazuje na vývoj indexu kriminality a počtu vyplácených dávek státní sociální podpory na 1 tis. obyvatel v okresech Ústeckého kraje v letech 2010 a 2015. Vyplacené dávky státní sociální podpory zahrnují přídavky na dítě, sociální příplatky, příspěvky na bydlení, rodičovský příspěvek, porodné, pohřebné a dávky pěstounské péče. Od roku 2012 byl zrušen sociální příplatek. Z grafu lze vysledovat vyšší hodnoty počtu vyplácených dávek státní sociální podpory na 1 tis. obyvatel v roce 2010. Vyšší index kriminality byl zaznamenán obdobně jako vyšší počet sociálně vyplácených dávek v roce 2010. Z grafu je patrné že, vyšší počet vyplácených dávek státní sociální podpory souvisí s vyšším indexem kriminality a vyšším podílem nezaměstnaných v okresech Ústeckého kraje. Nejvyšší počet vyplácených sociálních dávek státní podpory byl zjištěn v okrese Most v roce 2010, kdy bylo vyplaceno 2 257,2 dávek sociální státní podpory na 1 tis. obyvatel. Vysoká hodnota byla naměřena také v okrese Děčín v tomtéž roce, která činila 2 016,7 vyplácených sociálních dávek státní podpory na 1 tis. obyvatel. Nejnižší hodnota byla naměřena v okrese Litoměřice v roce 2015 a činila 1 074,9 dávek sociální státní podpory na 1 tis. obyvatel.

Graf 36: Index kriminality a počet dokončených bytů v okresech Ústeckého kraje v roce 2010 a 2015

Zdroj: vlastní zpracování podle údajů ČSÚ a Policie ČR

Graf zobrazuje index kriminality a počet dokončených bytů v okresech Ústeckého kraje v letech 2010 a 2015. Vyšší počet dokončených bytů byl zaznamenán v roce 2010 u všech okresů Ústeckého kraje kromě okresu Chomutov, ve kterém byl naměřen vyšší počet dokončených bytů v roce 2015. Nejvyšší počet dokončených bytů byl zaznamenán v okrese Litoměřice v roce 2010 a dosahoval hodnoty 243 dokončených bytů. Nejnižší počet dokončených bytů byl naměřen v okrese Most v roce 2015 a činil 82 dokončených bytů. Index kriminality byl vyšší v roce 2010 obdobně jako bytová výstavba. Bytová výstavba tedy nebyla vyšší v období s nižší kriminalitou, a tudíž s ní v okresech Ústeckého kraje nesouvisí.

V následujících tabulkách bude shrnuto postavení jednotlivých okresů Ústeckého kraje v letech 2010 a 2015 podle vybraných ukazatelů kvality života použitých v předchozím výzkumu.

Tabulka 7: Postavení okresů Ústeckého kraje z hlediska nezaměstnanosti v roce 2010 a 2015

	podíl nezaměstnaných osob			
	2010	pořadí	2015	pořadí
Děčín	11,1	2	8,8	4
Chomutov	9,9	5	9,4	3
Litoměřice	8,8	7	7,3	7
Louny	10,0	4	8,0	5
Most	11,7	1	11,1	1
Teplice	9,7	6	7,4	6
Ústí nad Labem	10,5	3	10,4	2
	dlouhodobě nezaměstnaní (1 tis. ob)			
	2010	pořadí	2015	pořadí
Děčín	32,2	2	26,0	5
Chomutov	27,9	4	36,0	3
Litoměřice	20,0	7	22,4	7
Louny	26,3	6	27,3	4
Most	36,1	1	40,6	1
Teplice	27,4	5	22,6	6
Ústí nad Labem	31,2	3	39,0	2
	počet uchazečů na 1 prac. místo			
	2010	pořadí	2015	pořadí
Děčín	59,6	1	9,5	5
Chomutov	28,4	5	14,0	2
Litoměřice	9,8	7	10,5	3
Louny	37,8	4	5,7	6
Most	40,0	3	10,3	4
Teplice	53,6	2	4,9	7
Ústí nad Labem	23,1	6	16,0	1

Zdroj: Vlastní zpracování podle údajů ČSÚ

Tabulka znázorňuje postavení jednotlivých okresů Ústeckého kraje z hlediska tří ukazatelů nezaměstnanosti. Jedná se o ukazatele podíl nezaměstnaných osob, dlouhodobě nezaměstnaní a počet uchazečů na 1 pracovní místo. Pokud se zaměříme na první ukazatel, lze vypočítat, že nejhůře postaveným okresem za obě sledovaná období byl okres Most. Druhým okresem s nejvyšším podílem nezaměstnaných byl v roce 2010 okres Děčín a v roce 2015 okres Ústí nad Labem. Třetím nejhůře zastoupeným okresem byl v roce 2010 okres Ústí nad Labem a v roce 2015 okres Chomutov. Nejlépe postaveným okresem v podílu nezaměstnaných za obě sledovaná období byl okres Litoměřice. Druhý nejnižší podíl byl naměřen v okrese Teplice v roce 2010 i 2015. Druhý ukazatel zaměřený na počet dlouhodobě nezaměstnaných na 1 tisíc obyvatel potvrzuje nejhorší postavení okresu Děčín z předchozí tabulky. Druhým nejhůře postaveným okresem z hlediska dlouhodobé nezaměstnanosti byl okres Děčín v roce 2010 a okres Ústí nad Labem v roce 2015. Okres Ústí nad

Labem v předchozím sledovaném období zaujímal třetí pozici. V roce 2015 však třetím nejhůře zastoupeným okresem byl okres Chomutov. Obdobně jako u předchozího ukazatele byla nejlepší situace s dlouhodobě nezaměstnanými evidována v okrese Litoměřice. Třetí ukazatel se věnuje počtu uchazečů na 1 pracovní místo. Z tabulky lze vyzorovat, že nejhůře postaveným okresem byl v roce 2010 okres Děčín a v roce 2015 okres Ústí nad Labem. V okrese Děčín byla zaznamenána největší změna v postavení mezi okresy Ústeckého kraje ve všech ukazatelích. Druhým nejhůře postaveným okresem z hlediska počtu uchazečů na 1 pracovní místo byl okres Teplice v roce 2010, který se však v roce 2015 dostal na pozici nejlépe postaveného okresu Ústeckého kraje. Okres Chomutov byl v roce 2015 zaznamenán jako druhý nejhůře postavený okres z hlediska dlouhodobé nezaměstnanosti. Třetím nejhůře postaveným okresem byl v roce 2010 okres Most a v roce 2015 okres Litoměřice, který byl však v předchozím sledovaném roce na pozici nejlépe postaveného okresu Ústeckého kraje.

Tabulka 8: Postavení okresů podle počtu vyplácených dávek v roce 2010 a 2015

	počet vyplácených dávek (1 tis. ob.)			
	2010	pořadí	2015	pořadí
Děčín	2016,7	2	1703,5	2
Chomutov	1780,5	4	1503,6	3
Litoměřice	1424,6	7	1074,9	7
Louny	1597,6	6	1303,1	6
Most	2257,2	1	1765,4	1
Teplice	1804,2	3	1382,6	5
Ústí nad Labem	1652,2	5	1432,7	4

Zdroj: vlastní zpracování podle údajů ČSÚ

Nejvyšší počet vyplácených dávek byl evidován v okrese Most v obou sledovaných obdobích. Druhým nejhůře zastoupeným okresem z hlediska počtu vyplácených dávek byl okres Děčín v roce 2010 i 2015. V roce 2010 byl třetím nejhůře zastoupeným okresem z hlediska počtu vyplácených dávek okres Teplice a v roce 2015 to byl okres Chomutov. Nejlépe postaveným okresem z hlediska počtu vyplácených dávek byl okres Litoměřice, následován okresem Louny v letech 2010 i 2015.

Tabulka 9: Postavení okresů podle počtu dokončených bytů v roce 2010 a 2015

	počet dokončených bytů			
	2010	pořadí	2015	pořadí
Děčín	177,0	3	101,0	3
Chomutov	110,0	6	130,0	2
Litoměřice	243,0	1	154,0	1
Louny	193,0	2	89,0	4
Most	97,0	7	82,0	5
Teplice	136,0	5	130,0	2
Ústí nad Labem	141,0	4	130,0	2

Zdroj: vlastní zpracování podle údajů ČSÚ

Největší počet dokončených bytů byl zaznamenán v okrese Litoměřice v obou sledovaných obdobích. Druhý nejvyšší počet dokončených bytů byl naměřen v okrese Louny v roce 2010 a v roce 2015 v okresech Chomutov, Teplice a Ústí nad Labem. Nejhůře zastoupeným okresem z hlediska počtu dokončených bytů byl okres Most v letech 2010 i 2015.

Tabulka 10: Postavení okresů Ústeckého kraje z hlediska indexu kriminality v roce 2010 a 2015

	index kriminality (1 tis. ob.)			
	2010	pořadí	2015	pořadí
Děčín	30,2	6	25,3	4
Chomutov	39,0	3	24,8	5
Litoměřice	32,5	5	20,6	6
Louny	25,4	7	18,4	7
Most	36,4	4	31,5	1
Teplice	39,5	2	26,8	3
Ústí nad Labem	40,8	1	30,1	2

Zdroj: Vlastní zpracování podle údajů Policie ČR

Z tabulky je patrné, že se pořadí jednotlivých okresů Ústeckého kraje mezi sledovanými obdobími změnilo. V roce 2010 byl nejhůře zastoupeným okresem okres Ústí nad Labem, následován okresem Teplice. Na dalším místě byl zaznamenán okres Chomutov jako třetí nejhůře zastoupený okres z hlediska indexu kriminality. Okres Louny patří v obou sledovaných obdobích mezi okresy nejméně ohrožený kriminalitou. V roce 2015 byl druhým nejméně ohroženým územím okres Litoměřice, který zlepšil svojí pozici oproti roku 2010 o jedno místo. Nejhůře zastoupeným okresem v roce 2015 byl okres Most, který byl následován okresem Ústí nad Labem. Třetím nejhůře zastoupeným okresem v tomto roce byl okres Teplice.

4.4 Návrh na opatření pro Ústecký kraj

Hlavním problémem Ústeckého kraje je vysoký počet sociálně vyloučených lokalit, které se většinou nacházejí na periferii měst. Tento problém je spojován s nízkou vzdělanostní strukturou, vysokou nezaměstnaností, státními sociálními dávkami a výrobou a užíváním drog. Vzhledem k tomu, že Ústecký kraj má problémy s vysokou úrovní kriminality, mírou nezaměstnaností a úrovní vzdělání, je vhodné se zaměřit na aktivity, které by vedly ke zlepšení situace v regionu.

Po studii strategických dokumentů, které se věnovaly problémům Ústeckého kraje, jsou navržena taková opatření, která by přispěla ke snížení kriminogenních faktorů vyskytujících se na území daného kraje. Návrh na jednotlivá opatření není vyčerpávající a zaměřuje se pouze na nejproblémovější oblasti. Tvorba opatření je velmi komplexním systémem, kdy je nutné propojit více oblastí a zajistit jejich fungování, které je náročné jak finančně, tak organizačně.

Prvním navrženým opatřením je vyplácení sociálních dávek státní podpory po menších částech v častějších např. týdenních intervalech. Zmíněné opatření by mohlo zamezit utrácení přidělených peněz bez rozmyšlení. Došlo by ke snížení rizika utrácení finančních prostředků na začátku relativně dlouhého období (1 měsíc), které obyvatele často vede k půjčkám finančních prostředků na velký úrok. Snížení rizika utrácení finančních prostředků by tak mohlo zamezit drobné trestné činnosti obyvatel před termínem vyplácení sociálních dávek. Toto opatření by také mohlo napomoci k řešení problémů se závislostmi jako alkoholismus, drogy nebo gamblerství, ke kterému mohou mít obyvatelé s nižším sociálním statutem sklony. Dalším návrhem by mohlo být placení nájmu státem pro sociálně znevýhodněné, čímž by se zamezilo neplacení nájmu a bezdomovectví. Zbytek peněz by byl vyplacen v hotovosti. Na území Ústeckého kraje se nachází poměrně vysoký počet heren, a to i poblíž sociálně vyloučených lokalit. Jedno z dílčích opatření by mohlo zahrnovat zrušení heren v sociálně vyloučených lokalitách.

Druhé opatření se týká mladistvých, kteří jsou drogově závislí. Problém sociálně vyloučených lokalit spočívá v tom, že se mnohdy i celé rodiny živí prodejem drog. V sociálně vyloučených lokalitách se nachází také spousta uživatelů drog a není výjimkou, že děti drogově závislých následují své rodiče v užívání drog. V tomto ohledu je nutné zamezit přenášení těchto negativních vzorů chování pomocí školy, mimoškolních aktivit a sportu. Je nutné těmto mladistvým vysvětlit následky drog, a to i pomocí přednášek drogově závislých v rámci školy nebo příspěvkových organizací. Problém ovšem nastává v případě, kdy jedinec do základní školy nedochází a není nijak motivován k tomu, aby do ní docházel. V tomto případě je nutné motivovat mladistvé například svačinami a obědy zdarma nebo sportovním klubem či zájmovými kroužky, do kterých by mladiství mohli dobrovolně docházet mimo školu a zamezilo by se tak poflakování.

Součástí druhého opatření by se mohlo být také navázání spolupráce školských zařízení s rodiči, kteří by se díky spolupráci mohli stát součástí školy a vytvořila by se tak důvěra romských obyvatel v učitele. Ve školách v sociálně vyloučených lokalitách by mohla vzniknout rodičovská centra, kam by rodiče docházeli a podíleli se na vymýšlení akcí a návrzích na změny pro své děti. Spolupráce rodičů a školy by přispěla k vybudování vztahu mezi školou a rodiči. Součástí těchto center by zároveň mohly být vzdělávací programy pro rodiče, například výuka českého a německého jazyka. Samotné dozdělávání rodičů může na děti působit jako vzor, aby se samy chtěly vzdělávat. Tímto

chováním by rodiče dávali svým dětem najevo jak je vzdělání důležité. Důvěra rodičů ve školní instituci by tak mohla vést k podpoře vzdělání jejich dětí. Je nutné, aby rodiče povzbuzovali své děti ke škole, a zamezilo se tak předčasnému ukončení školní docházky. Pokud rodiče nechtějí docházet do školy a pravděpodobně nemají zájem o vzdělání svých dětí, je důležité najít alespoň část rodičů, kteří se školou spolupracovat chtějí a kteří by mohli pomoci k nalezení cesty ke zbylé části rodičů. Součástí těchto škol by také mohli být učitelé z romské menšiny, kteří by se pro romskou část obyvatelstva mohli zdát věrohodnější.

Třetí opatření je zaměřené na zamezení dalšího výskytu sociálně vyloučených lokalit a to tím, že by se v oblastech ohrožených sociálním vyloučením nebo v oblastech, které se nachází v jejich těsné blízkosti, investovalo do revitalizace dané lokality. Obyvatelům těchto lokalit by tak byla nabídnuta práce, čímž by se sami mohli podílet na revitalizaci jejich okolí. Toto opatření by však bylo velmi finančně náročné, protože by zahrnovalo komplexní rekonstrukci bytových zón, výstavbu dětských hřišť, zajištění zeleně a změnu celkové image dané lokality. Zároveň by bylo nutné následně tuto oblast zabezpečit např. kamerovým systémem, posílením pořádkových hlídek nebo využitím občanské hlídky, jež by byla založena na dobrovolném výkonu vyhlídkové služby.

Prioritou kraje by měla být taková opatření, která by motivovala obyvatele k účasti v rekvalifikačních kurzech například tím, že jim kraj dokáže nabídnout po absolvování rekvalifikačního kurzu práci. Motivace k dokončení kurzu by mohla být například formou jídla zdarma po absolvování denního kurzu a finanční odměnou po absolvování celého kurzu. Pokud by se kraj zaměřil v rekvalifikačních kurzech na podporu oborů, které jsou potřebné v Ústeckém kraji, mohl by tak snížit vysokou úroveň nezaměstnanosti, čímž by se posílila životní úroveň v kraji. Zároveň by se opatření týkající se snížení nezaměstnanosti mohlo zaměřit na výuku německého jazyka pro nezaměstnané osoby, kterým by se po absolvování rekvalifikačního kurzu zvýšila možnost uplatnit se na trhu práce. Jazyková bariéra je považována za hlavní problém Ústeckého kraje, protože kvůli ní kraj nevyužívá dostatečně výhodné sousedící polohy s Německem. Problém obyvatel sociálně vyloučených lokalit je však v tom, že nemohou být rekvalifikováni, pokud žádnou kvalifikaci nemají. Většina obyvatel sociálně vyloučených lokalit nemá ukončené základní ani střední vzdělání. Je proto nutné podpořit obyvatele k dokončení základního a středního vzdělání, aby se jim zvýšily šance na trhu práce, a poté jim případně nabízet rekvalifikační kurzy.

Závěr

Kriminalita je řadou studií považována za stěžejní ukazatel kvality života, a to z toho důvodu, že nepříznivě ovlivňuje pocit bezpečí obyvatel a má negativní vliv na image některých částí města. Úroveň kriminality negativně ovlivňuje mínění občanů o bezpečnosti ve státě a ovlivňuje tak přímo kvalitní život obyvatel. Vzhledem k tomu, že kriminalita má vliv na bezpečný život občanů a život občanů může dokonce ohrožovat, má smysl se kriminalitou zabývat a snažit se nalézt taková preventivní opatření, která by mohla omezit její výskyt.

Praktická část práce se nejprve zaměřila na samotnou analýzu strategických dokumentů, pomocí kterých bylo analyzováno postavení jednotlivých krajů ČR v ekonomické, sociální a environmentální oblasti. Dále se práce zabývala samotným postavením jednotlivých krajů z hlediska kriminality jako indikátoru kvality života. Nejprve se studie zaměřila na postavení jednotlivých krajů ČR podle celkové kriminality v období 2010 až 2015, které bylo posléze blíže zkoumáno podle obecné a hospodářské kriminality ve stanoveném období. Součástí výzkumu bylo zkoumání postavení jednotlivých krajů z hlediska kategorií obecné kriminality, jež zahrnuje kriminalitu násilnou, majetkovou a mravnostní. Díky tomuto výzkumu byla potvrzena jedna ze stanovených hypotéz, že mezi jednotlivými kraji ČR existují rozdíly v úrovni kriminality jako indikátoru kvality života.

Dále se praktická část práce zaměřila na zkoumání vztahu mezi kriminalitou a vybranými ukazateli z ekonomické a sociální oblasti, kde byly zkoumány rozdíly mezi roky 2010 a 2015. Při výběru těchto ukazatelů se práce inspirovala světovými studiemi, které využívají kriminalitu spolu s jinými ukazateli z ekonomické a sociální oblasti k výzkumu kvality života. Výsledky zkoumání vazeb mezi kriminalitou jako stěžejním ukazatelem a HDP, nezaměstnaností a úrovní vzdělání byly shrnuty v tabulkách. Tabulky zahrnovaly ukazatele v letech 2010 a 2015. Jednalo se o ukazatele index kriminality, HDP na 1 obyvatele, podíl nezaměstnaných, obecnou míru nezaměstnanosti, podíl obyvatel se základním vzděláním a bez vzdělání a podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním. V tabulkách byly kraje ČR seřazeny pomocí údajů zjištěných ve výzkumu zabývajících se úrovní kriminality v jednotlivých krajích.

Nejhůře postaveným krajem z hlediska kriminality bylo Hl. město Praha, na jehož území se nachází největší počet trestných činů na 10 tisíc obyvatel. Hl. město Praha jako jediný kraj zcela nepotvrzoval stanovenou hypotézu, že existuje závislost mezi mírou kriminality jako indikátoru kvality života, úrovní vzdělání, nezaměstnaností a HDP v regionu, a to ve všech ukazatelích. Hl. město Praha má své specifické podmínky, které ovlivňují úroveň kriminality. Jedním z důvodů může být vysoká koncentrace obyvatel spojená s anonymitou. Hl. město Praha také vykazovalo jako jediný z krajů ČR vyšší podíl nezaměstnaných v roce 2015 i přes nižší index kriminality v tomto roce. V ostatních krajích ČR byla tato hypotéza potvrzena s výjimkou ukazatele HDP na 1 obyvatele, kde nelze závislost jednoznačně potvrdit.

Následující část praktické práce se týkala analýzy okresů Ústeckého kraje a jejich postavení v úrovni kriminality. Práce se nejprve věnovala stručné charakteristice a postavení Ústeckého kraje a jednotlivých okresů z bezpečnostního a kriminálního hlediska podle strategických dokumentů pro Ústecký kraj. Na základě strategických dokumentů byla vytvořena základní představa o problémech

uvnitř kraje a o postavení jednotlivých okresů Ústeckého kraje v rámci regionu. V další části se práce zabývala samotným výzkumem celkové kriminality v jednotlivých okresech Ústeckého kraje v období 2010 až 2015. Tímto byla potvrzena další stanovená hypotéza, že mezi jednotlivými okresy Ústeckého kraje existují významné rozdíly v úrovni kriminality jako indikátoru kvality života.

Výzkum se dále věnoval obdobně jako u krajů obecné a hospodářské kriminalitě. V rámci obecné kriminality se výzkum blíže zabýval postavením okresů Ústeckého kraje z hlediska násilné, majetkové a mravnostní kriminality, přičemž se práce věnovala i výzkumu vybraných trestných činů spadajících do zmíněných kategorií obecné kriminality. Studie se zaměřila i na trestný čin distribuci drog a postavení jednotlivých okresů v distribuci drog v období 2010 až 2015, a to z toho důvodu, že se jedná o významný kriminogenní faktor, se kterým má Ústecký kraj značné problémy.

Práce se dále věnuje porovnání jednotlivých ukazatelů kvality života mezi roky 2010 a 2015, přičemž se snaží najít souvislosti mezi kriminalitou a vybranými ukazateli z ekonomické a sociální oblasti. Výsledky výzkumu byly zaznamenány v tabulkách a seřazeny podle postavení okresů Ústeckého kraje v rámci jednotlivých ukazatelů. Jednalo se o ukazatele index kriminality, podíl nezaměstnaných osob, dlouhodobě nezaměstnaní na 1 tisíc obyvatel, počet uchazečů na 1 pracovní místo, počet vyplacených dávek na 1 tisíc obyvatel a počet dokončených bytů. Největší problém s nezaměstnaností byl zaznamenán v okrese Most, který byl v roce 2015 i nejhůře postaveným okresem z hlediska celkové kriminality. Okres Most byl zároveň nejhůře postaveným okresem z hlediska počtu vyplacených dávek. Okres Litoměřice byl nejlépe postaveným v oblasti nezaměstnanosti a v počtu dokončených bytů v obou sledovaných obdobích. Okres Louny lze hodnotit jako nejlépe postavený okres z hlediska všech druhů kriminality, a to za celé sledované období od roku 2010 až 2015. Okres Louny je následován okresem Litoměřice na druhém místě.

Závěr praktické části práce je věnován jednotlivým návrhům vhodných preventivních opatření, které by mohly snížit či odstranit kriminalitu a kriminogenní faktory v Ústeckém kraji. Prvním z návrhů na opatření je vyplácení sociálních dávek po menších částech v kratších časových intervalech. Díky tomuto opatření by mohlo být zamezeno utracení celé částky na začátku období. Druhé navržené opatření se věnuje drogové prevenci mladistvých, a to ve smyslu motivace ke vzdělání a podpory správných vzorců chování. Následující opatření se týká navázání spolupráce školských zařízení s rodiči, čímž by se podpořilo docházení dětí do škol a vytvoření důvěry mezi školou a rodiči. Další návrh na opatření se zabývá sociálně vyloučenými lokalitami a způsobu, jak zamezit jejich rozšiřování pomocí revitalizace a investic do těchto oblastí. Poslední opatření se věnuje nezaměstnanosti a rekvalifikačním kurzům, které by mohly pomoci ke zlepšení situace v Ústeckém kraji. Soubor těchto opatření se věnuje pouze nejzásadnějším problémům a poskytuje pouze inspirativní návrhy, které by krajem musely být rozpracovány a zajištěny jak organizačně, tak finančně.

Seznam použité literatury

- Agentura pro sociální začleňování (2015).** *Strategie boje proti sociálnímu vyloučení na období 2016-2020* [online]. [cit. 2017-08-18].
Dostupné z: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/strategie-boje-proti-socialnimu-vyloucení/strategie-boje-proti-socialnimu-vyloucení-2016-2020-finalni-verze/download>
- Andráško, I. (2013).** *Quality of Life: An introduction to the concept*. Brno: Masarykova univerzita.
- Behrman, R. J. & Stacey, N. (1997).** *The Social Benefits of Education*. Michigan: The university of Michigan press.
- Blatníková, Š., Faridová, P., a Zeman, P. (2014).** *Násilná sexuální kriminalita*. Praha: IKSP.
- Booth, C. (1889).** *Labour and Life of the People*. London: Williams and Norgate.
- Carmona, M. (2001).** Sustainable Urban Design - A Possible Agenda . V: A. Layard, S. Davoudi & S. Batty, editoři *Planning for a Sustainable Future*. London: Spon Press, pp. 165-192.
- Cozens, P. (2007).** *Planning, crime and urban sustainability*. [online]. [cit. 2017-07-17].
Dostupné z: <https://www.witpress.com/Secure/elibrary/papers/SDP07/SDP07018FU1.pdf>
- Čada, K., a kol. (2015).** *Publikace*. [online]. [cit. 2017-06-30]. Dostupné z:
https://www.esfcr.cz/mapa-svl-2015/www/analyza_socialne_vyloucenych_lokalit_gac.pdf
- Častorál, Z. (2011).** *Ekonomická kriminalita a management*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského.
- Černík, J., a Meteňko, J. (2001).** *Mravnostná kriminalita*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru.
- Český statistický úřad (2010).** *Statistická ročenka Ústeckého kraje 2010*. [online]. [cit. 2017-07-19].
Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/statisticka-rocenka-usteckeho-kraje-2010-1r7wz74x9t>
- Český statistický úřad (2010).** *Veřejná databáze*. [online]. [cit. 2017-08-17].
Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=statistiky>
- Český statistický úřad (2012).** *Výsledky SLDB 2011 v regionálním pohledu - vysokoškoláci*. [online]. [cit. 2017-08-02]. Dostupné z:
https://www.czso.cz/csu/xb/vysledky_sldb_2011_v_regionalnim_pohledu_vysokoskolaci
- Český statistický úřad (2015).** *Veřejná databáze*. [online]. [cit. 2017-08-17].
Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=statistiky>
- Český statistický úřad (2016).** *Statistická ročenka Ústeckého kraje*. [online]. [cit. 2017-07-19].
Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/statisticka-rocenka-usteckeho-kraje-2016>
- Český statistický úřad (2015).** *Výkazy, sběr dat*. [online]. [cit. 2017-07-4].
Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/propagacni_materialy_eu_sile

- Čírtková, L., a Vitoušová, P., a kol. (2007). *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Praha: Grada.
- Damborský, M., a kol. 2012. *Socioekonomický rozvoj krajů a krajských měst ČR v letech 2008 až 2012*. [online]. [cit. 2017-07-28].
Dostupné z: <http://www.czechtop100.cz/files/aktuality/2012/mastercard/2012/ccoc-zari-2012-brozura-socioekonomicky-vyvoj-final.pdf>
- Dufek, J., a Minařík, B. (2010). *Disparita krajů České republiky podle indikátorů rozvojového potenciálu*. [online]. [cit. 2017-08-17].
Dostupné z: https://acta.mendelu.cz/media/pdf/actaun_2010058030029.pdf
- Freilich, D. J., a Guerette, T. R. (2013). *Migration, culture conflict, crime, and terrorism*. Burlington: Ashgate Publishing Ltd.
- Fryšťák, M. (2007). *Hospodářská kriminalita z pohledu teorie a praxe*. Ostrava: Key Publishing.
- Heřmanová, E. (2012). *Koncepty, teorie a měření kvality života*. Praha: SLON.
- Holcr, K., a kol. (2008). *Kriminológia*. Bratislava: Iura Edition.
- Holcr, K., a kol. (2009). *Kriminologie*. Praha: Leges.
- Chmelík, J., Hájek, P., a Nečas, S. (2005). *Úvod do hospodářské kriminality*. Plzeň: Aleš Čeněk.
- Janoušková, S., Hák, T., a Švec, P., a kol. (2017). *Pro členy PS MA21*. [online]. [cit. 2017-07-12]. Dostupné z: <http://ma21.cenia.cz/cs-cz/%C3%BAvod/pro%C4%8Ddlenypsma21.aspx>
- Junger-Tas, J. (2001). *Ethnic minorities, social integration and crime*. Netherland: European journal on criminal policy and research.
- Kaiser, G. (1994). *Kriminologie: úvod do základů: překlad 9. vydání s přihlédnutím k 8. vydání*. Praha: C.H. Beck.
- Kladivo, P., a Halás, M. (2012). *Quality of life in an urban environment: a typology*. [online]. [cit. 2017-07-13]. Dostupné z: <http://geography.upol.cz/soubory/lide/halas/clanky/Kladivo,Halas-QG.pdf>
- kolektiv autorů CESES (2002). *Průvodce krajinou priorit pro Českou republiku*. Praha: Gutenberg.
- Kraftová, I. (2016). *Bezpečný rozvoj regionu: základní koncept*. Praha: Wolters Kluwer.
- Křeček, V. (2011). *Život města*. [online]. [cit. 2017-06-28].
Dostupné z: <http://www.usti-nad-labem.cz/cz/zivot-mesta/prevence-kriminality/>
- Kříha, J. (2009). *Ochrana místních záležitostí veřejného pořádku v intencích strategie „community policing“*. Košice: VŠBM.
- Maslow, A. (1943). *Motivation and Personality*. New York: Harper.
- Mayhew, H. (1862). *London Labour and the Condition of the London Poor*. London: Bohn.

Mederly, P., Topercer, J., a Nováček, P. (2004). *Indikátory kvality života a udržitelného rozvoje: kvantitativní, vícerozměrný a variantní přístup*. Praha: UK FSV CESES.

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR (2016). *Integrovaný portál MPSV*. [online]. [cit. 2017-08-02]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/mes>

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR (2006). *Strategie regionálního rozvoje ČR*. [online]. [cit. 2017-07-28]. Dostupné z: https://www.dataplan.info/img_upload/7bdb1584e3b8a53d337518d988763f8d/strategie-regionalniho-rozvoje_2007-2013-2006-.pdf

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR (2013). *Strategické dokumenty*. [online]. [cit. 2017-07-28]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/getmedia/08e2e8d8-4c18-4e15-a7e2-0fa481336016/SRR-2014-2020.pdf?ext=.pdf>

Ministerstvo vnitra ČR (2016). *Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2016 až 2020*. [online]. [cit. 2017-06-27]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/strategie-prevence-kriminality-v-ceske-republice-na-leta-2016-az-2020.aspx>

Ministerstvo vnitra ČR (2010). *Zhodnocení rizikovosti území ČR podle okresů*. [Online]. [cit. 2017-08-10] Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/programy-prevence-kriminality.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>.

Místní Agenda 21 (2017). *O MA21*. [online]. [cit.2017-07-04]. Dostupné z: <http://ma21.cenia.cz/cs-cz/oma21.aspx>

Moulisová, M. (2010). *Kriminalita etnických menšin a cizinců*. Praha: Policejní akademie České republiky.

Murgaš, F. (2014). *Kvalita života v regionech České republiky*. Liberec: Technická univerzita v Liberci.

Novotný, O., a Zapletal, J., a kol. (2008). *Kriminologie*. Praha: ASPI.

Nussbaum, M., a Sen, A. (1993). *The Quality of Life*. Oxford: Wider Studies in Development Economics.

Ouředníček, M., a Kopecká, Z. (2015). *Atlas obyvatelstva*. [online]. [cit. 2017-07-29]. Dostupné z: <http://www.atlasobyvatelstva.cz/cs/nezamestnanost>

Ouředníček, M., a Temelová, J. (2011). *Urbánní a regionální laboratoř*. [online]. [cit. 2017-07-25]. Dostupné z: http://urrlab.cz/sites/default/files/ourednicek_m_temelova_j_2011_nove_socialne_prostorove_nerovnosti_lokalni_rozvoj_a_kvalita_zivota.pdf.

Petrusek, M., Maříková, H., a Vodáková, A. (1996). *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum.

- Policie ČR (2017).** *Informační servis*. [online]. [cit. 2017-07-24].
Available at: <http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2016.aspx>
- Policie ČR (2017).** *Statistiky*. [online]. [cit. 2017-07-17].
Dostupné z: <http://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>
- Policie ČR (2017).** *Statistiky*. [online]. [cit. 2017-07-17].
Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/uzemni-utvary-sprava-severoceskeho-kraje-statistiky-statistiky.aspx>
- Policie ČR (2017).** *Útvary Policie ČR*. [online]. [cit. 2017-07-17].
Available at: <http://www.policie.cz/clanek/adresa-pro-pisemny-styk-952950.aspx>
- Pomališová, M., a kol. (2010).** *Hodnocení kvality života ve městech se zapojením veřejnosti (zrcadlo místní udržitelnosti)*. Praha: Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj.
- Potuček, M., a kol. (2002).** *Průvodce krajinou priorit pro Českou republiku*. [online]. [cit. 2017-07-03]. Dostupné z:
http://www.martinpotucek.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=81:pruvodce&catid=36:knihy&Itemid=62&lang=cs
- Rada evropské unie (2006).** *Trvale udržitelný rozvoj*. [online]. [cit. 2017-07-04].
Dostupné z:
[http://www.cenia.cz/web/www/webpub2.nsf/\\$pid/MZPMSFHD4PB3/\\$FILE/st_ur_eu_cs06.pdf](http://www.cenia.cz/web/www/webpub2.nsf/$pid/MZPMSFHD4PB3/$FILE/st_ur_eu_cs06.pdf)
- Regionální informační systém (2016).** *Regionální rozvoj ČR*. [online]. [cit. 2017-07-30].
Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/dokumenty-k-regionalnimu-rozvoji>
- Regionální informační systém (2016).** *Krajské RIS*. [online]. [cit. 2017-07-19].
Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/ustecky-kraj/okresy/>
- Rynda, I. (2010).** *Trvale Udržitelný rozvoj*. [online]. [cit. 2017-07-4]. Dostupné z:
[http://www.ekoznacka.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/MZPMSFHV0HSB/\\$FILE/tur.pdf](http://www.ekoznacka.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/MZPMSFHV0HSB/$FILE/tur.pdf)
- Shelley, L., I. (1994).** *Post-soviet organized crime*. Washington: American university.
- Scheinost, M., a Baloun, V. (2004).** *Výzkum ekonomické kriminality*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci.
- Služby pro města a obce (nedatováno).** *Udržitelný rozvoj*. [online]. [cit. 2017-07-02].
Dostupné z: <http://spmo.cz/sluzby-pro-mesta-a-obce/udrzitelny-rozvoj/>
- Staňková, L., Ščerba, F., a Vichlenda, M. (2014).** *Násilná kriminalita*. Praha: Leges.
- Sustainable Environment (nedatováno).** *Crime indicators*. [online]. [cit. 2017-07-13].
Available at: <http://www.sustainable-environment.org.uk/Indicators/Crime.php>
- Sutherland, H. E., Cressey, R. D., a Luckenbill, F. D. (1992).** *Principles of Criminology*. Oxford: Rowman & Littlefield.

- Svatoš, R. (2009).** *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií.
- Svatoš, R. (2010).** *Kriminologie ve světle nového trestního zákoníku*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií.
- Svatoš, R. (2012).** *Kriminologie*. Plzeň: Aleš Čeněk.
- Svatoš, R. (2013).** *Kriminalita a možnosti jejího poznání a ovlivňování*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií.
- Svatoš, R. (2016).** *Prevence kriminality*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií.
- Teryngel, J. (1991).** *Podnikání, hospodářské a majetkové trestné činy*. Praha: Prospektrum.
- Tomášek, J. (2010).** *Úvod do kriminologie: Jak studovat zločin*. Praha: Grada Publishing.
- United Nations Office on Drugs and Crime (2004).** *Crime prevention and criminal justice*. [online]. [cit. 2017-07-13].
Dostupné z: <https://www.unodc.org/unodc/en/justice-and-prison-reform/CrimePrevention.html>
- Ústecký kraj (2005).** *Správní členění*. [online] . [cit. 2017-07-19].
Dostupné z: <http://www.kr-ustecky.cz/spravni-cleneni/d-850735>
- Ústecký kraj (2005).** *Symboly kraje*. [online] . [cit. 2017-07-31].
Dostupné z: <http://www.kr-ustecky.cz/symboly-kraje/d-850635/p1=204825>
- Ústecký kraj (2011).** *Strategické a rozvojové dokumenty ÚK*. [online]. [cit. 2017-08-11].
Dostupné z: <http://rskuk.cz/files/Strategie-a-rozvojove-dokumenty-UK/Strategie-prevence-kriminality-Usteckeho-kraje-2012-2016.pdf>
- Ústecký kraj (2015).** *Bezpečnostní analýza Ústeckého kraje*. [online] . [cit. 2017-07-31].
Dostupné z: http://www.kr-ustecky.cz/assets/File.ashx?id_org=450018&id_dokumenty=1692780
- Vaňurová, H., a Mühlpachr, P. (2005).** *Kvalita života*. Brno: Masarykova univerzita.
- Válková, H., Kuchta, J., a kol. (2012).** *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C. H. Beck.
- Večerka, K., a kol. (1997).** *Prevence kriminality v teorii a praxi*. Praha: Themis.
- Vittorio, D. (2009).** *Munich Personal RePEc Archive*. [online]. [cit. 2017-07-13].
Available at: https://mpra.ub.uni-muenchen.de/16547/1/MPRA_paper_16547.pdf
- Vláda České republiky (2015).** *Zpráva o stavu sociálně vyloučených lokalit v Ústeckém kraji*. [online]. [cit. 2017-07-19].
Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/clenove-vlady/pri-uradu-vlady/jiri-dienstbier/aktualne/Zprava-o-stavu-socialne-vyloucenych-lokalit-v-Usteckem-kraji.docx>.
- Vláda České republiky (2016).** *Udržitelný rozvoj*. [online]. [cit. 2017-07-04].
Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/udrzitelny-rozvoj/aktuality/-informace-o-priprave-strategickeho-dokumentu-ceska-republika-2030-142957/>

Yiftachel, O., a Hedgcock, D. (1993). Urban Social Sustainability. The Planning of an Australian City. *The International Journal of Urban*, october, pp. 139-157.

zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (2000).

zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin (2001)

Zapletal, J., a kol. (2008). *Prevence kriminality*. Praha: PA ČR.

Seznam obrázků

Obrázek 1: Systém prevence kriminality v ČR (Ministerstvo vnitra ČR, 2016)	25
Obrázek 2: Pilíře udržitelného rozvoje (Služby pro města a obce, nedatováno)	35
Obrázek 3: Podíl osob s vysokoškolským vzděláním na obyvatelstvu v krajích ČR (Český statistický úřad, 2012)	43
Obrázek 4: Podíl nezaměstnaných osob (PNO) na počtu obyvatel v krajích ČR k 31. 12. 2015 (Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2016)	44
Obrázek 5: Typologie krajů ČR z hlediska regionální konkurenceschopnosti (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2013)	45
Obrázek 6: Pozice regionů v desetiletém počtu dokončených bytů na 1000 obyvatel (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2013)	47
Obrázek 7: Výskyt sociálně vyloučených lokalit v ČR (Agentura pro sociální začleňování, 2015)	49
Obrázek 8: Symboly Ústeckého kraje (Ústecký kraj, 2005)	68
Obrázek 9: Okresy Ústeckého kraje (Regionální informační systém, 2016)	69
Obrázek 10: Výskyt největších sociálně vyloučených lokalit v Ústeckém kraji (Ústecký kraj, 2011)	70

Seznam grafů

Graf 1: Podíl jednotlivých krajů na SVL v ČR.....	50
Graf 2: Podíl jednotlivých krajů na celkové kriminalitě v roce 2015	51
Graf 3: Vývoj indexu celkové kriminality v období 2010 až 2015 v krajích ČR	52
Graf 4: Podíl jednotlivých krajů ČR na obecné kriminalitě v roce 2015	53
Graf 5: Vývoj indexu obecné kriminality v období 2010 až 2015 v krajích ČR	53
Graf 6: Vývoj indexu násilné kriminality v období 2010 až 2015 v krajích ČR	54
Graf 7: Vývoj indexu mravnostní kriminality v období 2010 až 2015 v krajích ČR.....	55
Graf 8: Vývoj indexu majetkové kriminality v období 2010 až 2015 v krajích ČR.....	55
Graf 9: Podíl jednotlivých krajů ČR na hospodářské kriminalitě v ČR.....	56
Graf 10: Vývoj indexu hospodářské kriminality v jednotlivých krajích ČR v období 2010 až 2015	57
Graf 11: Index kriminality a HDP/1 obyvatele v krajích ČR v roce 2010 a 2015	58
Graf 12: Index kriminality a podíl nezaměstnaných v roce 2010 a 2015 v krajích ČR	59
Graf 13: Index kriminality a obecná míra nezaměstnanosti v krajích ČR v roce 2010 a 2015.....	59
Graf 14: Index kriminality a podíl obyvatel se základním vzděláním a bez vzdělání v krajích ČR v roce 2010 a 2015	60
Graf 15: Index kriminality a podíl vysokoškolsky vzdělaných v krajích ČR v roce 2010 a 2015....	61
Graf 16: Podíl jednotlivých okresů Ústeckého kraje na celkové kriminalitě v roce 2015.....	71
Graf 17: Vývoj indexu celkové kriminality v okresech Ústeckého kraje v období 2010 až 2015....	72
Graf 18: Podíl jednotlivých okresů Ústeckého kraje na obecné kriminalitě v roce 2015	73
Graf 19: Vývoj indexu obecné kriminality v okresech Ústeckého kraje v období 2010 až 2015	73
Graf 20: Vývoj indexu násilné kriminality v okresech Ústeckého kraje v období 2010 až 2015	74
Graf 21: Vývoj indexu trestného činu vražda v okresech Ústeckého kraje v období 2010 až 2015..	75
Graf 22: Vývoj indexu trestného činu loupeže v okresech Ústeckého kraje v období 2010 až 2015	75
Graf 23: Vývoj indexu trestného činu vydírání v okresech Ústeckého kraje v období 2010 až 2015	76

Graf 24: Vývoj indexu mravnostní kriminality v okresech Ústeckého kraje v období 2010 až 2015	77
Graf 25: Vývoj indexu majetkové kriminality v okresech Ústeckého kraje v období 2010 až 2015	77
Graf 26: Vývoj indexu trestného činu krádeže vloupáním v okresech Ústeckého kraje v období 2010 až 2015	78
Graf 27: Vývoj indexu trestného činu krádeže prosté v okresech Ústeckého kraje v období 2010 až 2015.....	79
Graf 28: Vývoj indexu trestného činu krádeže motorových vozidel v okresech Ústeckého kraje v období 2010 až 2015	79
Graf 29: Vývoj indexu trestného činu nedovolená výroba a držení omamných látek a psychotropních látek v okresech Ústeckého kraje v období 2010 až 2015	80
Graf 30: Podíl jednotlivých okresů Ústeckého kraje na hospodářské kriminalitě v kraji v roce 2015	81
Graf 31: Vývoj indexu hospodářské kriminality v okresech Ústeckého kraje v období 2010 až 2015	81
Graf 32: Index kriminality a podíl nezaměstnaných v okresech Ústeckého kraje v roce 2010 a 2015	82
Graf 33: Index kriminality a počet uchazečů na 1 pracovní místo v okresech Ústeckého kraje v roce 2010 a 2015.....	83
Graf 34: Index kriminality a index dlouhodobé nezaměstnanosti v okresech Ústeckého kraje v roce 2010 a 2015.....	83
Graf 35: Index kriminality a počet vyplácených dávek státní sociální podpory na 1 tis. obyvatel v roce 2010 a 2015	84
Graf 36: Index kriminality a počet dokončených bytů v okresech Ústeckého kraje v roce 2010 a 2015	85

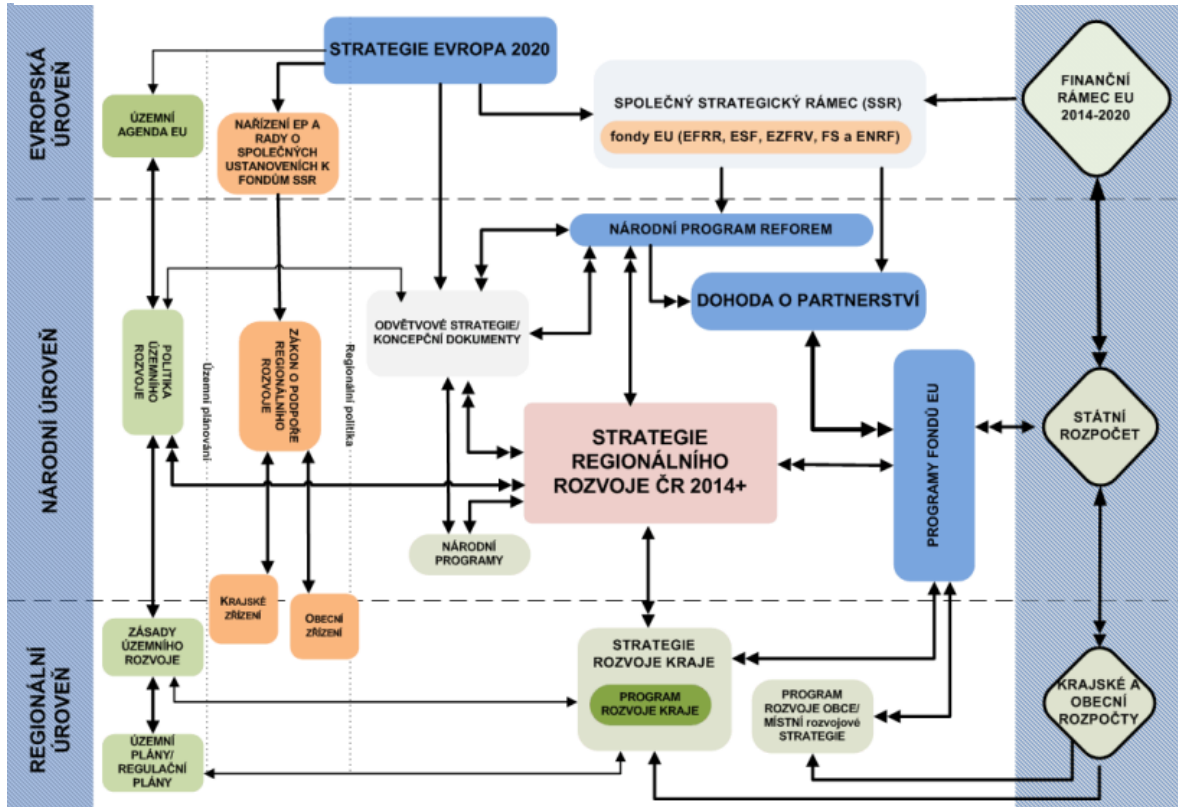
Seznam tabulek

Tabulka 1: Počet sociálně vyloučených lokalit (Čada a kol., 2015)	48
Tabulka 2: Počet obyvatel sociálně vyloučených lokalit (Čada a kol., 2015).....	49
Tabulka 3: Postavení krajů ČR podle HDP na 1 obyvatele v roce 2010 a 2015.....	62
Tabulka 4: Postavení krajů ČR podle nezaměstnanosti v roce 2010 a 2015.....	63
Tabulka 5: Postavení krajů ČR podle úrovně vzdělání v roce 2010 a 2015	65
Tabulka 6: Postavení krajů ČR podle indexu kriminality v roce 2010 a 2015	66
Tabulka 7: Postavení okresů Ústeckého kraje z hlediska nezaměstnanosti v roce 2010 a 2015.....	86
Tabulka 8: Postavení okresů podle počtu vyplácených dávek v roce 2010 a 2015	87
Tabulka 9: Postavení okresů podle počtu dokončených bytů v roce 2010 a 2015.....	87
Tabulka 10: Postavení okresů Ústeckého kraje z hlediska indexu kriminality v roce 2010 a 2015..	88

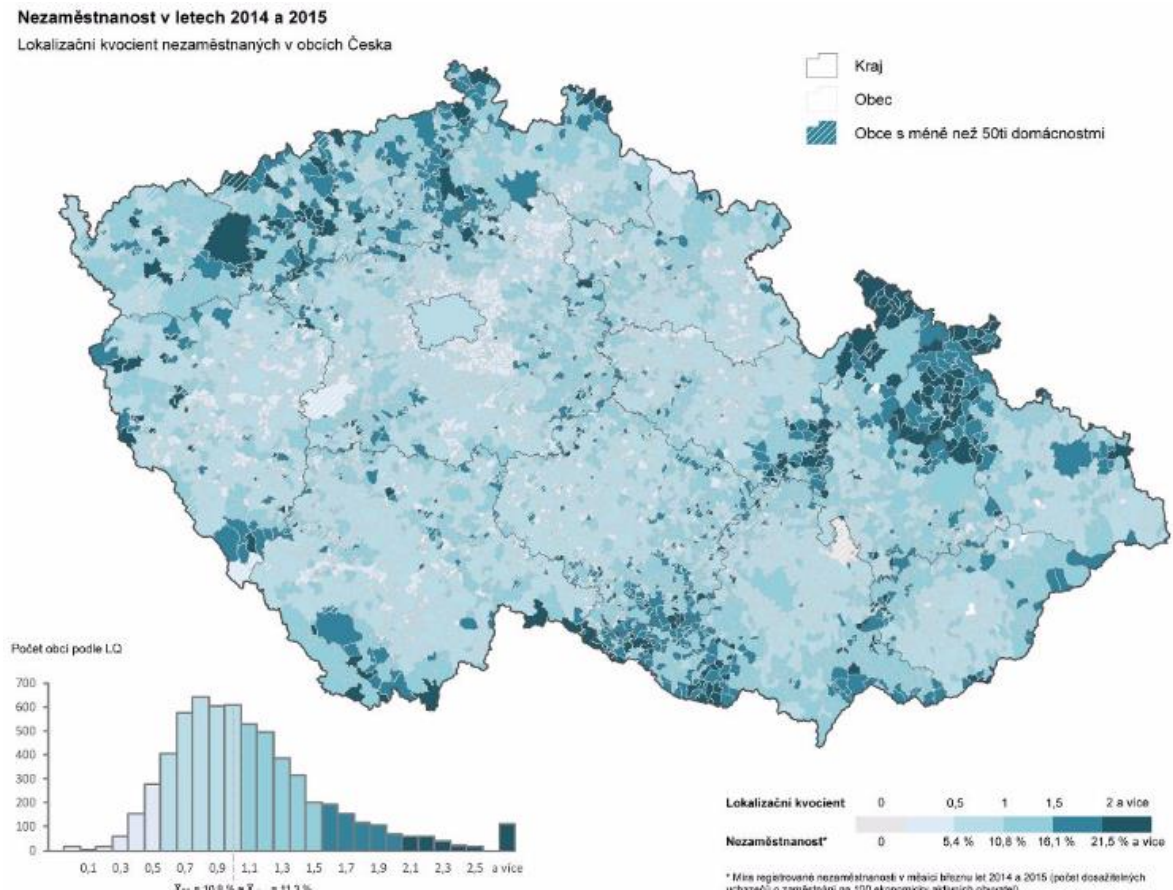
Seznam příloh

Příloha 1: Schéma vazeb mezi plánovacími dokumenty v ČR (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2013)	104
Příloha 2: Nezaměstnanost v letech 2014 a 2015 v ČR (Ouředníček a Kopecká, 2015)	104
Příloha 3: Index kriminality v okresech ČR v roce 2010 (Ministerstvo vnitra ČR, 2010).....	105
Příloha 4: Index nezaměstnanosti v okresech ČR v roce 2010 (Ministerstvo vnitra ČR, 2010)....	105
Příloha 5: Členění násilné kriminality dle policejních statistik (Policie ČR, 2017).....	106

Příloha 1: Schéma vazeb mezi plánovacími dokumenty v ČR (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2013)

Příloha 2: Nezaměstnanost v letech 2014 a 2015 v ČR (Ouředníček a Kopecká, 2015)

Příloha 3: Index kriminality v okresech ČR v roce 2010 (Ministerstvo vnitra ČR, 2010)

INDEX KRIMINALITY OSOB

- údaje za jednotlivé okresy k 31.12.2010, přepočtené na 10000 obyvatel

Příloha 4: Index nezaměstnanosti v okresech ČR v roce 2010 (Ministerstvo vnitra ČR, 2010)

INDEX NEZAMĚŠTNANÝCH OSOB

- údaje za jednotlivé okresy k 31.12.2010, přepočtené na 10000 obyvatel

Vraždy loupežné
Vraždy sexuální
Vraždy motiv. osob. vztahy
Vraždy na objednávku
Vraždy novorozence matkou
Vraždy ostatní
Vraždy celkem:
Usmrcení lidského plodu – pomoc a svádění ženy
Usmrcení lidského plodu – se souhlasem ženy
Usmrcení lidského plodu – bez souhlasu ženy
Zabití
Usmrcení z nedbalosti
Opuštění dítěte
Únos
Loupeže
Loupeže na finančních institut.
Nás. proti úř. osob. a org. veř.moci mimo polic.
Nás. proti úř. osob. a org. veř.moci policistovi.
Nás. proti úř. osob. a org. veř.moci obec.policistovi.
Úmyslné ublížení na zdraví
Rvačky
Násilí a vyhrož. proti skup. ob.
Braní rukojmí
Nebezpečné vyhrožování
Nebezpečné pronásledování
Vydírání
Omez. a zbavení os. svobody
Porušování domovní svobody
Neopr.zás.do práva domu, bytu...
Týrání svěřené osoby
Týrání osoby žijící ve spol. obydlí
Omezování svobody vyznání
Útisk
Porušování svob.sdruž. a shrom.
Ostatní násilné trestné činy
Násilné činy celkem:

